

Suflet către Suflet!

CONSILIUL JUDEȚULUI GALAȚI

DUNĂREA DE JOS

FONDAT ÎN 1908 - SERIE NOUA (ANUL XI) - NR.119 IANUARIE 2012
REVISTA LUNARA A CENTRULUI CULTURAL DUNAREA DE JOS

anul
I. L. Caragiale
2012

Lady GAGAismul

Cronici culturale gălățene

foto 1

foto 2

foto 3

foto 4

foto 5

foto 6

foto 7

foto 8

În ziua de 15 decembrie a fost lansată cea de-a patra carte a colecției cArtESESENTE, „Obiecte de inventar”, semnată de către poetul Corneliu Antoniu. Evenimentul a avut loc în mansarda Centrului Cultural, în prezența a numeroși scriitori (membri sau nu ai U.S.R.) și iubitori de literatură.

Concluziile acestui prim an de... cArtESESENTE au fost trase de către Sergiu Dumitrescu, directorul CCDJ, colecția și planurile de viitor au fost prezentate de către Florina Zaharia (foto 1 – alte amănunte la pagina 2), cartea în sine de către a.g.secară (foto 7). Autorul a susținut un moment poetic...

Au fost invitați speciali și ceilalți trei poeți cărora le-a apărut câte o carte în colecție, fiind prezenți Stela Iorga și Iulian Grigoriu (foto 3), al treilea, medicul Tudor Cristian Roșca, fiind la datorie, de gardă la spital...

Tot ca o concluzie, au fost reunite cele patru „instalații de artă” (vezi coperta IV), realizate de către Eugen Ungureanu (foto 6 și 8): „Cartea-Ramă” a lui T.C.Roșca, „Groapa de aer” a lui Iulian Grigoriu, „Aripa de (i)realitate” a Stelei Iorga, „Vaporul melancholic” al lui Corneliu Antoniu (titlurile sunt improvizate în momentul scrierii textului).

Marc Sebastian

Suflet
câtră suflet!

Nicolae Săftoiu la Galați - ecouri la un vernisaj și o lansare de carte (p.3).

Evenimente și cronici culturale gălățene (p.1-6, 47).

La teme scriu

Katia Nanu, a.g.secară, George Lateș. (p.7-9).

Poezie de

Andra Rotaru, Ștefan Radu mușat, Mihai Merticaru, Olga Apolonie, Mihai Carabet (p.10-13).

Proză de

Max Popescu (p.20), Russell Baker (p.24 - trad. P. Iamandi).

Cronici de cărți de

a.g.secară, Dan Mihăilescu, Andrei Velea, I.Toderiță, Maria Cogălniceanu, la volume semnate de Mihai Pascaru, Lidia Popița Stoicescu, Ionel Necula, Medeea Iancu, Constantin Arcu, Viorel Coman, (p.16-20, 26, 30-31, 37).

Istorie: Tudose Tatu (p.33), Constantin Doca-Trincu (p.34), V. Marola (p.36).

Cronici culturale gălățene

2 Câte ceva despre esențe în general și despre esența Melancholiei în particular...

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Moto:

„A fi poet în timpuri sărace înseamnă: să te apleci, prin cântec, asupra urmei zeilor dispăruți.”

Martin Heidegger – *La ce bun poeții?*

Paradoxal, despre o carte care „trupește” este de dimensiuni mici, se poate scrie sau vorbi destul de mult... Ne referim aici la volumul „Obiecte de inventar”, al patrulea dintr-o serie apărută la Editura Centrului Cultural Dunărea de Jos (proiect al Florinei Zaharia, intitulat „Colecția cArtESENȚE”, unde fiecare carte are dimensiunile de 2cm/3cm), volum semnat de poetul Corneliu Antoniu...

Un alt nume al cărții ar fi putut fi „Esența Melancholiei”. Aceasta plecând și de la filmul lui Lars von Trier, intitulat chiar „Melancholia”, pelicula tratând non-conformist un subiect drag nu numai mizantropilor: sfârșitul lumii noastre.

Corneliu Antoniu este - în acest volum antologie, și probabil nu numai - un melancolic fără prea mult optimism. Nu-și face iluzii, nici măcar în privința oamenilor! Știe totul și poate un pic mai... puțin decât atât (ca să încercăm să fim paradoxali precum renaștentistul!), dar bănuiește că „totul” se poate reduce la niște... obiecte de inventar.

Ce rămâne în afara acestor obiecte?

Acest volum poate fi un răspuns. Oricum, contează mult totuși și ce obiecte de inventar ai primit sub semnătură. O platoșă a întinericului, o hieroglifă de frontieră, o eșarfă sacră, o galaxie de nisip ș.a.m.d.

În fața unui sfârșit de lume, C. Antoniu propune totuși „o inimă verticală”, „o conștiință”, dincolo de cuvinte și situații... „Știind” - vezi poemul „eu știu!”, p.17 - ceea ce trebuie știut, poetul face Binele, neatent la Rău... Și cel mai bine face poetul bine scriind. Iar prin

scris, capturând Imaginea care contează („Doar imaginea păstrează ceea ce a fost întrevăzut.

Dar imaginea odihnește în poem” - cf. Heidegger, „Originea operei de artă”, p.386), învinge, măcar pentru câteva poeme sau gânduri, Neantul (sau, dacă vrei, abisul, lipsa de teme!). Iată o astfel de imagine: „Constat însă că din tavan a început să coboare un nor/ Iar la periferia lui se vede un clopot de apă/ În care înoată un singur cal orb.” (p.25)

Poetul mai știe că „despre o anumită pasăre” „nu se pot spune în cuvinte” prea multe. Dar ceea ce spune este de neuitat: „În pasărea aceea nu stă nimeni/ Ea e din

aer și vânt./ Uneori însă/ Cineva se aude înăuntru/ Răsucind o cheie și atunci/ Pasărea se rotește pe o tîpsie/ Plină de rumeguș./ Sau aerul sau vîntul dimprejurul ei/ Sau chiar rumegușul de pe tîpsie/ Pentru că pasărea, v-am spus,/ Nu cred să existe/ Iar cântecul e de pe altă lume.”

Da, poate că toate celelalte lumi sunt mai importante decât aceasta. Și poetul - o știm de la același obsedant Heidegger - intuiește aceasta poate cel mai bine. Pe lângă gânditor și, am adăuga noi, preot...

Doar „în chip poetic locuiește omul!” Și mai ales, nu-i așa, poetul... În acest chip, cu cheile zborului (poetul ne poate convinge că sufletele zboară, rude apropiate ale îngerilor!), Corneliu Antoniu ne deschide drum...

Despre acest drum al zăpezii care fuge din noi este această carte, despre acest drum ar putea să ne vorbească la nesfârșit Antoniu. Sau ar putea, poate, să ne cante, deoarece, nu-i așa, „Trăim numai atât cât ține cântecul!” Iar acest cântec este și despre Sfânta Absență...

a.g.secară

Suflet
cătrec suflet!

Poate cel mai important dar (sau har) pe care îl au marile personalități este acela de a ne inspira pe noi, ceilalți, micile personalități...

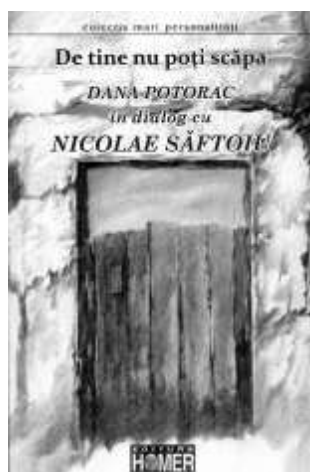
Cartea de interviu a Danei Potorac (*De tine nu poți scăpa*, Ed. Homer, Galați, 2011), foto 2, lângă maestru, dovedește aceasta cu prisosință, cel interviuat, artistul plastic Nicolae Săftoiu (n.28 martie 1935) rămânând în memoria noastră în primul și în primul rând ca un om... fantastic, fastuos, formidabil, fenomenal, fabulos, frumos și... firesc. Ca un adevărat zeu sau erou antic coborât printre noi.

Farmecul, colocvialitatea și experiența (artistică - e un foarte bun poet, dar și cea din mass media) Danei Potorac (care ne convinge că N.Săftoiu este și... el fermecător, nu numai „flamboiant”) contribuie la dinamismul discuției, totul transformându-se într-un dialog socratic *sui generis* sau, dacă vreți, într-o piesă de teatru plină de învățămintă, fără a fi moralizatoare.

Cartea este vie, vie, este un *petbook* dacă vreți, a-i ține-o tot timpul cu tine (nu mai vorbim de condițiile grafice excelente): este prefătată de Mihail Gălățanu, un moto din Sfântul Augustin stă de gardă („Târziu te-am iubit frumusețe, atât de veche și, totuși, atât de nouă!”) și „indicațiile scenice” ne reamintesc de o miraculoasă lume quasicheviană (cu destui vecini greu de suportat însă), Dana Potorac scriind însă de fapt (în sugerata introducere pe care am numit-o cu „indicații”) un mic poem despre proprietatea familiei Săftoiu, undeva, într-una dintre inimile naturii (mai exact, în Lunca Gârții): „Privind împrejurimile, mi-e limpede că Dumnezeu a trecut cel puțin o dată pe aici.”

Începutul propriu-zis e brusc, dar firesc, referindu-se la „mamă, tată, frate, copilărie”, satul de țigani al nașterii, școlile (unde iubirea de literatură a avut și ea un rol important în formarea personalității) și profesorii marcanți...

Bref, volumul este o lecție de viață. Subiectele de discuție sunt variate: Adevăr, compasiune și milă (se face o distincție), copilărie și copilăreală, relația cu Dumnezeu, Comunismul și Tranziția, femeile, calitatea de... afemeiat, Familia, Întâmplarea („Nu este nimic întâmplător!”), Întelepțiunea, Meșteșugul, Mediocritatea, Noblețea,

Omul Superior (se dă un exemplu: Alice Voinescu), Răutatea, Sinceritatea, Talentul, Stilul, Sinuciderea (care este privită ca un act de demnitate, p.190), Umorel, Ura și Disprețul...

De un interes aparte sunt paginile dedicate perioadei în care N.Săftoiu a colaborat cu Banca Națională a României. De acolo aflăm, de pildă, că

România este prima țară din Europa care a folosit plasticul la fabricarea banilor (a treia din lume). Și, printre altele, cât de greu este să intri în interiorul Băncii Naționale...

În ceea ce privește menționata relație cu Dumnezeu, se mai și supără pe El („Și când aud că moare un copil, aici mă întâlnesc bine cu nen'tu Cioran, mă supăr pe Dumnezeu, nu înțeleg...” p.53), dar important pare a fi „raportul de încredere”, faptul că a ajuns la „suprema încredințare” (după cum îi spune exaltat un Vladimir Baranovski - p.88). Cert este că nu este o relație simplă sau o credință oarecare, mai există și îndoieli, deoarece, „după ce treci prin budism, prin zen, după ce îl citești pe Lao Tzi, începi să vezi altfel divinitatea” (p.89). În ceea ce îi privește pe fundamentalisti și bigoți, îi consideră ca pe niște obraznici care cred că dețin adevărul.

Apărând adevărul și implicit sinceritatea, Nicolae Săftoiu recunoaște că uneori întrece unele limite (p.27),

foto 2

dar probabil că de am fi mai mulți ca să apărăm adevărul astfel, s-ar mai schimba câte ceva în bine în societatea noastră. De altfel, artistul recunoaște, și în acest sens;

(urmarea la p.23)

Cronici culturale gălățene

4

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Toamnă târzie

Vernisajul expoziției de artă fotografică a cursanților domnului profesor Nicolae Sburlan a fost însoțit de trei momente deosebite: micro-recitaluri ale Bristenei Mantu (chitară clasică), Diane Zaharia și Florin Gileanu (pian), Bristena și Florin fiind prezenți și cu fotografii deosebite în cadrul expoziției.

Profesorul Sburlan și cursanții săi au mai pregătit o surpriză iubitorilor artei fotografice: o expoziție paralelă de aparatură și ustensile fotografice, din timpuri vechi... până la o „Toamnă târzie”, cum a fost intitulată expoziția vernisată pe 9 decembrie. (a.g.secară)

MMXII

NR.119

Moș Crăciun la Centrul Cultural

5

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Sărbătorile de iarnă au reunit la Centrul Cultural și o parte a copiilor angajaților, care s-au bucurat de o nouă întâlnire cu Moș Crăciun și de darurile acestuia (22 decembrie), momentul fiind însoțit de o serbare organizată „pe loc” de către copii, încurajați de către personajul mitologic în care unii adulți au ajuns să nu mai creadă. Cu o zi înainte, la mansarda Centrului, unde a fost împodobit și bradul, cursanții doamnei Olimpia Ștefan au vernisat și ei o expoziție de pictură, grafică și obiecte artizanale.

a.g.s.

Suflet
către suflet!

Premiile USR -2011

6

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Primitorul sediu al filialei Sud-Est, vechea filială Galați-Brăila, a Uniunii Scriitorilor din România (USR), de curând inaugurat pe strada Labirint nr.1, a fost sfințit vineri, 16 decembrie, de către un deosebit preot-scriitor. „Se binecuvântează sediul acesta de cultură”, a rostit părintele Mihail Milea (scriitorul cu pseudonim literar Sava Bogasiu, membru al filialei, foto 1), basarabean din Soroca, acum stabilit în Buzău, care a avut privilegiul să lucreze o vreme alături de Nicolae Steinhardt.

Scriitori gălățeni, brăileni, buzoieni, vrânceni, constănțeni, au umplut sălile filialei USR, în timp ce președintele filialei, poetul - Corneliu Antoniu (1, centru), susținea ideea că suntem „o provincie de autori autentici, de fapt autorii autentici s-au născut în provincie!”

Cu această ocazie, s-au acordat premiile anuale ale filialei, ale Fundației culturale și revistei „Antares”. Juriul a fost format din: președinte poetul Saint Simon Ajarescu (1, dreapta), membri - președintele filialei, poetul Corneliu Antoniu, director al revistei „Antares”, criticul Viorel Ștefănescu, poetul brăilean Constantin Gherghinoiu, poetul, prozatorul și eseistul Iulian Grigoriu. Dacă poezia a fost bine reprezentată, anul acesta nu s-a acordat niciun premiu pentru Proză, a anunțat Iulian Grigoriu.

Premiul pentru poezie a fost primit de Florina Zaharia, pentru volumul „eua”. Pentru debut în poezie a fost premiat Andrei Velea (foto 2, centru, prezentat de criticul V.Ștefănescu), cu volumul „Gimnastul fără plămâni”.

Premiul pentru critică a revenit profesorului brăilean Viorel Coman (foto 3). Premiul „pentru proiectul revuistic de literatură Dunărea de Jos” a ajuns la plasticianul Sergiu Dumitrescu (foto 4), iar „Premiul pentru turism cultural” a fost acordat lui Gheorghe Petcu (foto 5), din Buzău - scriitor implicat în organizarea caselor de creație pentru filiala USR. Premiul „Opera Anima” pentru „un om cu totul și cu totul deosebit, pentru harul minții și dorul de muncă, pentru sudoarea frunții și căutarea prin rugă”, după cum spunea Antoniu, a fost oferit scriitorului Sava Bogasiu din Buzău, în timp ce Premiul pentru eseu a revenit Mariei Cogălniceanu din Brăila.

Premiul pentru Teatru a fost acordat „unui cunoscut dramaturg, care a luat mai multe premii prestigioase, scriitorului Victor Cilincă”, a anunțat Antoniu. Simon Ajarescu a ținut să spună, oferind distincția: „Eu îl apreciez pentru munca lui la ziarul *Viața liberă*, pentru toată munca lui la teatru, pentru că este și un autor de teatru foarte talentat, care a avut și o imediată recunoaștere pe plan național. Este, de asemenea, și un scriitor tradus în limbi străine, în Canada, în SUA, în Anglia, în Franța...”

(Din presa scrisă – Foto:a.g.secară)

foto 1

foto 2

foto 3

foto 4

foto 5

Noi suntem Lady Gaga

Ideea m-a amuzat. *Ladygagaismul*. Ceva ce nu există? Sau există și se desfășoară, cu surle și scânteii, undeva în afara mea, fără știrea, permisiunea, voința sau cunoștința uneia ca mine? Imediat după aceste inedite și lămuritoare introspecții personale, m-am dezumflat singură, așa cum n-ar fi rău să mai facă și alții din când în când, pentru a vedea lumea sub forma ei brută, nefardată. Și am început să-mi recit. Așadar ceva precum clasicismul, nazismul, suprarealismul, dadaismul, populismul, avangardismul, pudibonderismul, voyarismul, liberalismul, socialismul, comunismul...

Aici m-am oprit, pentru că recitam deja poezii patriotice necunoscute copiilor din ziua de astăzi și

interzise adulților întregi la cap, rămași încă în priză datorită tenacității cu care șterg o parte din existența lor cu buretele. Vinovăție curată și dezastru total! Nu eram în temă și un curent pe numele ăsta îmi spunea exact la fel de multe ca formulele de chimie din liceu, pe care le-am învățat pe de rost și le-am uitat după ziua tezei.

Nu-mi mai rămânea decât o singură cale, înfricoșătoare ce e drept, dar ce nu face omul pentru cultura sa general generală. Să ascult. Și am ascultat, una după alta, o grămadă de melodii ale susnumitei, fără să mă uit pe ecran, imaginea îmi era deja cunoscută și nu pot să spun că mă încânta peste măsură. Abia după ce am înțeles că pot regăsi acorduri uitate în melodiile care mă ridicau la propriu de pe scaun, când am început să fredonez

(urmarea pe pagina următoare)

2012 - Anul I.L.Caragiale

Lady Gaga feat. Nenea Iancu

Lady Gaga a fost numită „Artistul Anului” de agenția americană Associated Press. Celebra cântăreață este considerată persoana care a avut cea mai mare influență în cultură și divertisment în 2011. Lady Gaga a primit 135 de voturi din partea editorilor și directorilor agenției americane Associated Press, reușind să-l depășească pe Steve Jobs, fondatorul Apple, care s-a clasat pe locul al doilea, la numai trei voturi diferență. Taylor Swift, Charlie Sheen și Adele s-au aflat printre vedetele care au mai primit voturi din partea AP. Betty White, Tina Fey și Stephen Colbert se numără printre deținătorii titlului de „Artistul Anului” în anii trecuți. Recent, Lady Gaga a fost numită artista cu cele mai mari venituri obținute în 2011, cântăreața încasând în acest an venituri de 90 de milioane de dolari din contractele de publicitate și din show-urile susținute în cadrul turneului „Monster Ball”.

Astfel de clasamente ne interesează prea puțin, pe noi, poate mult prea blazații (și sărăcuții din est) europeni... Este de fapt o răsplată adusă unei industrii, nu numai eforturilor și talentului cântăreței, în egală măsură exhibiționistă, dar și știind probabil ce vrea de la viață... Faimă, bani, distracție...

La urma urmei, Stefani Joanne Angelina Germanotta (acesta este adevăratul nume al artistei, o combinație între Madonna, Cher și Freddie Mercury) nu are nicio vină pentru stilul său, care nu este numai al său, ci mai ales este unul al unei epoci și al unor oameni care aderă la el... Poate acest stil este al adevăratului New York non-conformist, prea puțin tradiționalist... Și cultural, de la New York se dă o anumită oră exactă...

(urmarea pe coperta 3)

Noi suntem Lady Gaga

8

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

și să caut traducerea versurilor, treaba a devenit cu adevărat serioasă.

Tipa asta chiar exista. Și nu în afara mea, din moment ce mă regăseam cu o energie nouă în muzica ei, ci pe undeva într-un înlăuntru oarecum necunoscut. Și nu tocmai cuminte.

Am pus așadar mâna pe mouse și am început să caut. Și am citit, am citit, am aflat de unde vine și încotro se duce idolul acesta înveșmântat când în baloane transparente, când în hălci de carne, când tatuat violent sau cu ochii înnegriți de umbrele monștrilor, femeia bărbat, cea care a spart rețelele de socializare cu miliardul ei de accesări. Ceva nu se potrivea la biografia cuminte, studiile așezate, evoluția din compozitor în interpret, amalgamul de genuri și la titlul de idol al unei generații. Ce complexe ascunse transformaseră fetița de condiție bună, școlită la pian de la o vârstă egală cu cea a lui Mozart, într-o apariție înfricoșătoare cu pene în posterior și ochi de buhă? Ce industrie nemiloasă și vulgară creionase profilul strident și declarativ șocant al unei tinere cu surprinzătoare calități vocale și componistice? E un fenomen, e o făcătură? Orice ar fi, ea există și s-a imprimat nu doar pe retina unor tineri, ci și pe sufletul, mintea și obiceiurile lor, dirijându-i către excentricități greu de imaginat. Pentru mine.

Relația acestui idol cu lumea rupe acum punți religioase, demitizează legende și îi ia de mână pe adolescenții întârziati, care nu se înțeleg cu ei înșiși, purtându-i într-o lume lipsită de restricții, golită de rețineri, o lume în care dragostea și sexul par să domine, să fie suficiente pentru a mulțumi. Însă și constatarea asta era prea simplă pentru a fi adevărată. N-o să ne reîntoarcem acum la Freud, mi-am spus, ca să o putem explica pe Lady Gaga sau mesajul cântecelor ei. Și nici n-o să analizăm criza economică din America până în Europa, pentru a ne lămuri de ce se refugiază tineretul în dezinvoltura vestimentară și stilistică a modei "gagaismului". În spate e altceva. E studiu și muzică, nevoie de a șoca și putere de a te lăsa văzut așa cum vrei să te vezi tu însuși.

Nu-i nicio filozofie aici, e o curbă pe care roata muzicii, ca și cea a istoriei, a luat-o din scurt, surclasând tendințe altă dată considerate inovatoare, îndrăznețe. E un altfel de hippie adaptat la cerințele Facebook și Twitter? Se manifestă diferit hedonismul în secolul XXI? Ieșirea din tipare are nevoie de rimel negru, contele Dracula și sâni dezgoliți pentru a aduce atotputernicia dragostei? N-am găsit răspunsul la întrebare, pentru că nu am vârsta potrivită. Chiar dacă mai pot dansa până la epuizare, n-aș alege o discotecă, un club de noapte, pentru asta... Vârstele, ca și moda, au ciclurile lor, mai restrictive decât normele de comportament ale unei societăți, oricât de severe.

Și tot gândindu-mă la fenomenul Lady Gaga – convinsă de această dată de existența lui – mi-a venit în minte o comparație pe cât de hilară, pe atât de absurdă. Noi, românii, suntem Lady Gaga. Da, știu, e un pseudonim. Dar sună la fel de amuzant și umflat cu paiful pe cât îmi doresc eu, pentru a-mi proba afirmația.

Așadar, culți în cap și cu ifosele intelectualismului pe noi cât casa, am ieșit din comunism la fel cum a ieșit actuala vedetă

din școala ei catolică și cuminte. Anonimi și neîncrezători în forțele noastre. Nesiguri pe următoarea mișcare. Am compus aria democrației după modelele cunoscute ale anilor 80 americani, ale occidentului altădată interzis și, la prima mână, am avut un succes colosal. Revoluția noastră în direct a fost precum strigătul ei de libertate, trecerea de la condiția de compozitor pentru cei mari la cea de interpret pe propria partitură. După care, ca și interpretei, au început să ne placă zorzoanele, scilpicul, forma care lua ochii. Aici drumurile noastre se despart. Ea a dat tonul unei muzici care îi aparține, noi ne-am abandonat unei linii melodice copiate de la unii și alții. Suntem, însă, la fel de strident fardați, la fel de șocanți în încercările noastre de a uimi mapamondul, de a ne dezveli părțile intime în fața oricui vrea să le vadă și, eventual, să dea un ban bun pe ele. De ce ar fi mai șocantă o tânără cu voce superbă, înțolită în hălci sângerânde de carne, decât un popor care își

reneagă cultura, își pune valorile la zid, își uită trecutul și se rușinează de propria lui existență?

În ziua de Crăciun, Lady Gaga a intrat în direct cu fanii, trimițându-le o melodie îndrăzneată și oarecum indecentă direct din autocarul ei de turneu. Fără inhibiții, naturală și total indiferentă la orice ofuscări autorizate.

În ziua Revoluției, cu două zile înainte de Crăciun, noi, românii, am produs o minune a exercițiului democratic. Motiunea de cenzură "După 22 de ani, democrația în pericol", inițiată de Opoziție ca urmare a asumării răspunderii Guvernului asupra legii privind comasarea alegerilor în anul 2012, a fost respinsă în plenul Parlamentului cu 209 voturi "pentru" și patru voturi "împotriva". Nu contează că au fost prezenți doar 338 de senatori și deputați din 467. Nici că le-au lipsit vreo 21 de voturi etc. Să nu intrăm în amănunte. Contează doar că a fost respinsă cu mai multe voturi "pentru" decât "împotriva", pentru că Puterea, deși aflată în sală, nu a votat. Culmea democrației!

Apariția fetei îmbrăcate în carne sau goală pușcă în prezidiul Parlamentului României ar fi fost, părerea mea, o imagine mult mai puțin șocantă, decât modul în care niște aleși ai acestui înalt for democratic au înțeles să-și exercite menirea. Și oamenii ăștia nu au niciun complex, nicio reținere, sunt egali cu ei înșiși, par normali din cap până în picioare, chiar dacă întorc principiile democrației cu susul în jos. Iar eu mă mai mir de costumația americancei!

Am închis ochii și am ascultat o baladă, am văzut un pian într-un lan de porumb și mi-am spus că muzica asta nu e totuși pentru noi. Încă nu avem dreptul la ea. Ca să poți uda haina de pe tine la un concert Lady Gaga trebuie să știi să ascuți întâi pianul acasă, sau în lanul de porumb, să te bucuri de sunetul lui mai întâi. Așa și cu democrația. Și cu instituțiile statului. Întâi înveți ce sunt și cum funcționează ele și abia după aceea te pui pe treabă.

Ce ți-e și cu moda asta! Acum se poartă vintage. Aviz amatorilor.

Identitatea românească din perspectivă Caragiale

În mod paradoxal, dar fascinant și provocator în același timp, dramaturgul emblematic al culturii române (preferăm un termen mai cuprinzător decât cel de literatură, supusă unor mărci estetice riguroase) este un grec al cărui geniu lingvistic a atins cote nebănuite pentru un ins cu o instrucție medie și fără ambiții de mediu academic, precum contemporanii săi, Eminescu și Slavici, ambii trecuți prin filtrele științifice și estetice ale Universității vieneze. Tocmai de aceea, Caragiale prezintă și reprezintă afinități imprevizibile cu contemporanul său, Ion Creangă, român neaoș, stăpân absolut peste limbajul popular, preponderent moldovenesc, dar și cu deschideri imprevizibile spre limba comună, ambii fiind creatori de limbaj, dramatic sau epic, într-o vreme când încă limba română își căuta direcțiile principale de literaturizare. Istoria literară și hermeneutica au făcut uz și abuz de reprezentativitatea etnică a celor doi în care au văzut expresia sublimă a muntenismului și moldovenismului, concepte cu mărci etnice amenințate de a deveni vehicule ale unor etnocentrisme, capabile oricând să alunece spre naționalism. Din rațiuni care nu ne scapă, dar pe care nu dorim să le dezvoltăm aici, contemporanii i-au receptat diferit și nedrept pe cei doi corifei ai etnicității, unul situat în exteriorul fenomenului și avantajat de perspectiva din afară, iar celălalt venind dintr-un interior genuin și cu mărci lirice evidente. Criticul emblematic al epocii, Titu Maiorescu, i-a judecat și ierarhizat pe cei doi după criterii estetice, cel dintâi beneficiind de o evaluare pozitivă (vezi *Comediile d-lui I.L. Caragiale*), pe când pe cel de-al doilea l-a etichetat ca fiind „scriitor poporan”, deci nevalidat estetic, ci doar etnic. Drept consecință, Caragiale are vocație universalizantă, pe când Creangă e condamnat la o circulație în spațiul culturii române, limitat și acesta la anumite medii fără standard intelectual ridicat. Tot acest efort de ierarhizare, bazat pe bune intenții, a avut efecte de durată în planul literaturii române. A trebuit să vină un francez, Jean Boutièvre, cu o primă monografie despre humuleștean, *La vie et l'oeuvre de Ion Creangă*, ca să atragă atenția asupra valorii în sine a celui pe care contemporanii și urmașii l-au judecat după criterii etniciste, nicidecum estetice, deși acestea din urmă nu-i dezavantajează opera. Un Călinescu în anii interbelici și un Vasile Lovinescu îl vor revaloriza apoi pe Ion Creangă, corectând astfel o judecată preponderant estetică, precum cea făcută de Maiorescu, mai mult prin omisiune decât prin afirmații categorice.

Contemporanii și, adesea, chiar urmașii l-au judecat cu severitate pe Caragiale pentru cutezanța de a se fi raportat fără smerenie la etnicitatea românească, văzută de el în grilă satirică, fără false pudori și cu un apetit nesățios de comic, perceput aproape bergsonian ca „mecanic placat peste real”. L-au acuzat aceștia că el, alogenul, n-are nimic sfânt și că diatribele lui nu iartă nimic: nici statul, nici biserica, nici școala, nici familia, nici țărănul și nici orășeanul. Uitau toți aceștia să accepte ipoteza simplă că un geniu satiric n-are cum să fie sentimental, encomiastic sau măcar respectuos cu ceea ce alții considerau ca fiind certitudini etnice și etice. Așa se și explică de ce comediile sale au fost primite cu ostilitate, fluierate și scoase din repertoriu după doar câteva reprezentații. La fel s-au petrecut lucrurile și-n scurtul răstimp cât a fost director al Teatrului Național, acuzele de tot felul, scandaluri provocate cu intenție denigratoare și cabale imprevizibile ducând în cele din urmă la demiterea sa. Un satiric are însă verticalitate, perseverență și rezistență la toate feloniile celor cu care se află în război declarat; nimeni și nimic nu-l poate opri din misia lui, iar tulburările de moment sunt urmate de noi atacuri virulente.

O astfel de tulburare a reprezentat-o pentru Caragiale scandalul din jurul dramei *Năpasta*, în fapt o răzbunare macedonskiană pe care o înțelegem în latura ei omenească, nu însă și în derularea ei ulterioară. Macedonski a fost permanent o țintă predilectă a atacurilor din partea lui Caragiale, cel care l-a poreclit „Macabronski”, acest „nume” rămânându-i în sânul grupării junimiste, fiind parodiat și luat drept model de Caragiale pentru unele dintre personajele sale, evident comice. Ca să se răzbune, Macedonski s-a folosit de un membru oarecare al propriei grupări, ziaristul C.A. Ionescu, cel care-și semna unele articole cu anagrama Caion. Acesta l-a acuzat de plagiat după un dramaturg maghiar inventat, Istvan Kemeny, apoi după Tolstoi, ca în final să fie obligat de instanță să retracteze totul și astfel să fie achitat. A fost picătura ce a umplut paharul, căci dincolo de calomnie mai era ceva - satisfacția multor contemporani de a-l vedea umilit și redus la tăcere. Atunci a picat, ca din senin, moștenirea Mumuloaiei, o mătușă bogată a cărei avere va fi împărțită de rudele apropiate, printre acestea aflându-se și Caragiale. Părea că i se împlinește visul de a deveni rentier și de a se autoexila la Berlin ca să se dedice unor plăceri hedoniste: muzica simfonică și berea nemțească. Banii de pe urma Mumuloaiei i-au ajuns o vreme, dar s-au epuizat destul de ușor, astfel că, la decesul scriitorului, familia nu mai avea nici bani de înmormântare. A fost înhumat vremelnic într-un cimitir berlinez și doar ulterior, prin chetă publică, sicriul i-a fost adus și așezat la locul cuvenit dintr-un cimitir bucureștean. Exilul dramaturgului n-a avut nimic boem în el, ci a fost mai degrabă un timp amar, trăit ca o mare deziluzie și de aceea aproape că nu mai scrie, refuză orice participare la festivități consacrate și-și alege cu mare grijă persoanele cu care menține legătura: Barbu și Cella Delavrancea, Paul Zarifopol sau Dobrogeanu Gherea. Geniile comice, deși descrețesc frunțile și dezinhibă sufletele prin râsul provocat ca reacție de respingere la ce e diform în om și societate, sfârșesc adesea prin a fi urâți de semeni și izolați într-o solitudine plină de tristețe. Generațiile ce vin sunt obligate să recunoască greșeala celor de dinainte și să consacre numele înaintașului lustru pentru eternitate, dar tristețea comicului rămâne ca un rictus în colțul gurii de bronz din monumente.

Avantajul alogenului, care doar o „rupea” pe grecește, în schimb simțea limba română chiar mai bine decât mulți nativi, este perspectiva exterioară care-i permite să se detașeze cu seninătate, nu cu ură, precum au crezut mulți dintre contemporanii săi, de obiectul spre care el își îndreaptă privirile - românul în variatele sale ipostaze. Metamorfozele grotesc-monstruoase ale acestuia vin din ceea ce era specific personalității sale comice pe care însuși dramaturgul o explică la modul ironic și teribilist: „Simt enorm și văz monstruos!” Când îi judecă pe conaționali, Caragiale nu păstrează în eul său profund nicio urmă de sentimentalism, nu are obligații de atașament etnic și nici polițe de plătit. E mai degrabă un observator lucid și subtil a ceea ce era ființa românului din vremea sa, părțile bune ale acesteia lăsându-le în seama altora, el păstrându-și, în schimb, plăcerea de a satiriza ceea ce ieșea din canoanele unei etici *sui generis*. Om al conciziunii, lui Caragiale îi repugnă superficialitatea manifestată prin cuvânt (un critic a numit-o „marea trâncăneală”, noi o numim părelnicie), reacțiile lipsite de logică (numite de dramaturg „suceală”, de către noi pidosnicie) și lipsa de pragmatism în toate (o numim netrebnicie, cu sensul de muncă fără folos). Cum aceste trei componente ale etnicității, văzute din perspectivă negativă, sunt însoțite adesea de reacții ostile, ne permitem să revenim asupra lor; anul Caragiale ne permite un astfel de demers, în spiritul celui care s-a ferit toată viața de laude gratuite.

Păsări în cuști

când au început mișcările cu pumnii de abia mai respira. i se spusese că acelea sunt gesturile unei păsări în colivie. două erau negre, se târau pe jos. alte trei erau negre, se țineau strâns, își împingeau trupul una altele.

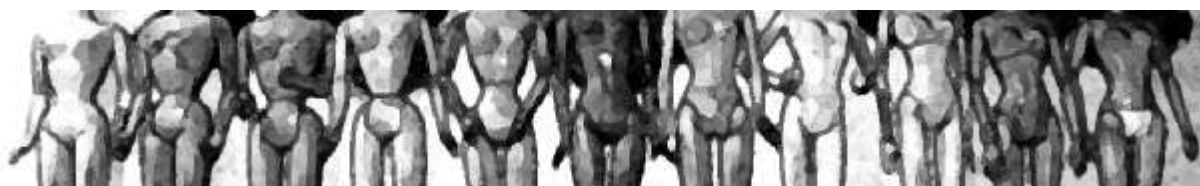
scoteau sunete. respirau greu. spuneau sacadat ceva (o bolboroseală) când țesutul se agăța de alt țesut carnea începea să cadă. cea mai mică era deja dezbrăcată. agoniza, iar membrele ei încă se unduiau. trăgea de pulpa robustă a unei păsări albe.

în curând deasupra sa se așternea un acoperiș masiv de trupuri. se ridica de-odată ce ea își începea unduirile.

când aici nu a fost nimic altceva, când aici nu a fost. se întorcea cu spatele când trupurile năvăleau iar. o acopereau, apoi împresurau ca într-o cușcă. împingea într-unul, celelalte se mișcau dezarticulate.

acum imită și pumnii se ridică. coboară un decor fals de trupuri. spasmele lor trec în spasmele ei. răsuflările lor se aud direct din plămâni. inseminează plămânii ei care se deschid

poeme scrise în timpul rezidenței în Portland - U.S.A. (2011)

Interdicții

cu toate interdicțiile, nu se oprește. își vopsește părul în alb,
poartă pantaloni trei sferturi. nu răspunde, latră.
stă uneori în poala unui adult. poate fi tată, observă mișcările
acestora. ar trebui să ardă toate însemnările
despre pierderea copilăriei. mormăie: *blasfemii!*, în timp
ce-și ascunde trupul.

măinile lor se mișcă deodată, zgârie o tablă -
trupul copilului e destins, la fel de moale precum creta,
trupul bărbatului e încordat, imită liniile trasate de copil.
are ochii legați, fiecare dintre tușele sale urmează haotic zgomotul.
nu e nici dreapta, nu e nici stânga: sunt deprinderi pierdute

nu poate să spună ce e acolo. o prelungire spontană a trupului
o neînțelegere o scriere primitivă. maxilarul său mestecă
alcătuirile de calciu și apă precum un pansament. zgârieturile
pe tablă ale bărbatului se continuă în țesuturile copilului,
se precipită în măruntaie

mantiile bărbatului se ridică de pe trup. o alcătuire fosilizată
fără miros. de jur împrejur e înconjurat de un oraș nou construit

Coioții

intram pe rând să vedem coioții: frunze, pansamente, crengi -
mișcarea lor definitorie: *de vânzare* - să ne vedem prietenul
urcat pe o scară ce ducea spre gurile de ventilație.

pare ușor
alături de coioții lui. se tăvăleşte cu poftă
în maldăre de cafea
precum într-o preerie

trei prieteni așezați cu fața spre animale suspendate de tavan
unul singur cu spatele la ele.

el ne-a servit.
a lăsat robinetul să curgă,
și-a spălat mâinile, apoi mi-a întins un borcan pentru flori. gust.
palmele. a continuat
să facă gesturi ciudate prin maldărele de cafea.

era o repetiție. ochii i se dilatau, apoi contractau. vedea ceva
ce noi nu puteam: în lipsa mirosului, pupilele reacționau.
în lipsa mirosului, urechile sale fragile, trupul maleabil, ușor
modificat.

ștefan radu mușat

Destin către altă toamnă

Când noaptea s-a făcut aproape lungă
copacii-ncep să geamă într-o durere mută,
vântul
a-necat corăbii de aramă în apa cerului greoaie
pentru că aici vremea găzduiește moartea,
deprimând tăcerea,
ramuri istovite fulguiesc
și -mi îngreunează pașii
în fuioare translucide,
amorcele de lut răătăcitoare și aproape
de lumea care se stinge sub îndemânarea neclintită a
destinului,
încât nimeni nu e responsabil de rutina anotimpului
care și-a pierdut grația
în clipe siderale,
iar cerul se revarsă în cascade ;
gânduri răvășite își uitară hodina,
și-am ieșit la orizontul necunoscutului
către altă toamnă,
altă soartă...
Iubirea ta mă poartă
spre neputința celor care-și plâng
înălțarea fiorilor de altădată,
și-am ajuns departe, coborând pământuri,
de-mi albește veghea nopților pe tample,
iar ochii mei deprinși cu învățătura lacrimii în lume
tânjesc după blândețea șoptelor fierbinți,
căutând cu aceeași frică de -a privi trecutul peste
umăr
și traversez neobosit atâtea gânduri;
margini nesupuse timpului, de niciunde spre nicăieri,
îmi despică liniștea
de -mi sângerează suspinul
renunțărilor la mine .

Suflet
către suflet!

Sonetul iubirii

Iubirea e a veșniciei axă,
Izvor perpetuu de apă vie,
Fără de pereche minunăție,
Șir nesfârșit de inimi în paratxă,

Ruguri nestinse pe bolt-azurie,
Largi efluvii, generoasă sintaxă,
Scânteietoare, gingașă sinapsă,
Vise, suplicii, taine, duioșie.

Din ciocnirea aștrilor scapără
Peste milenii nestinsă flacără,
Minunea care fierbe-n samovare,

De moarte definitivă ne apără.
Soare n-apune, ci numai răsare;
Altă mirare cu semn de-ntrebare.

Eterna poveste (I)

Madonă, a sfintei naturi minune,
Cu tors de regină nemuritoare,
Atâta perfecțiune nu te doare?
Cine te-a zămislit și ți-a dat nume?

Cine te-a răsadit, gingașă floare?
Din ce stele-a reușit să te-adune?
Ce taină moștenești de la străbune?
Cine te-a trimis să ne-nveți cum se moare?

Basmul tău e un continuum prezent
Și nu se sfârșește niciodată,
Nu-i sculptor să nu-ți fi cioplit monument

Să-l povestească în marmură coerent.
Privirea ta luceferii îi cată,
Ființă, de poezi, zeificată.

Iubita mea

Iubita mea, cu nuri de Niagară,
Cu trup mlădiu de trestie subțire,
Numai tu puteai să mă scoți din fire,
Să dau ca vinu-n fiert pe dinafară.

Ai reușit să mă-nvii întru iubire,
Apoi să mă arunci în foc și pară,
Să mă hrănești cu dulceață amară,
Amândoi să intrăm în nemurire.

Ai născocit subtile stratageme
Ca să mă înveți cum frumos se moare,
Din frunză verde sa-mi creezi toteme,

Să-i pun punct devreme vieții boeme
Și să scoatem din orice întâmplare
Mireasmă îmbătătoare din floare.

Mihai
Merticaru

Tineri Poeți Basarabeni:**Olga Apolonic**

S-a născut la 14 noiembrie 1989 în s.Furceni, r.Orhei. A absolvit Colegiul Pedagogic *Vasile Lupu* din or.Orhei - specialitatea învățător la clasele primare și Școala de Muzică pentru Copii, specialitatea acordeon. În perioada 2003-2006 este membru al Consiliului Raional al Tinerilor. În 2004 participă la concursul republican *Florii 2004*, obținând diploma de mențiune la compartimentul *Poezie*. În prezent își face studiile la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea Litere. (V.F.)

Mihai Carabet

S-a născut în anul 1990 în satul Cazangic, raionul Leova. În 2009 absolvă Liceul Teoretic *Vasile Alecsandri* din orașul Chișinău. În același an a fost înmatriculat la Facultatea de Litere, USM, specialitatea limbă și literatură română - limbă greacă. Prezent în antologia de proză *Declin* (Sibiu: Arhip Art, 2010) și în antologiile revistei *Singur* - proză și poezie (Târgoviște: Singur, 2010).

Olga Apolonic**Nostalgie**

As vrea sa zbor, dar n-am putere

Prea mult, așa, am irosit.

O parte-am dat-o pe durere,

O altă parte pe iubit.

Și restu-am dat-o tot iubirii

Mereu cu binele sa fiu

Și am rămas cu-această liră

Într-un amurg orfan, pustiu...

E toamnă iar, trecută-i vara

Și nu e nimeni vinovat

Nici stolul care-și lasă țara

Nici omul care m-a uitat.

Tu ești un soare,

Eu sînt o mare,

Tu ești un vînt,

Eu sînt o ploaie,

Tu ești o frunză

Eu sînt o floare-

Pe-acest pămînt

Cunună de sare.

În numerele următoare vom reveni cu
poeme ale membrilor Cenaclului Magia
Cuvântului din Chișinău

Mihai Carabet**Asfalt**

și toată simplitatea ta s-a prelins frumos pe asfalt printr-o
cretă

și dimineața e aceeași

un măturător te dezbracă de frunze

a murit eva din tine

și soarele îți dă un bronz

pe care nu l-ai cunoscut niciodată

tu nu ai mâncat ciocolată și nu știi cum e

și mașina bolnavă îți lasă în piept o panglică neagră

meteo

azi ploi abundente

și n-ai aflat că moartea locuia în tine

unicul lucru pe care-l regret e că moartea nu venea la mine în

poziție de melc

copiii se joacă cu creta

pe asfalt

fast food

când mi-am smuls ultimii doi colți

toate femeile se prefăceau brusc în *hot-dog*

și cafea cu lapte

înceau să danseze pe strune

de chitară neacordată

dar își tăiau repede tălpile fine

din care curgeau toate drumurile

ca niște panglici de mătase

apoi speriate

fugeau în cuptorul cu microunde din pieptul meu

să-și încălzească mâinile

abia acum mi-am dat seama că nimeni nu mă recunoaște

după vocea umedă

ce naște cascade de aripi premature

ce se frîng ușor

sub greutatea firelor de praf auriu

azi am omorât podeaua de sub masă

cu încă o încercare de a ajunge la scaun

VASILE GORDUZ ÎN COLECȚIA MUZEULUI DE ARTĂ VIZUALĂ GALAȚI

14

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Când abordăm creația unui sculptor român de anvergură din secolul XX, așa cum este cazul lui Vasile Gorduz (1931-2008), cred că e inevitabilă raportarea la două personalități emblematice ale sculpturii noastre și anume Constantin Brâncuși și Dimitrie Paciurea. Operele lor pot constitui repere ale unor categorii estetice: o coordonată clasică la Brâncuși și una romantică, expresionistă la Paciurea. Ambele tendințe le întâlnim și în opera lui Paciurea, sigur, într-un dozaj mai greu de definit, care face parte din substanța organică a stilului său.

Dintr-o astfel de perspectivă, a celor două categorii estetice, propun și interpretarea lucrărilor lui Vasile Gorduz aflate în patrimoniul Muzeului de Artă Vizuală din Galați: *Pomona* și *Soția lui Icar*.

Să ne amintim că Pomona era zeița abundenței în mitologia romană, numele ei venind de la *pomum* - fruct; în reprezentările tradiționale, în secolul al XIX-lea ea este înfățișată adesea ținând o tavă cu fructe. Ce reprezintă compoziția în piatră a lui Gorduz de la muzeul din Galați? O construcție arhitecturală, cu câteva paliere orizontale intersectând axul vertical al personajului. Personaj, de altfel foarte abstractizat, redus la câteva forme geometrice simple: o formă ovoidă care este cea a capului, și câteva elemente verticale, amintind coloanele.

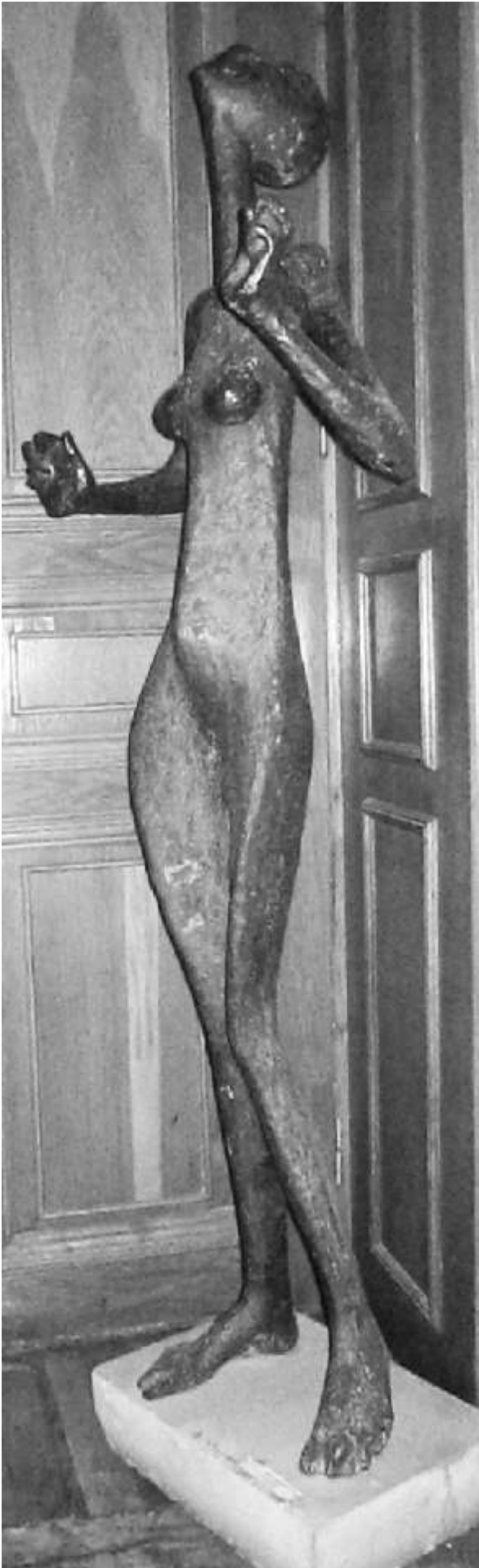
Această marcă a axului vertical la intervale bine gândite de sculptor poate sugera și căutările în domeniul proporțiilor ideale, caracteristice epocilor clasice. Rezultatul este însă o sculptură foarte modernă, cu forme abstracte și conținând chiar o notă de umor. O Pomonă a secolului XX, o Pomonă modernă, având însă toate elementele care o transformă

într-un semn tridimensional, un simbol.

Fiindcă o calitate – mai bine spus una dintre calitățile primordiale ale lui Gorduz – o constituie tocmai o înțelegere adâncă a materiei, o știință de a o investiga și de a face aparentă această investigare. *Pomona* este o compoziție care pune accentul pe organizarea spațială și lasă spectatorului plăcerea subtilă de a o parcurge cu privirea, de a se bucura de reperele spațiale, de alternanțele de forme. Cred că în acest tip de lectură găsim o intersecție a spiritului clasic cu modernitatea pe care o propune Gorduz prin distanțarea ironică de aceasta.

Cea de a doua lucrare, *Soția lui Icar* pare a evolua pe linia lui Paciurea sau, ca să folosim repere mai largi, pe linia unei tensiuni romantic-expresioniste. Șocul descifrării începe cu perspectiva oferită de artist. Noi nu-l vedem pe Icar – în fond el este personajul principal al mitului – ci pe soția sa. Iată un prim element de originalitate ce conferă senzația de trăire emanată de un fapt concret. Este un transfer din zona mitului în cea a realului, însă o demitizare ce aduce cu sine emoția. Și asupra transiterii emoției, a implacabilului soartei cunoscutului personaj mitologic se concentrează artistul. Personajul feminin, filiform, arcuit către înalt, transmite așteptarea înfrigurată, teama trăită. Descoperim și aici preferința artistului pentru compoziții clar

structurate; corpul personajului feminin se constituie dintr-o suită de elemente curbe, decupând spațiul ca niște fâșii dinamice. Sentimentele exprimate de personaj au un corespondent plastic găsit cu multă inventivitate și precizie de artist.

Volumele personajului ne apar macerate de tensiunea care-l domină. Golurile devin parte componentă a compoziției și au aceeași funcție expresivă ca și plinurile. În plus, artistul folosește o suprafață vibrată, texturată printr-un modelu sensibil (lucrarea e realizată în metal) care păstrează febrilitatea gesturilor sculptorului, ne face să simțim modul cum a fost pusă argila în prima etapă de execuție a sculpturii. Este una dintre compozițiile care transmit din plin acea capacitate a lui Gorduz de a realiza un dialog între materie și non-materie sau de a conferi o valoare profund spirituală lucrărilor sale tocmai prin subtila înțelegere a materiei.

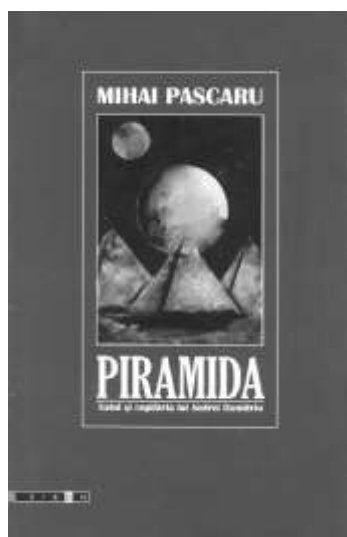
Este interesant câtă inventivitate plastică întâlnim în aceste compoziții în care artistul își propune reluarea unor teme clasice, cu toată încărcătura lor simbolică, îmbogățită, nu sărăcită, din perspectiva modernității.

Dialogul între materie și spirit, capacitatea de a vizualiza meditația, visul sunt caracteristici care dau o valoare perenă creației lui Vasile Gorduz.

Mariana Tomozei Cocoș

Cărți de Cronici

În paginile
care urmează:

Mihai Pascaru – Piramida. Satul și copilăria lui Andrei Dumitriu, Ed.Eikon, Cluj-Napoca, 2010.

Dacă David Lodge (și prozator, dar și teoretician) considera că intertextualitatea ar fi regina literaturii actuale, cu tot alaiul de mijloace prin care un text poate face aluzie la altul (parodia, pastişa, ecoul, aluzia, citatul direct, paralelismul structural), alți teoreticieni crezând că intertextualitatea reprezintă „însăși condiția literaturii, că toate textele sunt țesute din fibrele altor texte, cu sau fără știrea autorilor”¹, pe unele fronturi ale literaturii se optează pentru simplitate, nu ostentativă, ci cât se poate de firească... Sau, dacă vrei, pentru naturalețe.

Par exemple, Mihai Pascaru (născut la 2 august 1959 în județul Neamț, actualmente - în 2010 - profesor la catedra de Sociologie și Asistență Socială a Universității 1 Decembrie 1918 din Alba Iulia), care publică un volum oarecum autobiografic, depășind flecăreala, curiozitatea și ambiguitatea în interpretare heideggeriană, evident, deschizând porțile către ceea ce ne face să bănuim prezența miraculoasă a Ființei, să simțim starea de grație a sentimentului plenitudinii existenței, printr-o serie de texte (unele chiar texte-poeme) considerate de către prefăcător, criticul și omul de litere Diana Cămpan „aparent o suită de structuri narative”, propunând „în alianțele subterane ale sensurilor, un exercițiu de negociere a identității scăpate de sub incidența ficționalității pure și devenite reper în ordinea cunoașterii de sine.” Mai scrie D.Cămpan: „totul în proza lui Pascaru este spiritualizat, dar fără ostentație”.

Da, și există o stilizare a prozei sale, care îl face să nu fie un epigon al lui Ion Creangă (etalon inevitabil; ar merge comparat mai degrabă cu un Gheorghe Mocanu), chiar dacă Ozana nu e chiar foarte departe și apa Bistriței este cea care sfințește meleagurile natale ale eroului, a cărui naștere stă sub semnul rostogolirii: „Paraschiva năștea foarte greu. Femeile, mai transpirate decât ea, nu-i mai ziceau nimic acum și n-o mai îndemneau la nimic, doar de copil se rugau să fie bun să iasă. Când în sfârșit mormolocul încăpățânat se gândi c-ar fi timpul să vadă și el soarele, se întâmplă o altă boacăna care mai-mai să dea într-o nenorocire. Una din femei scăpă băiatul jos tocmai unde n-ar fi trebuit să-l scape nimeni niciodată, pe marginea coastei. Ce să știe ghemotocul? Ia-o prin iarbă la vale! Noroc că bărbații se adunaseră și ei aproape și, mai ageri de picior, îl opriră înainte de a intra în gardul de răzlogi al grădinii.” (p.11).

Copilăria acestuia va sta oarecum sub semnul primejdiilor, mai mult sau mai puțin accidentale (este scăpat în ultimul moment în timpul unei inundații!; cade de pe o grămadă de bostani, mai să-și crape capul!, e în pericol la săniuș ș.a.m.d., până ajunge să dea și foc la casa părintească), Moartea pândind, ca întotdeauna, într-un fel, venind când nu te aștepti sau când o aștepti prea mult, fiind prezentă până și în vise, mama copilului liniștindu-l însă pe acesta, anunțându-l că moartea într-un vis înseamnă „viață lungă”.

Moartea unuia dintre frați prilejuiește scrierea unuia dintre cele mai cutremurătoare texte, „Copilul” (p.91-93), în care se relatează peripețiile unui tată care vrea să-și aducă acasă de la morga spitalului fiul Ioachim. Însoțit de Andrei, tatăl pleacă la

oraș, la Piatra... Acolo se târguiește cu paznicul de la morgă, de la care obține într-un sfârșit trupul neînsuflețit al micuțului, cu condiția să-i facă un sicriu la tâmplăria spitalului... Sicriul improvizat are însă o formă oarecum ciudată, de radio de pe vremuri, socoteala tatălui fiind să nu provoace discuții pe drum... La autogară și în autobuz, lucrurile se complică oarecum, situația devenind jenantă...

Aceasta, situația, este tratată de către scriitor cu mână de maestru... Nimic strident nu atentează la sacralitatea momentelor, care ar fi putut fi ușor să fie relatate penibil... sau strident. Citindu-i volumul cu atenție înțelegi că nimic nu e întâmplător în construcția cărții, care promite și o continuare... Cert este că imaginația autorului, pusă la lucru cu măsură, chiar bogată fiind, face să îi iasă o carte care nu este deloc pe dos: personajului îi era teamă la un moment dat, întrebându-se „ce se va face el mai departe cu imaginația lui bogată dacă toate-i ies pe dos când se folosește de ea?”

Este drept că e vorba de o întoarcere în timp, așa cum am mai sugerat, dar clasicismul este bun oricând: ca să vorbim la Alain Robbe-Grillet, naratorul nu are pretenția de a crea. El este modest cu îndreptățire: „lumea există deja, este finită și cineva competent, naratorul, vorbește despre ea”, o reprezintă. O mută pe această lume într-o ficțiune, poate și pentru că, nu-i așa, dacă e să-l credem pe Spinoza, „Dumnezeu, care înțelege totul, este total incapabil de ficțiune.”

Ficțiunea lui Mihai Pascaru merită atenție, nu numai pentru că este onestă prin autenticitatea sa. Ci și pentru că promite atât cât trebuie. Aceasta și pentru că a înțeles câte ceva, ca și Andrei, dar mai ales că „pentru a avea dreptul la niște lucruri trebuie, mai întâi, să ai dreptul la cuvintele cu care să ți le poți apăra.”

„Lucruri” precum copilăria (scoasă la un moment dat, în ultima povestire, din cap, prin metode nepedagogice) și retrăirea ei, nostalgia, melancolia (deloc patetice) și nu în ultimul rând însăși Literatura, această Mută - povestitoare „de neegalat a satului” universal care este azi lumea. Fac aici apropo la un alt text, „Mutul”, de numai două pagini, în care aflăm despre un cioban care a muțit în urma unei „întâlniri” cu moartea (abia scapă de un lup, pe care îl omoară într-o încheștare corp la corp), text care se încheie cu următoarea propoziție:

„Mutul – povestitorul de neegalat al satului”.

Dacă vă spun că la un moment dat apare, trecând aproape ca fulgerul, ca personaj (real, dacă înțelegeți paradoxul: povestirea „Sania” începe așa - „Multe realități apar în viața copiilor înaintea cuvintelor cu care oamenii mari le numesc. Așa s-a întâmplat cu Andrei și absurdul”, dar nimic din literatura absurdului, à la Camus, nu veți găsi) însuși Mihail Sadoveanu, poate vă fac și mai curioși (p.49)...

De un haz aparte este „Curcubeul”, care pleacă de la următoare premisă:

„– Auziți ce zice o bătrână din Poiana Răchiții... (...) Zice că dacă un băiat merge de la o gură la alta a curcubeului, se prefăce în fată și dacă o fată merge de la o gură la alta, se prefăce în băiat. Adevărat să fie?”

La întrepătrunderea dintre magic și realism sunt câteva texte, cea mai semnificativă putând fi considerată chiar povestioara care dă titlul cărții, „Piramida”, îmbinare de legendă și coșmar... repovestit.

Universul rural literar își găsește prin Mihai Pascaru o nouă dimensiune, cu deschidere spre ancestral, arhetipal. Cum

bine spune aceeași Diana Câmpan, „devenirea (n.n. la autorul cu pricina) nu ține de logaritmul trupescului, ci de logica internă a înțelegerii. Copilul-idee, lăsat să funcționeze ca un declanșator de energii în mijlocul unui sat descins din mit, validează, prin cunoaștere piramidală (de sus în jos!) și prin joc, sensurile simplității, dă adică rost unor întâmplări, gânduri sau obiecte peste care omul modern trece umbrindu-le solaritatea”...

Altfel spus, cum ar spune Peter Brook, M.Pascaru, scriind, caută iar „termenul *căutare* înseamnă, în primul rând, acțiune”, adică să practici, să acționezi, să joci și nu să analizezi², mergând „nu înainte, ci înapoi”, dacă înțelegeți... Obținând simplitatea, care „este cel mai greu lucru de obținut”, M.Pascaru chiar a făcut deja un pas important, „jucându-se” de-a copilul-idee, pentru a (re)găsi acțiunea, adică, într-un fel, sacrul...

Deși este foarte posibil, să nu-l fi pierdut vreodată.

a.g.secară

Note: ¹ David Lodge – *The Art of Fiction*, Penguin Books, 1992, pp.98-99. (*Non videtur*).

² În Andrei Șerban - *O biografie*, Ed.Polirom, Iași, 2006, p.112.

Dacă n-ar fi culorile cuvintelor

Moto:

„Fără vrerile vântului
frumusețea din noi
își va opri
într-o zi
moara cuvântului...”

Falsă eternitate - Lidia Popița Stoicescu (p.152)

Am citit cartea de poezie a Doamnei Lidia Popița Stoicescu imediat după ce am vizionat filmul, destul de mediatizat astăzi, „The Tree of life” al scenaristului și regizorului Terence Malick.

Película începe cu un pasaj din Cartea lui Iov (38:4,7): „Unde erai tu când am întemeiat pământul? Atunci când stelele dimineții izbucneau în cântări de bucurie, și când toți fiii lui Dumnezeu scoteau strigăte de veselie?”

Și noi, retoric, ne putem întreba: unde eram noi când s-a dezvăluit Poezia adevărată, dacă astăzi putem doar frânturi să reflectăm în poemele noastre?

Și ce am fi fără această brumă de poezie?

În film, Dumnezeu, galaxiile, povești, supranovele, pământul, universul, viețuitoarele sunt personaje ca și oamenii, membrii unei familii căreia nu-i căutam acum simbolistica.

În cartea „Dacă n-ar fi culorile...”, Dumnezeu, galaxiile, povești, supranovele, pământul, universul, viețuitoarele sunt și ele personaje lirice (de altfel și filmul este marcat de un lirism specific regizorului). Și în carte, o întrebare deschide festivalul intelectualo-sufletesc, de la primul poem, numit „Descumpănire”: „Ce caut eu în *Azi*, păstrând din *Ieri*/ și zori, și miez de zi, și fapt de seară?”

Și, poveste care nu se poate povesti, cum este Poezia, continuă paradoxal: „Eu m-aș întoarce-n *Ieri*, de l-aș afla”.

Lui *Măine* nu i se dă, metafizic, nicio șansă.

Deși, probabil, majoritatea poemelor aparțin - aflăm de la autoare într-un scurt cuvânt înainte prefăcut de un citat din Keats - unei frumoase și grăbite vârste biologice, înțelepciunea nu ocolește rândul scris, blând îmbrățișată de candoare. Firile critice trebuie să accepte în primul rând mărturia sau, dacă vreți, mărturisirea. Situaarea existențialistă este - în spațiul „Dus-Întors” (p.27) biografic al textelor -, la început, de „Rătăcire” (p.13):

„Sunt ca un miel ce s-a pierdut de turmă.//

...Ci-n iarba crudă-a orelor ce-o pasc,

nu-mi spune unde-am luat-o nici o urmă”.

Dar autoarea se va regăsi, și aceste regăsiri sunt și imnurile sale - deoarece este și o carte de imnuri și ode adresate Vieții!

Raportarea la scrierile sacre este o constantă, unele texte aducând aminte de întorsătura de condei a Anei Blandiana. Exemplu: poemul „Geneză” (p.15): „Era/ întâiul somn alături/ și/ în juru-ne/ plutind,/ aceeași pace/ de începuturi.../ Eu, prin vis, simțeam/ cum Cineva/ din coasta ta/ mă face...”

O „Denie” (de la p.118) este un alt fel de pildă: „Erau/ frunțile atât de smerite,/ rugăciunile înălțate -/ atât de fierbinți,/ că din icoane/ - topite -/ se prelingeau/ aureole/ de sfinți”. La fel, un bun exemplu, este un „Psalm” de la p.133...

Un poem precum „Crepuscul” ne face să regretăm sincer că autoarea nu a fost mai insistentă pe tărâmul misterios al metaforei.

Simplitatea demnă de fragmentul presocratic, heraclitic, de poemul tradițional extrem oriental sau de pastel (ca la 177) îi este atu: „Liniștea/ îmbrăcase noaptea/ ca niște zale...// Plopii/ își ridicaseră umbra de pe pământ/ - ca pe-un pod de castel -/ și picoteau lângă dânsa” (p.17).

În chihlimbarul versurilor sur/prinde amurgurile dormind suprapuse în zidurile orașului, urmele unor picioare amputate, un desen în peniță cu un bătrân peste care soarele „îi trece, pe rând, peste fiecare/ sentiment...”, plane pe malul mării ș.a.m.d.

Ceea ce convinge că bunul gust și Frumusețea, Armonia în sine, îi sunt buni tovarăși, transformând - cel puțin în acest plan al liricului - cunoașterea aridă, crudă, în „urs de păslă” (precum se întâmplă în poemul „Somn inocent” - p.25).

Să nu credeți însă că subiectul liric nu este supus încercărilor. Iată: „Acul dragostei noastre/ se răcea,/ către Nord” (p.26).

Există unele regrete firești, unele nostalgii, poate și „regrese” (demne de gravuri ale lui Dürer, citat și el la curtea Reginei Poezie), refluxuri, câte un „Requiem” („ca lângă-un mort,/ stam lângă dragostea noastră...”), câte o „Demitizare” (în care ghicești izbucnirea mocnită a sufletului rănit de femeie).

Lirica erotică se strecoară discret în sufletul cititorului, când tandru, când furios ca tăciunele în vatră. „Imagine reflectată” este un poem exemplar, apropo de rezervele autoarei față de acest gen: „Aș putea să scriu despre dragoste,/ dacă toți cei/ care se iubesc,/ atunci când se află într-o barcă/ - singuri -/ ar înțelege că ei/ leagă stelele din înalt/ cu perechea lor/ tremurată-n adâncuri...” (p.42).

Unele poeme, precum „Vocație”, sunt dedicate Adamului veșnic. Uneori, pentru a nu dramatiza, ia totul „În joacă”. Este titlul unui alt poem sclipind vag nichităștănescian.

„Arheologie” (p.50) este o capodoperă a genului.

Simplu, aproape de lirica populară, raportându-se iarăși la Timp! Autoarea va rămâne în memoria noastră nu numai ca o Penelopă cu totul deosebită, demitizată, ci, poate, ca un bun partener de dialog al Timpului, din ghemul Ființei acestuia trăgându-și multe fire poemele din carte!

Iată poemul „Arheologie”: „Dacă ai să-mi mângâi umerii mult,/ dacă am să-ți mângâi umeri mult,/ cândva,/ - în Timpul fără sfârșit -/ se va afla ce mult ne-am iubit/ când ne vor găsi modelați/ - vas de lut -/ în care/ inimile noastre/ au tot bătut,/ au tot bătut,/ au tot bătut...”

Imaginea lirică a inimii ei scoțând din cealaltă inimă (a iubitelui, a Zeului?) apă vie, ca o ciură de fântână, rămâne și ea în memorie. Dar ce *alt ceva* este ființa iubită decât însăși Iubirea, parte și copil al Divinității?

Apropo și de muzicalitate, de spiritul muzicii deseori invocat și el, Poezia Lidiei Popița Stoicescu este (deseori) un susur de izvor, sau, dacă vreți, câteodată „zvon de *Dunăre Albastră*” (p.53). Și aromă de flori de tei, aceste atribute trezind cu siguranță simpatii și empatii în rândul gălățenilor, prieteni vechi ai Doamnei.

Neprometeică, apărând pe cât cu puțință tainele minunilor (nu neapărat în manieră blagiană), autoarea își face prietenă „uimirea” candidă, trezește ecourile ecologice (vezi poemul „Ecou”, p.64) și, ciclic, se întoarce la aspectele Timpului, câteodată cu imagini tulburătoare: „*Azi*/ a curs printre brazi,/ s-a făcut râu,/ s-a făcut grâu,/ iar când a-mplinit/ douăzeci și patru de ore,/ s-a ncolăcit/ la picioarele pendulei/ - ca un câine -/ și s-a făcut/ *Măine*...! (Poemul „Ora”, p.65).

Din ceea ce s-a observat, nici spațiul nu este neglijat, ba chiar se fac și referiri directe la el: „Spațiul/ nu vine niciodată/ la oameni...” (p.122).

Când acest spațiu îi este invadat, o mușcătură dintr-o piersică poate fi o soluție (p.123). Într-un „Sonet” Spațiul și Timpul sunt comparați cu cei doi tâlhari de pe crucile Golgotei, uciși, din ce aflăm într-o „Mărturisire” (p.140). Parțial, cât poate un om!...

Precum se observă, simplității i se dă ceea ce este al ei. Știm prea bine ce se spune despre *buna simplitate*. Că ar fi sfântă! Prin ochii ei se vede „Dincolo” (de fapt poemul se intitulează „De dincolo...”).

„În cer/ se fac înscrieri:/ îngerii au crescut/ din aripi,/ din nimburi/ și trebuie decupați alții,/ din lut...//... Mamă/ Eu, copilul tău mort,/ am aripi/ - ca bobocii noștri de găscă -/ dar nu prea știu/ să le port...” (p.67).

Evident, autoarea nu provoacă subtilitățile teologice, deși multe poeme se raportează și la Dumnezeu, mitologia greacă nefiind decât pretext de reflecție, precum la p.136 („Stigmat”), la 145 („Plutele”) sau 172 („Legenda androginilor”). Ea crede cu sensibilitatea ei, ea simte prin credință, se îndoieste (vezi poemul „Dubito”, p.71) doar prin firea omenească, fire care poate obosi, astâmpărând focul acela din noi...

Dar prin bunătatea aceleiași firi știe taine: „Trebuie să-nțelegi/ în noi dorm copiii/ întregi...” Mai știe, deși nu-și poate explica de ce, că Iubirea poate răni. Probabil dacă o tratezi ca pe o sălbăticiune.

Știe *Despărțirea*. De cei dragi. Știe *Singurătatea*, uneori. Știe distilarea nopții în dimineață. Știe cum ideea de toamnă le trece în răspăr peste blănilor viețuitoarelor. Că -iarăși!- „Timpu-i rotund”... (p.83). Că iubirile sunt matematici (euclidiene

sau non-euclidiene!) sacre, că mecanica săruturilor este dificilă: „ne coboară,/ ca niște ciuturi,/ în fântâni cu hipnotice ape,/ de care iadul și raiul/ sunt la fel/ de aproape...” (p.95). Știe autoarea, în ultimă instanță, că viața simplă e complicată dacă uităm de viața noastră cu Dumnezeu.

Și aici ajung la filmul despre care vorbeam la început: Pomul Vieții este și unul al Poeziei. De câte ori ne bucurăm *pur și simplu* de faptul că poamele, darurile sale există *pur și simplu*? De câte ori uităm că pruncii sunt mereu în noi, adormiți și că nu așteaptă decât să-i trezim pentru a fi din nou împreună, pentru a ne juca (și cu jucăriile și păpușile din podurile caselor vechi) de-a raiul cu stelele și puii de stele în așteptarea venirii definitive a acestuia?

Poate acesta este unul dintre rosturile Poeziei: de a ne ușura joaca și comunicarea cu îngerii, măcar cu îngerii. Poate Poezia este singura posibilitate de studiere a Istoriei îngerilor, poate singura Istorie care contează și pentru noi, învinși care se cred învingători, învinși care se cred învinși.

Și poate atunci, cunoscând această istorie, vom ști și unde am fost când s-a întemeiat Pământul!

a.g.secară

Evocatoare memorialistică epistolară

Pe cel aici evocat, l-am cunoscut, dacă îmi aduc bine aminte, prin 1980, când întorcându-mă ca invitat de la o consfătuire a muzeografilor din principalele pinacoteci răspândite în tot spațiul cultural al țării, organizată la Galați, m-am oprit la Tecuci pentru o scurtă

zăbavă. Atunci m-am intersectat întâmplător cu slujitorul de suflet al Casei de Cultură, alias Ionel Necula, care, așa cum mi-am dat seama din discuțiile avute, avea afinități pentru activitatea ce o slujea cu pasiune și convingere. Era preocupat de fenomenul cultural, având toate valențele deschise și disponibile pentru activitatea editorială și spirituală pe care o urmărea selectiv.

Din întâlnirile ulterioare și din sporadica corespondență pe care am purtat-o, am constatat că aceste calități căpătau o consistență remarcabilă în timp, atât datorită nenumăratelor sale legături cu personalități de aleasă ținută intelectual-morală, din lecturile parcurse, cât și din activitatea publicistică și editorială în continuă dezvoltare, realizate în ultimile două decenii. Aceste acumulări vor rezulta și din acest comentariu referitor la ultima sa carte, *Ultimul epistoler* (Editura Rafet, 2011). Toate laturile complementare activității sale de animator cultural și profesor peregrin au devenit o „a doua natură”, care i-au îmbogățit nivelul de aspirații și orizontul deschiderii spre noi azimuturi, aflate în latentă gestație până la

sfârșitul deceniului zece al trecutului veac, când publicistica a expandat spre lucrări și volume articulate sau circumscrise unei teme de largi dimensiuni.

Făcând o paralelă între experiențele noastre de viață, încerc să cred că două componente ne-au determinat orientările cvasi asemănătoare ca principală preocupare în sfera culturii. În ceea ce mă privește, cei aproape opt ani petrecuți printre “fagurii” plini de cărți sistematic aliniate pe rafturile orânduie ale celei mai mari biblioteci din Brașov, mi-au influențat hotărâtor viața intelectuală, redimensionând-o în alți parametri, tot așa, cum presupun, ca pe un alt plan, bogata corespondență prin care Ionel Necula a intrat în legătură cu oameni de seamă ai culturii românești, i-au stimulat multiplele preocupări documentare, și nu în ultimul rând stabilirea unor relații interumane de o deosebită valoare, care i-au potențat germenii creatori, inhibați temporar, de restricțiile ideologice și filtrați cu acribie de ochii vigilenți ai celor care purificau orice text de ingrediente sau “corpuri” străine viziunii oficiale.

Abordând reflexiv ultima lucrare recent apărută, “Ultimul epistoler”, cred că nu greșesc că o asemenea corespondență poate fi considerată o subspecie a genului memorialistic, care din acest punct de vedere are calități deosebite datorită caracteristicilor specifice schimburilor de idei, mai mult sau mai puțin subiective, din care transpar trăsăturile morale și intelectuale ale celui ce comunică companionului de dialog ideatic, opinii de reciproc interes, unele din ele referindu-se la diferite personalități. În respectul cazului cele de origine tecuciană.

În acest context nu pot să nu-mi amintesc, evocând trei exemple pe care le consider memorabile genului respectiv: I. Negoșescu, Radu Stanca “Un roman epistolar”, care cuprinde pe lângă informațiile curente, opiniile celor doi despre lecturile parcurse (beletristică, teatru și filosofie cu preponderență).

Pentru *noosfera* noastră circumscrisă geografic, ne vom referi la corespondența dintre Șt.O. Iosif, Natalia Negru și Dimitrie Anghel, din care rezultă nu numai zbuciumul și drama acestui “triunghi” nefericit, ci și aptitudinile lor intelectuale, talentul lor literar, dar și trăsăturile de caracter, care explică viața ce le-a fost hărăzită în conformitate cu structura lor caracterială.

În limitele istoriei noastre recente, nu putem să nu relevăm ținuta corespondenței purtate de protagoniștii “Epistolarului” coordonat de Gabriel Liiceanu.

“Pisaniile” primite sau expediate de animatorul cultural, profesorul și scriitorul Ionel Necula aveau să se constituie într-o corespondență mărturisitoare a preocupărilor pe care le avea ultimul epistoler și preopinienții săi pe care Ionel Necula i-a cultivat, reținem nume proeminente ca cele ale filosofilor Ion Petrovici, Constantin Noica, Mircea Mancaș și Vasile Vetișanu (ultimii doi pe o treaptă ierarhică inferioară față de primii doi), oameni de litere cu o înaltă cotă de consacrare ca Octavian Paler, Ion Zamfirescu, Iorgu Iordan, urmați de Pericle Martinescu, Paul Păltănea și alte figuri episodice, cunoscute în diferite momente ale vieții, cum au fost pictorul autodidact Cristian Crăciun, Vasile Gavrilăscu, Constantin Trandafir, Maria Cogălniceanu ș.a., putem constata aria de cuprindere a epistolarului nostru, pe care îl onorează importante “sinapse” stabilite din considerente profesionale, sau pentru a-i capacita în vederea unor rememorări a unor personalități tecucene ilustre,

din motive personale, ori pentru a remarca lupta unor anticomuniști în perioada regimului bolșevic, instaurat prin samavolnicie în țara noastră.

Indiferent de mobilul care l-a potențat pe Ionel Necula în acest demers de contact, el a dispus de abilități intelectuale adecvate, știind să-l abordeze pe fiecare corespondent în conformitate cu preocupările spirituale de care era animat cel cărui i se adresa în termeni ce emanau sinceritate, respect și după caz, caldă amicitie pentru cei care-și manifestau nostalgia pentru patriarhală urbe tecuceană.

Nu întâmplător, pe baza scrisorilor primite și păstrate în mare parte, Ionel Necula i-a acordat nu numai prioritate lui Constantin Noica, ci și un comentariu avizat față de unele din operele lui, de activitatea și publicistica prolifică și profundă a gânditorului retras în "Olimpul" Păltinișului.

Cunoscându-l din Revista Fundațiilor Regale și redescoperindu-l în publicistica și lucrările din ultimile două decenii de viață pe care Constantin Noica le-a consacrat filosofiei clasice grecești și germane, cât și unor probleme de rostire a acestui domeniu în limba română, Ionel Necula a gustat și s-a hrănit din roadele înțelepciunii sale comentând pe lângă o parte din opera lui și „Ortofizica” semnată de Mihai Drăgănescu, față de care a avut unele rezerve. Din eseistica lui Constantin Noica s-a mai referit la „maladiile spiritului” din „Scrisori despre logica lui Hermes”, „patologii” pe care le-a tratat prima dată în volumul „Spiritul românesc în cumpătul vremii”.

Nu de puține ori în scrisorile sale, Ionel Necula revenea asupra invitației de a vizita Tecuciul pentru a-l evoca pe Ion Petrovici în ambientul obârșiei sale. Constantin Noica îi răspundea prompt apreciindu-i opiniile cărturărești preopinentului său, cărui îi comunica dorința de a putea veni în orașul celui mai bun student al lui Titu Maiorescu, dar acest lucru nu era posibil din cauza muncii susținute în finalizarea unor lucrări fundamentale.

În acest timp, „Jurnalul de la Păltiniș” (1983) și apoi „Epistolarul” (1987), realizat și respectiv coordonat de Gabriel Liiceanu au adus în actualitatea acelor vremi cenușii, spiritul viu al filosofului și filosofiei care au produs un reviriment în lumea inteligenței românești.

Ionel Necula, reactualizându-și corespondența în cartea sa „Ultimul epistolar”, readuce în prim-plan momente care marchează schimburi de idei cărturărești, așa cum le numește însuși Constantin Noica în scrisorile sale.

În finalul cărții, scriitorul revine cu un scurt capitol în care amintește de Maria Cogălniceanu, o cercetătoare și o apropiată a lui Constantin Noica, fără de care, menționează Ionel Necula, nici o lucrare nu s-ar putea considera împlinită fără informațiile pe care autoarea le va concentra într-o carte de mărturisiri legate de perioada în care s-a aflat în apropierea filosofului și nu numai.

Suntem siguri, că și Ion Petrovici ar fi intrat în vizorul legăturilor sale de suflet, dacă ceasul existențial al autorului ar fi coincis măcar parțial cu preocupările și împlinirile lui spirituale. Or, Ionel Necula termina facultatea de filosofie, în anul în care Ion Petrovici a fost ultima oară în Tecuciul obârșiei sale

Dan Mihăilescu

(urmarea la p.25)

Avanpremieră

(fragmente)

Povești din Ialta

La Casa de Creație a fondului literar sovietic se găsea la odihnă scriitorul Venianim Kaverin, autorul romanului „Doi căpitani”. Un om de deosebită cultură aristocratică albgardistă. Într-una din seri asistă alături de soție la un spectacol de teatru al Clubului Pedagogic din Ialta. Se juca piesa lui Zorin, „Melodiile Varșovei”. Toată piesa era interpretată numai de două personaje: Ea - Tovarâșa Rita (Margareta,) secretara și El - Tovarâșul Petru Sanicov (în rolul omului de știință) are o biografie interesantă. Profesor de geografie la școala generală, fost căpitan de telecomunicații prin cablu în marea ofensivă contra armatei germane de ocupație. Întinzându-se rapid odată cu frontul, fiind „Punctul nodal de comunicație” pentru câteva fronturi, de 76 de ore nu mai dormise. Întinzându-se se făcuse cu mari pierderi de soldați transmisioniști, ceea ce a determinat aducerea unui nou contingent, de fapt soldați specializați adunați de pe la alte puncte ale câmpului de luptă, la fel de oboșiți ca și soldații săi, cât scăpaseră cu viață. Numește un sergent să se ocupe cu repartizarea noilor veniți și în următoarea clipă adoarme buștean cu capul pe o scândură ce ținea loc de masă. Gradatul la fel de surmenat cade instant în somn. Adjutantul comandantului corpurilor de armată dă telefoane peste telefoane disperate. Neprimind răspuns pleacă în noapte ghidându-se după cablul care îl ținea în mână pentru a ajunge la „Punctul nodal...”. Ajuns, îl lovește cu cizmele pe căpitanul Sanicov Petru Sergheevici trezindu-l din somnul letargic. În adăpostul improvizat toți soldații și cei vechi și noii veniți dormeau duși. L-ar fi împușcat pe loc pe sergent, dar erau camarazii săi, oameni traumatizați de oboseală. „Tovarâșe adjutant, nu uita că suntem pe front” spune scos din sărite. Pentru aceste cuvinte a fost degradat, i-au fost confiscate decorațiile și a terminat războiul într-un batalion disciplinar ca soldat.

Piesa în care jucau cei doi era o poveste de dragoste. Rita, care a primit de la familia Kaverin cartea „Doi căpitani” cu dedicația: „Celei mai frumoase femei din Crimeea”, era soția directorului Institutului de Cercetări Viticole „Magaraci”. În piesa lui Zorin personajul feminin murea. S-a întâmplat ca în acea seară interpreta să moară pe scenă o dată cu personajul. A fost o mare tragedie.

□□□

La Ialta marea este adâncă, nici după o sută de metri de la mal atinge o mie de metri. Plaje înguste fără nisip. În timpul furtunilor pe faleză erau aruncate bucăți de stâncă, adevărate proiectile care spărgeau vitrinele magazinelor. Vara era aproape imposibil să te scalzi. Sute de vilegiaturiști năvăleau pe faleză. Ion Radu îi împărțise cu mult umor în trei categorii: I (votca, lotca și malodoca - băutura, barca și tinerică parteneră), II (vino, domino, kino- vinul, dominoul, cinematograful) și III (chifir și tioplii sortir- iaurt și closet încălzit). Pentru Ion, sezonul de baie în mare începe iarna, când plajele, se înțelege, erau pustii. Luna preferată „de scaldă” era februarie, apele mării de suprafață și adâncime se amestecau rezultând în medie o temperatură de plus 8 g. C. Pe mal palmierii plantați din ordinul lui Stalin în locul chiparoșilor erau înzăpeziți. Zilnic, la ora 7,00 Ion Radu era văzut cum intră în mare încins cu o coardă din kapron de 120 metri, legată la cheu. După aproximativ zece minute ieșea la mal având culoarea racului fiert, dar pielea

A Șaptea Poartă

de Maximilian Popescu - Vella

nu-i era nici de găină și nici de găscă. Astfel înviorat, pleca la serviciu. În urma unei epidemii de gripă, jumătate din salariați se aflau în concedii medicale, conu' Radu nu avusese nici măcar un guturai.

□□□

La secția expediției a filialei Institutului de proiectare, Ion avea doi colegi, buni înotători, șeful atelierului de proiectare îndiguiri maluri Ciujmir și fotografii instituției Kovalenko. La ora prânzului, după ce au băut o doză solidă de votcă și au mâncat „Ciuburech” (plăcintă cu carne de oaie), au intrat fără să se asigure în marea dezlănțuită care i-a tot dus în larg, făcând imposibilă întoarcerea la țarm. Au fost „pescuiți” de o navă sub pavilion grecesc. A ieșit un scandal mare de tot. Cei doi, acuzați de tentativă de evadare din dulcele lagăr comunist, au fost excluși din partid și nevoiți să plătească salvatorilor serviciul în valută liber convertibilă.

□□□

În cadrul institutului Ion Radu avea stabilit frontul de lucru pe tot litoralul sudic și răsăritean al Crimeei, de la Bala-Laro până la strâmtoarea Kerchi din Marea de Azov. Seismicitatea – ridicată, în 1927 producându-se un mare dezastru imobiliar. Atunci a rămas în picioare palatul țarului de la Livada. Această construcție are fundația turnată în plumb, cu drenaje solide pentru captarea apelor freatice. Au rezistat și palatele nobilimii țariste fiind cu cap fundamentate soluțiile ingineresti. Primește proiectul monumentalului hotel „Inturist” din Masandra. Acesta avea patru tronsoane, perpendiculare pantei în complexe condiții geologice. Un „zgârie nor” de 25 de etaje, proiectat ca o jucărie „Hopa-Mitică” cu centrul de greutate la bază. „Unic pe încă sovieticii nu ajunseseră să-l echilibreze în calculatoarele cosmice”, spune Ion Radu. Dându-și seama de complexitatea proiectului și văzându-și lungul nasului, Ion Radu apelează pe profesorul universitar I. Braiț, o somitate în domeniul construcțiilor cu grad mare de dificultate. El este cel ce a permutat clădirile Kremlinului din Piața Roșie, inclusiv Mausoleul lui Lenin și catedrala Vasile Blajenai. Profesorul a analizat cu atenție, la fața locului, terenul și documentația, dându-i expertizat recomandări utile. A reușit să ridice o construcție de care este mândru.”

Expoziție.

Pictorul Teodor Vișan a deschis la galeriile Mantu tradiționala Expoziție de Primăvară. Pentru acest om danubian - gălățean pictura este bucuria vieții. În tablourile expuse transpare pofta de viață a autorului. Lumina care emană din uleiurile vișaniene te cucerește prin prospețimea culorilor aplicate în paste generoase ca ofrande aduse femeii, naturii. Pătrunzând în lumea picturilor simțim invitația, îndemnul de a căuta cheia pe care autorul ne-a lăsat-o în fiecare tablou. Când vernisezi o atare expoziție, te cuprinde o stare isihastă și parcă miroase a busuioac și smirnă.

.....

Povești din Kara-Kum și Kizil-Kum

Deșertul, fie că are nisipul (kum) negru (kara) sau roșu (kizil), este un infern. O zi cu căldură insuportabilă, picioarele încălțate în

bocanci cu talpă de plută ardeau tălpile de parcă erai pe jărătic. Muncitorii expediției dormeau în corturi. Într-un cort mare topografii, geologii și geofizicienii prelucrau măsurătorile de pe teren, verificând să nu se fi strecurat erori în înscrisurile din caietele de notări cotidiene. Totul era analizat „la două mâini”, radierea era interzisă. Se făcea recunoașterea traseului viitorului canal de irigații. Acesta trebuia să preia apa râurilor care curgeau spre nord și să „facă” raiul înfloritor. Lucrau 16 institute naționale, între care și expediția de la Ucraghiprovodaoz... Sarcina extrem de grea fusese avizată favorabil de Stalin. În urma echipei „topo” începeau săpăturile mecanizate și manuale. Temperatura scădea noaptea până la 0 g.C iar ziua ajungea la plus 60 g.C. A fost angajat un localnic să aducă apă cu un butoi mare din lemn de la cea mai apropiată oază. Se însera, oamenii terminaseră măsurătorile, iar apa nu sosise. În amurgul târziu, în sfârșit, la orizont se profila căruța, calul și butoiul, dar fără căruțaș. Nedumerirea le trece repede, când constată că omul beat stătea în butoi ținând hățurile. Cuprinși de furie îi frig netotului o bătaie zdravănă, lipsindu-se de serviciile acestuia. Radu are inițiativa de a împărți oamenilor apa pentru spălat și imediat pune butoiul în atașul unei motociclete militare. Pleacă în viteză prin pustiul spre oază. La lumina farurilor sleiește butoiul după care cu o găleată de pânză cauciucată îl umple și la miezul nopții aduce apa vie oamenilor deshidratați. Lucrau din zori până spre ora 10,00, când căldura îi obliga să se adăpostească la umbră sub prelate improvizate. Zăceau într-o stare de semiletargie. Apa era pe sfârșite. Radu udă un prosop cu care își înfășură capul, face plinul cu benzină, pune butoiul în ataș și pornește sub soarele năucitor. Simțea că se topește în aerul fierbinte, o ceață i se pune pe ochi și face eforturi disperate să-și țină firea. Sângele încins clocotea ca un samovar. Ajuns la oază bea pe săturate, și după ce își toarnă câteva găleți cu apa rece înviorătoare umple butoiul și vreo 30-40 de sticle în care fusese votcă sau coniac armenesc.

Abia ajuns în tabără află că un muncitor fusese mușcat de scorpion. Neavând medic, cauterizează rana cu lama unui cuțit înroșit în foc. În urletele omului imobilizat de șase oameni, aplică fierul pe rană, salvându-i viața. După ani de zile, când lucrările canalului de irigație erau spre finisare, s-a constatat că proiectanții au calculat greșit coeficientul de evaporare și de filtrație ceea ce a condus la mărirea suprafeței deșertului prin dispariția „cocsagăzului”, singura plantă care menținea stabilitatea solului nisipos. La construcția inutilului canal de irigație au murit mii de prizonieri germani și români.

Continuă să muncească în deșert având la dispoziție un autoturism cu dublă tracțiune marca „Wilius”. Este prins în zona Pavlograd de o furtună de nisip, unde își pierde orientarea. Printre rafalele puternice de vânt care răscoleau dunele întrezărește un soi de colibă. Un punct de reper spre care se îndreaptă cu toată expediția... Nu ajung bine în apropierea improvizatei construcții când parcă din pământ răsar doi ostași înarmați cu „Kalașnikovuri” și un ofițer. Fără prea multe cuvinte sunt legați la ochi. Ofițerul, așezându-se la volanul mașinei, pornește prin deșert. Urmează o călătorie de aproape două ceasuri „de-a baba oarba”. Când li se scot eșarfele de la ochi, mare le este uimirea să vadă că sunt într-un oraș subteran. Oraș în toată regula, cu restaurante, hoteluri, magazine și cinematografe. Actele sunt luate la control, lăsându-le banii. Primesc repartii la un hotel. După trei-patru zile de „odihnă” sunt din nou legați la ochi și readuși de unde au fost capturați inițial. Primesc actele și li se indică direcția corectă de drum. Nu a aflat niciodată și din motive lesne de înțeles nu l-a interesat secretul orașului subteran.

Profesiunea l-a dus și pe malul lacului Baikal, unde a avut prilejul să asiste la vânărea cu harponul a peștelui numit keta. Peștele era despicat și golit de icrele cu boabe roșii mari. Trupurile erau lăsate să putrezească, deoarece nu erau mijloace de transport. Oricum, a mâncat extract de uha (icre) din keta (somon), o adevărată delicatessă. La fel de gustoase erau și frigărurile din carnea acestui pește.

Urișul tunel de sub Baikal, prin care trece transsiberianul, a fost construit de inginerul G. I., colegul lui Radu de la Institutul de geodezie, fotografie aeriană și cartografie din Moscova. Conducând lucrările din ambele sensuri la momentul 0, când, după calcule, trebuia să se producă străpungerea, neobținând „nici un ecou subteran”, G.I. se sinucide cu pistolul TT din dotare, fiind convins că s-a greșit direcția. După câteva zile de la înmormântare s-a realizat joncțiunea cu o eroare de 2 metri. Și aici, ca la toate construcțiile din lume, jertfa umană a fost nelipsită. Jertfirea Anei ar fi fost zadarnică dacă biserica lui Manole s-ar fi prăbușit. Dar...

O zi plină.

7 Florar 2010. O zi plină ca o cupă cu vin bun, unde fiecare înghițitură este o sărbătoare a gustului. O zi rara avis de ținut minte. O zi briliantă ca o femeie tânără, frumoasă, și seducătoare. O zi... Ieri noapte, după terminarea emisiunii t.v. a stat „La Copacul Răsucit” împreună cu soția dincolo de miezul nopții descântând o bere și împletind vorbe despre apropiata vacanță pe care și-o doresc „de vis”. Apariția dorului de ducă în familie este semnul că s-au saturat de cotidianul destul de monoton. Ca de fiecare dată când se apropie de încheierea unei cărți, Vic simte o sfârșeală venită de nu știe unde, o lehamite inexplicabilă și gânduri ciudate, fantome ce se adună din colțurile minții, obsedante. Apare parșivă îndoiala, dacă cartea a fost scrisă bine sau nu, dacă va place la lectură, dacă va fi primită favorabilă de critică. Se gândește să o lase baltă până îi trec angoasele, dar pe de altă parte, știind cât de greu este să te reapuci să scrii, este păcat de travaliul de un an de zile în care după două decenii de la „Aglomerare” a încercat să prindă pulsul spiritual al urbei dunărene. Soția, la rândul ei, dorește „evadarea” din „perimetru” pentru odihnă după un an în care s-a luptat cu morile de vânt în speranța găsirii unui job care

să aducă familiei liniștea financiară. Analizând traseele propuse pentru vacanță, deocamdată este certă participarea între 1-6 iunie a.c. la Târgul de carte „Axis Libri” din Galați și 15-18 iulie a.c. la Festivalul Filmului de la Oțelul Roșu. Pentru un timp tac ascultând în liniștea orașului adormit trilurile privighetorilor. Ce minune! După mezonotte, obosiți, se retrag la bojdeucă. Ziua începe cu felicitări pentru emisiunea din noaptea trecută. Ceva mai târziu prietenul Gigi Naumoff îi mulțumește pentru analiza romanului „Vera”. Împreună cu Tudose Tatu participă la o întâlnire cu elevii școlii gimnaziale „Mihai Eminescu”, organizată de fermecătoarea d-nă Victorița Tănase, biblioteca școlii. S-a prezentat Galațiul în documente-hărți-precum și invitația ca elevii să viziteze per pedes orașul pentru a-l cunoaște. Zile pline și frumoase de Florar.

Alexandra, fiica Căpitanului.

Familia Coclează își dorea cu ardoare un copil. Doamna Coclează nu putea „ține” însă sarcina, ceea ce dusesse la o stare de inconfort spiritual. Dar mai mult decât soția, Ion Coclează își dorea copilul ca o încununare a vieții sale de familie despre care trebuie să spunem era frumoasă. Medicii specialiști dădeau nepuțicioși din umeri: „Soția dumneavoastră nu poate avea copii.” Atunci Ion ia hotărârea să se ocupe personal de soția sa. Timp de șapte ani studiază tot ce era legat de această complexă problemă ginecologică. Și minunea se întâmplă. În al șaptelea an doamna Coclează naște o fetiță de toată frumusețea. Părinții hotărâsc să-i spună Alexandra (Victorioasă, Învingătoare). „M-am născut din voința tatălui meu”, avea să spună mai târziu Alexandra. Extrem de dotată intelectual și fizic, Alexandra are, din clasa I până la terminarea Colegiului „Vasile Alecsandri” numai nota maximă. La absolvire, în 2008 este declarată „șefă de promoție”. Pe tot parcursul acestor ani, Alexandra a fost „olimpică” la chimie, fizică și biologie. Având o pregătire de excepție la limba engleză datorită doamnei Nicoleta Ioniță, tânăra, la sfatul acesteia și a altor profesori, accesează universitățile americane care îi acordă burse de studii. Alege Universitatea Yale despre care scrie: „Au trecut doar trei luni, însă mă simt de parcă m-aș fi născut aici și nu pot imagina în altă parte. Pe zi ce trece îmi dau seama că Yale este tipul de facultate care mi se potrivește 100 la sută, o atitudine liberală, oarecum relaxată în care singura competiție, existența este cu tine însuși. Nu înțeleg pe deplin „mecanismul” prin care m-am transformat, dar mă simt.”. Aduce un omagiu profesorilor din Galați: „Când discut cu profesorii, lideri recunoscuți internațional în domeniul lor, este o onoare să le povestesc despre foștii profesori care au pregătit sute de olimpici și lideri de succes”. Alexandra locuiește în campusul New Haven din apropiere de Yale. La această prestigioasă instituție de învățământ superior, studenta din Galați se specializează în chimie și economie. Este o fire veselă, face sport, dansează, îi plac desenele animate. Dar pentru Alexandra, familia este în prim-plan. „Tatăl meu, supereroul meu”, spune adeseori. Pe profesori i-a impresionat povestindu-le despre Tatăl ei. „A contat rezultatele mele școlare. Dar cred că le-a plăcut și eseul despre tatăl meu, supereroul meu. El e confidentul și cel mai bun prieten. M-a susținut și încurajat tot timpul”. Fiica căpitanului Ion Coclează a rămas un om cu picioarele pe pământ. Nu-i place să i se spună că face parte din cei 30 de români aflați la studii considerați ca supradotați. „Sunt oameni obișnuiți care muncesc mult pentru a se realiza”, spune tânăra gălățeană.

Guleai cu „Omul Invizibil”.

După moartea generalismului Stalin, pe timpul lui Beria, Hrușciov, Malencov și Bulgarin, profesorul Ion Radu îl întâlnește în Rezervația Biosferei Crimea (R.B.C.) pe legendarul terorist Leguș, pe capul căruia, în timpul războiului, Gestapoul și SS-ul puseseră mari sume de mărci pentru orice informație de localizare. Dovedind un curaj deosebit, Leguș dăduse mare bătaie de cap germanilor. Specializat în aruncarea în aer a podurilor, trenurilor și a rețelelor de comunicații telefonice, teroristul era omniprezent pe frontul de est. Niciodată nu a fost prins sau trădat. I se mai spunea „Omul Invizibil”. La un pahar de coniac armenesc limbiile se dezleagă și Ion află că după război Leguș fusese șeful corpului de pază al M.S. Mohamed Reză Pahlavi, Șahinșahul Iranului. În Teheran, Leguș se bucură de nașterea fetei care fusese născută de însuși sora Reginei Farah Diba. Deși trecuseră ani buni de la terminarea războiului, fostul diversionist se simțea amenințat în continuare. Ca „bătrân” vulpoi, avea știri că s-a pus la cale asasinarea sa. De aceea era cu ochii în patru. La o recepție de la ambasada americană i se puneau insistent întrebări spinoase care îi amplificau starea de stres pe care o „combătea” cu sprijiri lungi. La ieșirea din ambasadă, fiind în stare avansată de ebrietate, este împușcat în abdomen. Din „senin” apare un „comando” sovetic și suit cu familia într-un avion militar sovietic. Transportat de urgență în URSS este operat și recuperat total. După însănătoșire este numit șeful pazei și vânătorilor din Rezervație. În calitate de președinte al clubului alpino-speologic din Ialta, Ion Radu participă ca invitat la o partidă de vânătoare oferită de Nikita Hrușciov lui Iosip Broz Tito în pădurile din R.B.C. De la Leguș știe amănunte din „stal” el fiind în fundul „galeriei”: „Cerbul împușcat de Hrușciov era legat cu sfoară de Manila ca să nu se îndepărteze din bătaia armei. La fel s-a procedat și cu cerbul vânat de Tito. Pregătiți la proțap la foc potrivit, cerbii erau roțiți încet, carnea rumenindu-se uniform. Conducătorii au tăiat hălci de carne friptă pe care le savurau cu plăcere. A urmat anturajul și la urmă, dacă a mai rămas ceva, invitații și vânătorii. Pentru conducători s-a adus vin din colecția imperială rusă a contelui Galițin, salvată în timpul războiului prin zidirea pivnițelor și transformarea caselor de deasupra în ruine. Vinurile bine păstrate erau din anul nașterii lui Hrușciov și Tito. Sticlele erau oferite în „chible”, cutii din lemn de abanos frumos ornate cu sedef și fildeş.

Soția și fiica lui Leguș lucrau ca vânătoare la magazinul cu produse de larg consum al „egherilor”, vânători de munte, adăpostiți în rezervație pentru a elimina braconajul... Dar cei mai iscusiți braconieri erau tot egherii care, după ce vânau, acopereau cu frunze și ramuri animalele ucise: mistreți, cerbi, viezuri sau veverițe în așteptarea amatorilor de chilipiruri cinegetice. Din blămurile a o sută de veverițe s-a croit o haină deosebită tovarășei Pita, interpreta personajului Margareta din piesa lui V. Zorin „Melodiile Varșoviei”. Egheerii le vindeau cu o rublă bucata. Când în Rezervație nu se aflau membrii din Comitetul Central PCUS, aveau loc petrecerile vânătorilor locali și a altor mahări care se aprovizionau cu băutură de la magazinul (ei îi spuneau Cordonul Central) familiei Leguș. Cum de mâncare aveau (citiți vânat) cumpărau tării de peste 40 de grade care stărneau acoperurile bărbaților și femeilor ce-i însoțeau. Seara și noaptea acopereau orgii de neînchipuit. Capul tuturor răutăților era Leguș care încuraja braconajul, vindea la greu copacii rezervației, aducea femei și băutură și o ținea din guleai în guleai, situație care a făcut ca într-o bună zi soția și fata să-l părăsească. A fost dat afară, în urma unui control, și numai calitatea de „Erou al Uniunii Sovietice” nu l-a dus în fața unui tribunal. A ajuns o epavă, povestind prin cârciumi, pentru un pahar de votcă, mărețele sale fapte din timpul Marelui Război de Apărarea Patriei. Sic transit...”

© I.V.Anghel

Ecouri la un vernisaj și la o lansare de carte

(continuarea de la p.3)

„Sunt mereu nemulțumit și asta este cea mai mare mulțumire a mea” (p.84 și coperta a IV-a).

În aproape altă ordine de idei, consideră că „Frica și speranța sunt la fel de absurde” (p.90). Că nu are nici un fel de certitudini, decât poate una: „Omul nu poate să trăiască decât în limitele astea, între bine și frumos. Cum a călcat alături de poteca asta, sunt prăpăstii și pe-o parte și pe alta...” (p.178).

La certitudini am adăuga și Familia, ținând cont de faptul că de mai bine de 50 de ani, de câte ori cade prima zăpadă, se îmbrățișează cu Doamna Cristina, căreia, în final, ține să-i mulțumească, zâmbind, „nu atât pentru dragoste, cât pentru răbdarea” cu care l-a suportat.

Din când în când, în paginile cărții, sunt inserate fragmente din jurnalul artistului (din care, probabil, am mai și citat mai sus): „Azi - 8 februarie 2010 - m-am gândit la îngerul meu păzitor. Cui să-l las moștenire?”, reamintindu-ne de dragostea sa pentru literatură...

În final, sentimentul că toate aceste convorbiri pentru minte, suflet și inimă vor continua...

a.g.secară

*Irezistibila forță*d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Surprinzător că medicina acordă o atenție atât de mică uneia dintre cele mai mari calamități care s-au abătut asupra speciei umane! Mă refer, desigur, la forța gravitațională, acest fenomen diabolic care face ca toate organele și țesuturile noastre să se năpustească asupra pământului cu o viteză din ce în ce mai greu de controlat.

În comparație cu ravagiile provocate corpului uman de forța gravitațională, tributul luat de colesterol, alcool, aerul poluat și alimentele infestate cu tot felul de chimicale, care numai poftă de mâncare nu-ți fac, pare o joacă de copii. Spre deosebire de forța gravitațională, acești asasini pot chiar trece cu vederea opt sau nouă victime potențiale, până când se opresc la a zecea, pe care o trimit pe lumea cealaltă, fiindcă amenințarea lor este, de cele mai multe ori, urmarea unui capriciu.

Nu știi prea bine ce se întâmplă atunci când o mare cantitate de colesterol se întâlnește cu al treilea pahar de coniac care coboară pe esofagul uman, dar o comunicare de un fel sau altul tot are loc. Colesterolul i-ar putea propune coniacului: „Ce-ar fi să ciupești din ficatul ăstuia cât îi astup eu arterele vitale?” Adesea tocmai asta și fac. Dar nu întotdeauna.

Adesea cel de-al treilea coniac probabil că spune: „Am o idee mai bună. Ce-ar fi s-o tulin prin intestinul gros și să-l lăsăm pe amicu' intact? Poate dă un camion peste el”.

Asta e, desigur, doar o supoziție. Adevărul e că toți asasinii aceștia acționează mai mult sau mai puțin la întâmplare. Dar nu și forța gravitațională. Care nu dă greș niciodată. Ficatul, de care ești atât de mândru, plămânii, pe care i-ai păstrat atât de puri, arterele pe care te-ai străduit să le ții atât de curate - toate sunt trase, fără-ncetare, în jos, în jos, tot mai jos, acolo unde, de fapt, nu le este locul.

Și pe ce se lasă? Pe stomac. Care cade și el, împins de inexorabila forță gravitațională, trăgând cu sine șira spinării care, în cele din urmă, începe să se înconvoaie, și astfel totul o ia la vale, spre genunchi, apoi spre labelle picioarelor.

Forța gravitațională afectează îndeosebi gâtul, porțiunea de sub bărbie. Într-una din zile te postezi în

fața oglinzii și constăți că această parte din tine, căreia niciodată nu i-ai acordat o prea mare atenție, pare că brusc se îndepărtează de bărbie.

Și ce-a făcut medicina ca să scape omenirea de acest blestem universal? Ei bine, a inventat chirurgia plastică, tehnica prin care se stopează, pentru scurt timp, căderea, mai puțin perceptibilă dar amenințătoare, a pleoapelor, gâtului și a șezutului. Asta e, desigur, la îndemâna celor bogați, care își pot permite, dar nu poate împiedica prea mult organele interne, infrastructura umană, să cedeze forței gravitaționale care insistă ca totul să se apropie de pământ.

Regimul alimentar este deseori recomandat, potrivit ideii că, dacă ai ajuns doar un sac de oase, neavând ce să se mai rostogolească, halul în care ești nu va deranja prea mult privirile. Exercițiile fizice sunt, de asemenea, prescrise cu toată căldura. Ideea aici este că o musculatură puternică va putea duce o luptă mai îndelungată cu forța gravitațională, împiedicându-te să te gârbovești, până nu mai rămâne nici un cunoscut care să-și aducă aminte că nu ai arătat întotdeauna ca un balon gata să plesnească.

Tocmai această recomandare de a face cât mai multe exerciții fizice îi îndeamnă pe atâția oameni să alerge, să îngrămădească tot felul de aparate în dormitor și să-și dea sufletul pe terenurile de tenis, toate fiind bune și frumoase pentru cei cărora le place mișcarea, dar ca și ineficace în fața forței gravitaționale.

Necazul e că aceste exerciții fac chiar jocul forței gravitaționale. Eu însumi le-am încercat pe toate și mereu am fost conștient că, ori de câte ori alergam sau jucam tenis, cu cât saream mai sus, cu atât mai abitir trăgea forța gravitațională de pleoape, de fălci, de ficat, de stomac.

De aceea cred că cel mai bine ar fi să folosim ... forța gravitațională ca să contracarăm forța gravitațională. Aceasta s-ar putea realiza foarte ușor încurajând oamenii să petreacă mai mult timp stând cu capul în jos. Ideal ar fi ca opt ore pe zi să poată fi petrecute mergând în mâini, folosind astfel forța gravitațională pentru a repune fiecare părticică din corpul omenesc la locul ei. Opt ore în picioare, opt ore întinși în pat și opt ore cu capul în jos ar neutraliza total efectele nocive ale forței gravitaționale.

Unii ar putea spune că e absurd să speri ca milioane de oameni să meargă în mâini. La fel aș fi spus și eu cu ceva vreme în urmă. Mai precis înainte de a observa cât de ușor a fost să convingi milioane de oameni să alerge.

Traducere de PETRU IAMANDI

Evocatoare memorialistică epistolară

(continuarea de la p.20)

genealogice (1970) pentru ca după doi ani de la această întâlnire cu locurile natale, să treacă în lumea umbrelor. L-a recuperat însă prin studiile, cercetările și cărțile sale pe care i le-a dedicat: „Ion Petrovici în vizorul securității”, „Recurențe”, nenumărate articole, inclusiv cel cuprins în „Ultimul epistoler”, intitulat „Mărturisire de mucenic”. În cel din urmă, autorul subliniază că Ion Petrovici, alături de economistul Daniel Dăianu și omul de aleasă cultură Alexandru Paleologul și-au spovedit „ipse culpa” legată de colaborarea lor cu securitatea, lesne de înțeles în cazul unor profesioniști, sau prin șantajarea celor trecuți prin gulagurile României, ca și cele ale ierarhilor Nicodim și Corneanu, pe care și autorul îi absolvă moralmente pornind de la condițiile cunoscute de constrângere și represiune. În plus, Ionel Necula a lecturat la CNSAS informațiile celor doi prelați și a constatat că nu conțineau nimic incriminator, sau ceva care ar fi putut fi folosit ca elemente de poliție politică. Toate aceste elemente au condus la o echitabilă corespondență între autor și Mitropolitul Nicolae, care l-a ajutat să-și purifice sufletul și să citească lucrarea lui Ion Petrovici „Din cronica filosofiei românești” pe care o reeditase Ionel Necula, motiv de a-i mulțumi pentru această carte și blândește cuvinte adresate, într-o problemă atât de delicată, pentru care existau date, pe care le-a primit prin bunăvoința autorului, încă un motiv de a-i fi recunoscător și a-i transmite gratitudinea sa.

Urmărit de cinstirea memoriei pe care tecucenii o datorează filosofului Ion Petrovici, Ionel Necula a purtat o scurtă dar avizată corespondență cu unul din cei care l-ar fi putut prezenta la cel mai competent nivel intelectual, Mircea Mancaș. Acest eveniment era preconizat pentru anul 1982 când urma să se împlinească 100 de ani de la nașterea celui în onoarea căruia a fost redactată în limba română prima istorie a filosofiei universale.

Mircea Mancaș era și a rămas unul din cei mai apreciați cunosători ai operei filosofice semnată de Ion Petrovici, căruia i-a consacrat studii remarcabile. În schimb, cunoscând climatul oficial, mai exact, stigmatul de care se „bucura” cel pentru care se intenționa acel eveniment dedicat aniversării, n-a ezitat să fie precaut și să-și manifeste suspiciunea privind aprobarea tuturor avizelor necesare, intuție care s-a confirmat; manifestarea fiind dezavuată total de forurile de partid din acea perioadă.

Deși n-a avut un contact direct cu Iorgu Iordan, „Ultimul epistoler” îl amintește cu ocazia înființării la Tecuci a Societății Culturale „Calistrat Hogaș” (1973), la care fusese invitat de organul municipal de partid, dar pe care n-a putut-o onora datorită unor atribuții oficiale legate de activitatea Academiei.

Nu rezultă dacă pomenita societate a dat roade sau a avut doar un caracter festivist, știm însă că reputatul lingvist cu o poziție științifică apreciată și una politică asemănătoare „illo tempore”, dar ulterior a fost criticat pentru încercarea de slavizare a limbii române, și nu numai. A fost la Tecuci în anul aniversării a 100 de ani de la înființarea învățământului secundar (gimnazial) și liceal (1978) dar nu în zilele consacrate evenimentului, ci în vara celui an.

Ionel Necula mai amintește de Iorgu Iordan cu ocazia apariției volumelor sale de memorii, în mod deosebit, al celui de al doilea, pe care Vasile Vetișanu, cercetător la Institutului de

Filosofie l-a criticat (ca de altfel mulți alții) pentru nenumăratele inadvertențe diacronice și faptice, dar nu în ultimul rând pentru atitudinea sa iremediabil critică, față de contemporanul său de generație, Ion Petrovici.

În schimb, Vasile Vetișanu, cunosător al domeniului, i-a consacrat o pertinentă și documentată exegeză filosofului în volumul al doilea al Tratatului de istorie a filosofiei românești, apărut sub egida Academiei în 1980. Din aceste considerente Ionel Necula a fost îndemnat să poarte o corespondență episodică, interesantă și utilă pe teme aici amintite, consemnate într-o scrisoare în care are cuvinte de apreciere față de preocupările de suflet în raport cu cel care a fost Ion Petrovici.

Absolvent al facultății de filosofie și în mod firesc preocupat de problematica acestei zone a gândirii omenești, dar nu în accepția sa univocă impusă înainte de 1990, Ionel Necula a evitat să se angajeze publicistic în ceea ce devenise „ancilla” marxism-leninismului.

Urmărit pentru atitudinea nonconformistă față de vechiul regim dogmatizat în sfera culturii, spre norocul său, Ionel Necula n-a primit acordul organului de partid de a-și susține o teză de doctorat, cu șeful secției social-politice din cadrul Academiei Române, I. (?) Pantazi, care era unul din cei mai obedienți colegi de an, față de canoanele ideologice ale perioadei de frământări și seisme social-politice din perioada anilor 1950-1952, când și semnatarul acestor rânduri era în ultimii doi ani finali ai Facultății de Filosofie din București.

O lucrare de doctorat susținută după mini-revoluția culturală din 1971 nu putea ieși din chingile doctrinei de partid dominată de clasicul în viață, N. Ceaușescu, a cărui bibliografie era dominantă și obligatorie în acea perioadă, iar citatomania era singurul mod de a-și argumenta orice lucrare cu extrase prelucrate sau nu din opera marelui „gânditor”, deținătorul monopolului absolut al adevărului.

Din aceste motive, îi comunicam într-o scrisoare confratelui Necula, că semnatarul acestor rânduri, deși absolvent al aceleiași facultăți, m-am retras în domeniile aferente artei și esteticii, unde serviciile izvoarelor documentare puteau fi evitate, întrucât bibliografia nu era invadată de maculatura atotștiutorului dominant. Cu toate acestea în teza de doctorat mi s-a recomandat să găsesc măcar o sintagmă din marea operă a celui omniprezent în tot și-n toate.

Deși, până în 1989, Ionel Necula a fost nevoit să-și sublimeze energiile negative refulate din cauza atâtor interdicții impuse de climatul coercitiv, în activități colaterale în sfera culturii, canalizate pe piste amintite: revitalizarea tradiției spirituale a zonei din vechea urbe a Tecuciului, a personalităților care au potențat și au menținut o atmosferă favorabilă acestui fenomen. Corespondența de optimă inspirație a fost liantul care i-a favorizat contacte care cred că l-au stimulat atât în munca concretă, cât și convertirea acestuia într-o activitate publicistică, care și-a căpătat o exprimare mai largă și fructuoasă după 1990, când a acordat o atenție mai evidentă unor personalități remarcabile, sau intrate în viața lui prin diferite împrejurări.

Un număr de trei lucrări i-au fost consacrate lui Emil Cioran, una fratelui său Aurel, lui Ion Petrovici aflat „Sub vizorul securității” și „Recurențe”, eseuri politice și secvențe epistemice dedicate filosofiei românești, ceremonii maieutice ș.a.

Revenind la volumul „Ultimul epistoler” nu putem trece cu vederea meritul de a fi purtat o onorantă și caldă corespondență cu Octavian Paler și Ion Zamfirescu, două

Evocatoare memorialistică epistolară

26

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

personalități de o remarcabilă cultură umanistă, pe care primul avea darul de a o comunica extrem de antrenant și reflexiv, prin metafore și aforisme, iar cel de-al doilea printr-o aleasă elocință. Amândoi se impuneau prin erudiție și conexiuni plastice, pe care le ofereau auditoriului sub forma unui spectacol de idei.

Legăturile pe care Ionel Necula le-a stabilit cu cei doi corifei ai literaturii române s-au petrecut în deceniul al optulea al trecutului veac, pentru a le capta benevolența, cu scopul de a-i capacita să viziteze orașul, unde populația era doritoare să audieze reprezentații de frunte ai elitei intelectuale românești.

Schimbul epistolar interesant în conținut cu Octavian Paler n-a avut o finalitate datorită atât activității sale, dar și a stării de sănătate pe care el o invoca în emisiunile memorabile găzduite miercurea de Mihai Gâdea timp de aproape doi ani.

În schimb corespondența cu Ion Zamfirescu a fost nu numai interesantă, ci și fructuoasă, concretizată în mai multe întâlniri, gustate și apreciate de tecuceni, ca oriunde conferenția omul de aleasă cultură și deosebită elocvență.

Schimbul de scrisori pe care l-a cultivat Ionel Necula a pus în valoare remarcabile idei între cei angajați în această corespondență, prin intermediul căreia evadau într-o lume a gândului liber, dincolo de tenebrele și tensiunile din acele vremi, prin folosirea unor parabole de finețe retorică ce excedau prin sensurile lor subtile „orizonturile roșii”.

Contactele epistolare ale autorului au fost mult mai largi, corespondenții fiind aleși după criterii și afinități reciproce. În economia acestei cronici, pe restul preopinienților îi vom aminti în „tușe” ceva mai laconice, fără a le diminua meritele și motivația demersului lor simetric. De pildă, scriitorul și istoricul literar Pericle Martinescu l-a descoperit și prețuit pentru excelența sa lucrare monografică dedicată lui Costache Negri, motiv pentru care l-a solicitat prin aceeași modalitate, cu ocazia bicentenarului nașterii poetului-logofăt, Costache Conachi, în viața și opera căruia era la fel de documentat.

O atenție specială i-a acordat și istoricul Paul Păltănea, pe care-l considera o adevărată enciclopedie, care deși a avut de îndurat supliciile represiunii bolșevice n-a renunțat la pasiunea lui de cercetător și publicist, activități care erau consacrate printre altele, și unor oameni de seamă originari din Tecuci, concretizate în lucrări care după Ionel Necula a făcut din el o autoritate în domeniul istoriei locale. Aprecierile autorului cotate pozitiv au stimulat și întreținut o lungă și fructuoasă corespondență.

Din cei care au mai cunoscut regimul concentraționar al Gulagului românesc mai este amintit într-o scurtă secvență Vasile Gavrilăscu, care și-a continuat pasiunea sa de scriitor și după anii de detenție.

Într-o altă ordine de idei îl mai amintește pe Constantin Trandafir ca pe „un alt nostalgic al spațiului moldav” iar pe Vasile Gavrilăscu, ca fiind „un prototip al luptei anticomuniste”.

Prin acest volum „Ultimul epistoler” Ionel Necula evocă cu autenticitate și rigoare scriitoricească, momente și mărturii consemnate cu ocazia unor schimburi de idei deloc întâmplătoare, care reflectă memorialistic o sinteză a unor preocupări distincte, dar și o parte componentă a genezei sale de scriitor, acum cu recunoscute state și stadii de uricar moldav, cu o operă bine conturată și în plină dezvoltare epistemică, documentară și eseistică de valoare.

freshbook

Pro și contra Divinei Tragedii (de Medeea Iancu)

Cronică zgârcită în citate, dar bogată în polemică. Apare și Chuck Norris.

„Divina Tragedie” (ed.Brumar, 2011), volumul de debut al poetei Medeea Iancu, a fost lansat, într-o companie selectă, la Târgul de Carte Gaudeamus de la sfârșitul lui 2011. Au vorbit despre carte Luigi Bambulea, Daniel Cristea-Enache și Robert Șerban. Dacă primul a ținut un adevărat curs de estetică, al doilea a detensionat atmosfera cu un banc: „De ce în calendarul lui Chuck Norris nu există data de 1 aprilie? Deoarece nimeni nu îl păcălește pe Chuck Norris! Vă invit să citiți această carte și să aflați cum puteți să-l păcăliți pe Chuck Norris...”

Istoria cărții începe în 2009, când manuscrisul volumului a fost premiat în cadrul Concursului de Poezie „ProVERS” de către un juriu format din: Daniel Cristea-Enache, Nichita Danilov, Ion Mureșan, Liviu Ioan Stoiciu, Ioan Es.Pop și Ștefan Manasia. El a apărut în condiții grafice de excepție cu sprijinul Clubului Cultural Euphorion, care i-a decernat poetei Premiul Național de Poezie „Radu Săplăcan” (juriu: Ion

Mureșan, Nichita Danilov, Viorel Mureșan, Ioan Mărginean și Luigi Bambulea).

După cum se poate vedea, Medeea Iancu debutează în forță. Este clar că va fi unul dintre cele mai discutate și premiate debuturi în 2012.

Pentru a trece efectiv la dezbaterea cărții, voi începe prin a reda opinia lui Al. Cistelean (unul dintre semnarii de pe coperta a patra), care consideră cartea nu un simplu debut, ci de-a dreptul un „eveniment în ordine lirică; unul care mută autenticismul în autenticitatea acută și face din convenția biografică o tramă confesivă dureroasă”. Apoi continuă: „Nici nu cred că e un volum de poeme; e tot ce poate da mai mult poezia ca limbaj de împărtășire, de exorcizare, de asistență”. Citind cartea Medeei Iancu, am avut același sentiment: că nu e ceea ce numim în mod obișnuit o carte de poeme. Este un poem lung, cât tot volumul, care dezvoltă ramificații, ca niște vase subțiri de sânge. O arhitectură frumoasă, de anvergură, care arată că Medeea Iancu are forță poetică, are suflu. Totuși, poemele care intră în alcătuirea tabloului de ansamblu, „sub-poelele”, nu sunt toate egale ca intensitate lirică și valoare. Ba chiar am avut impresia că tocmai această intenție de „mega-poem”, de „carte-poem”, îi joacă feste, pagini întregi putând fi condensate. Uneori se simte prea mult ambiția ansamblului în detrimentul detaliului.

În ceea ce privește noutatea liricii Medeei Iancu („eveniment în ordine lirică”), nu sunt de acord cu Al. Cistelean. Mi se pare că lirica feminină (și nu numai, dar în special cea feminină) din ultimii douăzeci de ani se învârtă în aceeași paradigmă a autenticismului/hiper-autenticismului. O dovadă a locurilor comune la care apelează autoarea sunt dese referiri la „piele” sau „inimă” - elemente care aproape că nu lipsesc din nici un poem. E ca și cum ar dori să ne inducă toată această atmosferă senzorială, ultra-senzorială, prin invocarea obsesivă a receptorilor tactili sau a organelor fiziologice implicate (repetiția este un procedeu prezent în toată cartea, devenind astfel motorul principal al poeticității la Medeea Iancu).

E drept că reluând obsesiv combinația de cuvinte „aer-aripi”, se creează ideea de zbor. Însă pare o lipsă de imaginație să abuzezi de un astfel de procedeu. Dar aici ne situăm în zodia limbajului de care vorbea Al. Cistelean: acela de „exorcizare”. Cartea e plină până la refuz de repetiții incantatorii, care te fac să simți într-adevăr o anumită vrajă a realității acute: „inima mea este o balerină./ inima mea este o străinătate./ inima mea s-a fărâmițat ca o casă de melc./ inima mea este un cer” (p.39). Peste trei pagini: „tata a căscat o gură mare/ tata înghițise toate jucăriile mele/ gura tatei se târa precum un gândac burtoș/ gura era o mireasă gravidă.” Un vers pauză, apoi: „tata are nasul meu/ tata are ochii mei/ tata are urechile mele/ tata are gura mea/ tata are sprâncenele mele/ tata este o petală de hârtie”.

De mare efect este repetiția din finalul cărții, apogeu al acestui procedeu și al acestui document de existență: „dumnezei căzuți, dumnezei puturoși, dumnezei provinciali/ dumnezei atletici în costume de mișcare înghițind flăcări/ dumnezei cu chip de clovn sperind copiii dumnezeilor/ dumnezei instalatori reparând conductele cerului/ dumnezei cu teama de întuneric/ dumnezei mulți și surzi cu decorații pe piept/ dumnezei cu coroane de staniol pe cap dumnezei reparând alți dumnezei/ dumnezei grași dumnezei slabi dumnezei rahitici dumnezei claustrofobi/ dumnezei birocrați numărând dumnezeii cerurilor/ dumnezei cu iepurași sub mână dumnezeu fără nici un dumnezeu;/ viața aceasta: dumnezeii noștri plini de alți dumnezei, mai mici.”

De-a lungul lecturii volumului m-am jucat pe o foaie de hârtie, simulând un fel de tabel cu două coloane: „pro” și „contra”. Schematic vorbind, mi-am imaginat următoarele puncte în prima categorie („pro”): faptul că această carte este, indiscutabil, un document liric existențial tulburător; am subliniat curajul pe care îl are poeta de a-și așterne pe hârtie și de a aduce în lumina tiparului „monștrii interiori” (există referințe la boli concrete, la tratamente sau perioade de spitalizări); tot aici intră, după cum am spus și mai sus, faptul că arhitectura cărții este una de anvergură – la o vârstă destul de fragedă, tânără poetă scrie o carte-poem, nu o poezie, două sau trei; dincolo de toată starea de boală și moarte care creează fundalul poemului, această carte propune un poet sănătos (estetic vorbind) – sensibilitatea demonstrată de-a lungul întregii cărți este autentic poetică.

Cât despre cealaltă categorie, „contra”, iată ce remarcă a strâns sub ea (le voi reda așa cum figurează pe foaia de hârtie, de dragul sintezei, chiar dacă o parte dintre ele au fost deja exprimate): apelul excesiv la elemente senzoriale („pielea” și „inima” apar aproape pe fiecare pagină); poezia este, adeseori, prea diluată, de unde rezultă o anumită sărăcie a mijloacelor și a vocabularului poetic; discursul poetic suferă de un fel de inflație; paradigma acut autenticistă sub care este scrisă această carte-document îi răpește din originalitate (situând-o pe autoare într-un fel de pluton compact de poete „ale sângelui și trupului”).

Lectura cărții nu m-a lămurit cum l-aș putea păcăli pe Chuck Norris... Volumul de debut al Medeei Iancu este, după cum bine spune Al. Cistelean pe coperta a patra, „o condensare a suferinței pure”. Este un poem demn, prin sensibilitate, de titlu. Găsiți fiecare în parte motivele pentru care doriți să o citiți. Pentru mine, un motiv suficient de bun este acela că este o carte bună, provocatoare (chiar dacă, pe alocuri, doar prin intenționalitate).

Andrei Velea

Ora de nisip a poeziei

28

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Nimeni nu poate opri durata efemeră a clipei în curgerea monotonă spre „somnul lin” de după vremelnica pribegie sub stele. Doar în lumea cuvântului poezia cu ambiguitatea ei metaforică întoarce pentru o vreme clepsidra spre încă un vis. Generații de creatori așază în urcușul sisific treaptă cu treaptă. O „doamnă frumoasă și bună, galbenă toamnă” e chemată să bandajeze rănilor cutezătorilor: „Leagă-mi urechile cu foșnet de aripi/Acoperă-mi ochii.../Îndură-te-apoi și cheamă ninsoarea/ Să cadă nebună, să cadă”. Troienire elegiacă sub eminesciene aduceri aminte:

„Sînt
asemenea
nisipului clepsidrei
care poate fi timp
numai
în
cădere”

(Ana Blandiana, *Condiție*)

Această ascensiune „prin răpi și gropi adânci” este cercetată de critica literară care, pe lângă rolul de întâmpinare a cărților, propune istoriei o sistematizare a valorilor care sporesc patrimoniul, o „critică artistă” (G.Grigurcu) să surprindă „adâncimea poetică” (J.P.Richard).

ANA BLANDIANA și-a înscris numele și opera în deceniul șapte din secolul trecut, alături de pleiada apărută după dezghețul impus de totalitarismul utopiei comuniste în seria care a impus două generații: Nicolae Labiș, Ion Gheorghe, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Leonid Dimor, Ileana Mălincioiu, Dan Laurențiu etc, apoi Constanța Buzea, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Cezar Ivănescu, Angela Marinescu, Mihai Ursachi, Mircea Dinescu, etc. a publicat volume de poezie, de eseuri și de proză. Emblemele versului s-au dezvăluit în „persoana întâia plural”-1964, „Călcâiul vulnerabil”-1966, „A treia taină”-1969, „Cincizeci de poeme”-1970, „Octombrie, noiembrie, decembrie”-1972, „Poezii”-1974,

„Somnul din somn”-1977, „ochiul de greier”-1981, „Stea de pradă”-1985, „Ora de nisip”-1983. La debut a preluat modelul și deviza unor creatori care au pregătit și au instalat realismul socialist. Pluralul gramatical din titlul volumului include, probabil, și pe alții din „ediția specială din marele cotidian al generației...cu cântecul steag fluturat oportun” într-o identificare „de un declarativism ingenuu, de un entuziasm factice artistic, deși profund

motivată sociologic” (N.Manolecu). Eul liric, dincolo de problematica resorbirii în subiectiv, exprima o atitudine și se va lansa prin pluralitate în moral (I.Negoitescu).

O paranteză necesară înțelegerii: după război anii 1944-1947 au prelungit tendința din interbelic într-o tranziție cu premoniții alarmante. „Lumea de mâine”, prevestită, a intrat în prezentul tulbure, profitor de schimbările politice. Bună parte a intelectualității din cultură, scriitorii au preluat clișeu proletcultismului (la noi conceptul și practica n-au fost, ca în Rusia după 1917, o avangardă); în virtutea dinamicii istorice, totul a fost îndreptat, decimator, contra „vechiului” din societate și din conștiință. Din păcate încă nu avem studii

fundamentale despre realismul socialist. Când bibliografia va fi mai bogată, vom constata că adevărurile migrează (încotro suflă vântul veacului, zicea logofătul Costache Conachi). În interpretația modernă, conceptele estetice sunt limitate temporal, adaptând „mutația valorilor estetice „la interferența conflictului de forțe contradictorii „revoluționare și reacționare” (E.Lovinescu). Foarte curând, după război, Ion Caraion, N.Carandino, I.Ludo, M.R.Paraschivescu și alții demască virulent personalități consacrate (N.Iorga, Liviu Rebreanu etc.) Din 1948 reprimarea revanșardă epurează prin cenzură la toate nivelele tot ce nu corespunde noii dogme ideologice. Mulți scriitori sfârșesc tragic, aruncați de puterea comunistă după gratii. Din acest malaxor al luptei de clasă „au rezultat două literaturi: una realist-socialistă, deplin aservită și una tolerantă, adesea valoroasă” (N.Manolescu). Între 1965-1971, după un scurt interval de relaxare, cenzura n-a mai vizat ideile și conținuturile, ci exprimările (imaginile).

Dincoace de alimentația târzie, este necesară analiza lucidă a întregii epoci în care, în literatură, conținutul politizat a construit canonul socialist”, idealizând viața după rețeta dogmei (Virgil Diaconu). Întorcându-ne la debutul Anei Blandiana, el nu mai apare atât de candid ca în 1964. Fie și mimetic, același cântec se difuza „Aparțin comunismului cu tot ce am mai bun”. Ca niște sentimente zguduitoare, vibratoarele propagandei deveneau emoție de partid, lângă o trufie adolescentină, declarând „Nu mi-e rușine de nimeni, n-am nimic de uitat”, dar și „cândoearea ca un rid” „scrijelată de mâna ta-în ochii mei...nu-mi vor putea-o șterge, Partid”. Oameni sub vremuri și vremi, în prelinsul clepsidrei. După ce și-a trecut focul mezin al inspirației pe la „controlul de calitate” al oțelului (examen suprem!), „ostașul tânăr pricepu Revoluția și merse-nainte...Ostașul tânăr sunt eu”.

Nu mai știu dacă citările sunt din versurile Anei Blandiana sau ale Ninei Cassian. „Munții Candorii” puteau fi urcați doar „în masă”. „Vă amintiți, tovarăși...pornim...lăsați iluziile!”. Sub „soarele roșu, rotitor, cu raze ghimpi” au fâlfâit în zboruri frânte dureroase aripi. Dar tot de aici a regenerat lirica poeziei care a înțeles că „pentru a fi curată/ va trebui cu trudă să mă mai nasc o dată”. După ce a riscat să fie sugrumată, ca Isadora Duncan de o eșarfă roșie răzbunătoare, de la al doilea volum comentariile criticii au urcat-o pe „trepte de mărgean”, așezând-o între oglinzi paralele (George Ivașcu, Ion Oarcășu, Mircea Tomuș, Ion Pop etc.) În 2002 un juriu internațional a decernat în Slovenia una din marile distincții literare acestui produs „al unuia dintre spiritele cu cea mai mare libertate interioară”, romantică prin natură, deschisă miracolelor lumii și vieții, energiilor primordiale și sensurilor mitice ale vieții, „de o mare putere artistică”. Însoțit

cel mai adesea encomiastic, acest destin este de urmărit între hotarele limitei sale „trup uitat în miresme asemenea fructului copt de vreme”.

Glosările din textul subsemnat poate vor deschide prin contribuția cercetării un serial de restituiri a ce rămâne din „arhitectura valurilor” într-o istorie a poeziei.

Călcâiul vulnerabil amintește la început legenda regelui Midas: „Vai mie, vai celei pedepsite cu laude”, mai apoi de Torquato Tasso „scriam la lumina unor autodafeuri ... Tu trebuie să înțelegi”. În poezie citim „lumea lipită pe partea interioară a cuvintelor”. La debut

domina mândria de a crede că vorbele dezlanțuie în cer planete. Acum „cântând încerc să ies din moarte”, nu asumând vina elogiilor, cât schimbând motivele poetice într-un bocet tradițional: „să într-un cimitirul cu crucile căzute” sub alba ninsoare memorativă (*Întoarcere, Părinții, Ar trebui*). Numai iubirea dintre părinți și copii e sămânța de care atârna în legile lumii întreg universul.

Cu „*A treia taină*”, ajunsă la marea judecată, poeta primește dreptul să aleagă pentru a limita răspunderea vinei. Dintre clauzele exonerării, sub secundele căzând în clepsidră, optează pentru umilință: „Nimic, nimic nu pot să împiedic/ Toate-și urmează destinul și nu mă întreabă.../Eu pot doar spune iartă-mă”. Universul i-a împrumutat fețele hăitând-o: „de mult a dispărut orice solidaritate cu mine. *Totul este eu însumi*”

În trecerea timpului peisajul se înserează. Unde e nordul? Cum să păstrezi nemoarte cuvintele? Dacă ar fi o lumânare, ele s-ar consuma de la un capăt spre altul pentru atâtea umbre aduse în lume. Încercând să decripteze atâtea taine-n vieți care se anulează una pe alta, poeta se-ntoarce cuminte într-o „pietă” liniștitoare după atâtea peregrinări.

Așezând-o între oglinzi paralele, între îndemnuri și reproșuri, critica și-a spus cuvântul contribuind în toate etapele acestei poezii la receptarea, fie și parafrazată, a esenței liric-problematizate care o impun:

„*Călcâiul vulnerabil*” radicalizează limbajul poetic; „*A treia taină*” este întoarcerea în stare de puritate a copilăriei. „Versuri ce-mi par a gravita în jurul altei idei, neputința de a alege” (E. Simion), evitând retorica și intuind raportul între esență și aparență în păstrarea permanențelor în vârsta absolută, care să dea un criteriu de stabilitate interioară, deși viața impune macularea ca tribut pentru a trăi (Mircea Tomuș, Mircea Martin). Rămâne o întrebare, unde e nordul?”

În volumele „*Octombrie, noiembrie, decembrie*” și „*Somnul din somn*” timbrul poetic e mai

catifelat, sugestia e mai subtilă, gesticulația tinde spre liniște eleată” (Maria Banuș), mitologizând meditația lirică într-o viziune totalizatoare (D. Micu). „Hai să vorbim despre țara din care venim”, patrie fragilă din care nu lipsește decât moartea. Într-o suavă disperare că „timpul mi se termină în ornice”, gândul se întoarce spre „întâiul meu mormânt și înviere” (Mama): „Așteaptă să vină octombrie/Așteaptă să treacă tulpurea fugă/Atunci poți, chip de om/să vii când răsare/Înlăcrimatul soare”.

Motivul somnului și al dorinței de repaus, cu varietatea de sensuri de la Eminescu la Blaga și mai departe, regenerează o prospețime în polaritatea viață-moarte, terestru-spiritual înăbușind conținutul dramatic în formulări dulci-somnolente de elegie (Lucian Raicu), ascultând „veșniciile cum curg” sub vechiul pridvor. „Ce poate fi fericirea/dacă nu să adormi/așteptându-ți sfârșitul în septembrie”? Poeta revine-n toamnă visând satul, mama, copilăria și „începutul zilei eterne” de după moarte”.

„*Ochiul de greier*” adaugă încă un cerc acestui dramatism al singurătății retras în subteran care se clasicizează, ca ținută și expresie, deasupra panicii angoasante (Valeriu Cristea, Al. Cistelean). În țara părinților (unde „se ajunge întotdeauna târziu”) greierii cântă legați de coșmaruri și-un ochi se uită cu o răbdare-mpărțită în veri și toamne. „Trebuie să recunosc că încă n-am reușit/să descifrez limba greieră,/deși de ani mă pregătesc în acest scop.../o, ce de limbi sonore aș fi putut/ inventa pe de-a-ntreg/ de nu mi-ar fi fost dat să aud/ greierul pe care nu-l înțeleg”. Mai ieri, tot în colind de frunze și-n singurătate, iluzii-amintiri eminesciene ascultau cum „sun-un greier sub o grindă”.

Locuită de-un cântec, Ana Blandiana își aduce originalitatea în poezia generației din care face parte. Tensiunile sufletului contemplativ și problematizant au fost desnulate de sub simboluri ca să-și afle locul și să impună un nume „Între cristalinitatea intuiției poetice și expresivitatea formulării, continuă să caute acel loc enigmatic (unde) poemul perfect este aidoma unei tautologii a oglinzii” (Ioan Buduca).

După 1989, chiar vrăjită de plânsu-i, Ana Blandiana pornește un nou periplu liric în jurul cuvântului - flacăra deasupra comorii. Greierul ia de la capăt un epitaf, țărâind veșniciei pe balanța dintre bine și rău.

„Răstignită pe-o pânză de păianjen
Nu-ncerc să scap de ceea ce mi-e scris
Cu propria mea mână”
„De boala care sufăr nu se moare.
Substanța ei este eternitatea
O cădere căreia i se spune zbor”
Sau Poezie.

Nicolae Colceriu

Prof. Nicolae Colceriu,
mult mândru și pentru toate
scrierile sale și pentru poezia
care l-a făcut pe primul
meu, îi dedic această
imagine, nu numai
pentru că este un talent
deosebit și pentru că
este un om care a
lăsat o mare urmă în
literatură -
Ana Blandiana
Golău, 2001

„Faima de dincolo”

30

de Constantin Arcu

Moto:

Faima cuvântului scris, este taina cuvântului rostit (T.I.)

Roman scris pe principiul determinării unice a unor personaje reale, libere să vorbească despre realități posibile în fiecare clipă oricui. El introduce un (a)concept: vulgul vulgarității verbelor voit vulgare, vocabulei primare ce n-a gustat livrescul gimnazial, liceal, universitar. Un nou sens estetic, prin câte încrengături are răsadul stilului postmodernist astăzi, cel care promovează comunicarea interumană a unor eroi – așa – cum – s-au – născut – ei, în afara autorității imaginarului scriitoricesc (de a fi alții decât s-au născut), cel care respinge comunicarea emfatică, filistin-livrescă, abversul filologic, inutil omului de rând.

Eroii, nu vă înșelați, n-au filiații mitologice, sunt neatinși de Constantin Arcu, cu biciul plăsmuirii imagine, sunt români obișnuiți: Oreste, Dan Dorian, Veta, ca personaje principale, actante și Costan, Vichentie, Geo, Oswald (Osi), Ilie, Petea, Mara, domnul și doamna Lupancu, Vanda, Tanța, Licuța, Pompilică, Leontina, Lori, Vica, Bizic, Crânguleanu, Mircea Popel, Ricoșan, Bâzdăgan, ca personaje secundare, plate.

Matricea lor „repertorială” este/ servește o regie precisă, clară, ingenuă, a unei societăți românești tulburate de ce s-a întâmplat în '89, imediat după '89. Tulburare în/ unde relațiile vechi sociale, comuniste, inerțial izbite cu capul de „vidul libertății individuale”, determinate de incertitudinea unui capitalism... necunoscut, descompun structurile lui „toți ca unul, unul pentru toți”, creștinismul Marxist, fără Dumnezeu. Oamenii, eroi ai unei existențe fără Dumnezeu, în romanul **Faima de dincolo**, cred în „arhitectul lumii”, înfăptuindu-și fiecare propriul „testament”, din câștiguri ocupaționale noi, din job-uri negustorești, meșteșugărești, consumând câștigul, profitul, în serbări dionisiace fără ritual antic. În crâșme, în boscheți, în cușete, tranchilizați, somnambulizați de euforia unei nemernice pînde, diabolice, banul – marfa – banul, și averea la vedere.

Iată „distribuția” matricii eroilor: Oreste, Veta, Antonel: familia supusă testului căpătuirii mercantile; Doru Dorian: ziarist la „Deșteptarea”, observatorul dramelor tuturor, prieten cinstit și de sprijin moral al familiei triumvirat; Costan, Geo: mecanici de ruginături – Dacii, dar și de bengoase – second hand, cu

whiski la port-bagaj; Vichentie: boschetar, ajutor la toate în familia lui Oreste și în atelierul mecanicilor; Petea: gardian, vecinul familiei erou; domnul și doamna Lupancu și nepoata lor Mara, iubită cu reținere de gardian, vecini de scară ai ziaristului; Licuța, cumătra Vetei, cu bărbat plecat la greci, la sârbi, într-o „pomojie”, ușor mai mult vânată erotic de Costan; Bâzdăgan: executor judiciar, posibil amant al Vetei, nedovedit de „carte”, ca și Crânguleanu – impegat de autogară; Oswald: frizerul urbei Rodești, cu două neveste pe capul lui, Vanda și Tanța, ambele gravide cu alții: din țară și din afara ei; Ilie: șeful unei comunități sectante religioase; Mircea Popel: concurentul Vetei în comerț stradal; Leontina, Lori, Vica: trei prostituate ajunse ziariste la „Curierul de Rodești”, ziar conceput de ele.

Urmează regizarea romanului – spectacol. Regie a 21 de povestiri scurte. Titlul acestora luminând „ce va să fie”: poveste și istorie abundentă și discurs literar – suspans previzibil, respirație intradiegetică, a scriitorului Constantin Arcu.

Titlurile sunt esențe narative, sâmburii scurtelor povestiri: **O zi ca multe altele din viața lui Oreste; Călătorie cu bucluc; Doi mecanici de ispravă și ucenicul lor idiot; “La Deșteptarea”;...**

Fiecare povestire are treptele unui roman – miniatură: introducere, istorie și istorisire, moment culminant, deznodământ, încheiere – poantă, suspans, intermitență.

În istoria și istorisirea faptelor, portretele personajilor sunt epuizate metodic: înfățișare, caractere. Ele se aseamănă „cum grande solix”, cu picturile clasice: tente rupte, în verde, în gri pământ, în oranj. Unele portrete, în special ale eroilor principali,

Oreste și Dorian, se „consumă” înaintea momentului culminant și își schimbă înfățișarea în deznodământ binar: **Buticul, Delirul, Atentat la libertatea presei...**

Constantin Arcu diferențiază excelent limbajul general al narațiunii sale pe fiecare personaj în parte, „întărind” compozițiile plastic – descriptive ale portretelor anterioare,

în mai bine – determinate semnificații. Altfel spus, controlează distanța dintre semnat și semnificant, prin noi arpentajii stilistice ce compun acțiunea pe vectorul escatologic al unei apocalipse. Moartea ar fi soluția neliniștii îmbogățirii oamenilor fără idealuri morale, fără identitatea eului etnic. Disinheritid-ul (dezrădăcinarea) capitalist făcându-l emigrant într-o taină de dincolo, greu de des-tănuir: cum ar fi viața (ori o simplă călătorie) într-un punct cardinal, „over-board”, exotic.

Scriitorul, prozatorul Constantin Arcu, a parcurs dramatic „timpul” romanului: trei-patru ani între '93-'97, timp în care dezmoștenirea comunistă i-a îmbogățit pe făriseii marxiști și i-a sărăcit pe „avuții obștescului”, sărmane clase muncitoare și păturile lor... intelectuale.

Această conștiință a unei mari (in)justiții zăgrăvește și culoarea alb-neagră a portretelor: *Oreste era îndrăgît de toată*

© I.V. Anghel

sufierea orașului. Chiar și pușinii care (-l) vorbeau cu ușor dispreț [...], de a se afla cam des în preajma unui păhărel, nu-și puteau ascunde simpatia pentru acest om de ispravă, chiar împotriva voinței lor. Nu numai firea lui comunicativă îl făcea agreabil imediat, dar și întreaga sa înfățișare părea anume croită pentru a fi simpatizat fără rezerve: de statură mijlocie, cu fața ovală și ochii puțin oblici, sub care se odihneau pungile unei ușoare oboseli, blând și mereu pus pe șotii, ăsta era marele Oreste. O burtică rotundă îi pune la grele încercări nasturii prohabului. Avea cincizeci de ani și părea decis să trăiască încă pe atât, numai că lucrurile astea sunt tare încurcate.

Ruperea frazei, prin disjuncții și conjuncții adversative: dar, însă, așa că, iar, numai că, chiar, căci, întăresc tentele plastice „amintite mai sus”. Iată câteva exemple ale acestei sintaxe și în dezbaterile filosofice, literare, ale scriitorului Constantin Arcu: Numai că diavolul iese cam de fiecare dată învingător și jurămintele făcute în gura mare se spulberă. [...] asa că nemții n-aveau decât să aștepte, până ce li se vor lungi urechile, căci domnul Oreste nu era fraierul lor [...] Petea era gardian public, însă gardienii orașului deseori nu aveau de lucru [...], asa că mai scoteau un ban reparând rable. În orice caz, era un tip voluntar. [...] cu toate că avea de obicei un aer de om bătut. [...] Dan îl cunoștea din vedere, asa că facu un semn de salut cu mâna, însă el nu răspunse.

O statistică a acestor „conjuncții adversative” ar fi, „de exemplu”, (folosind formula lingvistică a scriitorului pusă în gura lui Geo – mecanicul, ca o analogie a lui „pe ce bază” (Marin Preda) următoarea, în povestirea **O zi ca multe altele** (pg. 7 – 15): **iar** (7), **deși** (9), **dacă** (4), **încât** (4), **însă** (8), **pe care** (5), **asa că** (7), **ca și cum** (4), **în plus** (3) **dar și** (4), **numai că** (7).

Aceste „conjuncții – disjuncții” dau forță acțiunii fărâmițând-o sonor. Acest „fond sonor” – Guide, este reprezentat fie de „spargerea paharelor” la „Corona” sau la „Pufoaica”, de Oreste și lumea care îl iubește, fie de respirația cuvântului nerostit înaintea Rostitului scriitoricesc.

Ele, aceste contraste, se găsesc în peisaje și portrete, nu în dialoguri, care, evident, susțin „caricatural” personajul și rostul lui în narațiune.

Constantin Arcu stilizează chiar și expresia vulgară a limbii personajului, „smuls” din vulg: - *Vic, mai adă apă, spuse Costan. Să nu explodeze rezervorul ăsta împuștit, că o zbârcești cu mine.*

O mai mică „iritare nervoasă” se alătură unei mai mici vulgarități. Când tema de explozie îi dă ghes lui Costan, acesta vorbește mai injurios: - *Vic, strigă apoi, hai o dată, că îți f... o labă de faci pe tine!*

Când tema s-a stins, dialogul injurios s-a stins, vorbele lui Costan sunt chiar ... „intelectuale”: *Omu' are o ocupație, nu se ține de găinării împuștate, nu-i așa, Vic?*

Reținem această metodă a ponderării focului limbii prin focul nevrozei psihice a personajului, ca fiind des împlinită de Arcu Constantin, în postura de prozator al actanțelor progresive, cumulative, diegetice. Ea, metoda, nu-i linear progresivă, dimpotrivă, centripetă și concentrică, cumulativă. Eroii revenind la limba lor „primitivă”, maternă până în rădăcina caracterelor ce le „împovărează” existența: - *El vine, că îi mai dăm de mâncare, de exemplu, explică Geo. – Lasă căcaturile de exemple, Geo (spuse Costan) Hai să punem rahatul ăsta pe roți, c-o să crăp aici de sete.*

Pentru a ni se dovedi apartenența personajilor la ... popor Constantin Arcu le „îmbracă” limba cu sincope și sinereze, cu frecvente solecisme.

Veta, Oreste, Crânguleanu vorbesc astfel: *Poate reușesc să dau drumu' la chioșc, spuse Veta, după ce gustă votca. [...] Numa' să-l aduc ... Ai dus-o pân' la urmă pe Mara, întrebă Oreste... Da', mulțumesc lu' Dumnezeu, răspunse bine dispusă Veta... Îi cald dar n-o să mă cert cu dumneata pentru atâta lucru... Domnu' Bâzdăgan... am avut de lucru, dom' Oreste... Săru' mîna doamnă!... Numa' nu se dădea dus afurisitu'... Da' ș-aleargă, încuviință Veta*

Acu', în loc de acum; da', în loc de dar; pân' îmi vine rându', în loc de până îmi vine rândul; las' că, în loc de lasă că, sunt tot atâtea exemple de vorbire populară, alături de vorbirea nearticulată

Romanul **Faima de dincolo**, este oglinda cardiovibratorie a scriitorului Constantin Arcu și prin studierea bătăilor inimii sale în „durata” fiecărei povestiri. Putem analiza statistic imaginea acestor „bătăi” intuitive, perceptive, reprezentative, ale „hazardului cuvântului prins în semnul literii cursive”.

Distribuția unui număr de pagini scrise pentru un alt număr, de povestiri este:

	Număr de pagini:	6	7	8	9	
10	11	12	13	14	15	16
	Număr de povestiri:	4	0	6	0	
3	3	7	0	1	0	1

Fapt ce ne trădează ritmul grafic al „scrierii dintâi” a romanului, conform graficului alăturat.

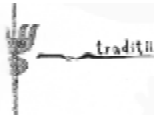
Care, de altminteri, reprezintă cele două personaje principale: Veta și Oreste. Veta, ziditoare de casă finită (primul maxim), Oreste, sfârșindu-și casa dincolo (ultima configurație maximă din desen, în neant).

Pot fi făcute multe alte observații, analize, pe întinderea estetică, stilistică, ideatică, a acestor TAINE DE DINCOLO. Numai cititorul însă are dreptul să afle taina cuvântului scris la cina cuvântului rostit...interior.

Constantin Arcu îl mulțumește cu acest drept, cu acest

„ospăț- însetat”, pe cititorul- rudă cu eroii săi: românul oprimat de globalizare, europenizare „shengenizare” opresivă. Cum? Mărturisindu-i în scris lucid și profund, orgiile prezente existențiale, (ne)revoltat, până dincolo de repaosul absolut al unui destin previzibil: **capital-istmul** morții noastre latene.

Ioan Toderiță

Gohor, file de monografie

32

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

În ajunul Anului Nou, copiii din satul Gohor umblau aproape toată ziua cu Plugușorul.

Umblau nemascați, în grupuri de câte doi-trei urători. Fiecare purta în mână câțiva clopoței prinși de o curelușă, pe care îi agitau energic în timp ce spuneau textul Plugușorului, mai ales în momentul în care hăiau. Erau răsplătiți cu bani, colaci, covrigi ori cu fructe. În unele cazuri – de obicei la rude – li se dădeau din toate acestea.

În alte așezări situate mai spre sud, cum ar fi, bunăoară, Cosmești, Buciumeni, Movileni ș.a., precum și în unele situate în extremitatea vestică a zonei aflate acum în județele Vrancea și Bacău, dar care au făcut parte cândva din fostul județ Tecuci, copiii umblau prin sat în ziua de 30 decembrie. Umblau, adică în ziua premergătoare Ajunului. În Ajun urau doar flăcăii. Flăcăii din satul Gohor urau până la miezul, când se retrăgeau pe la casele dinainte pregătite, unde îi așteptau fetele ca să petreacă sosirea Anului Nou. Mergeau din casă în casă, organizați în cete de aproximativ 10-15 actanți, o bună parte din ei – dacă nu chiar toți – fiind mascați. Fiecare ceată avea ca recuzită un buhai, două bice și multe tălângi de mari dimensiuni. După unele informații, în trecutul îndepărtat, toți componenții cetelor purtau măști asemănătoare celor purtate de mocanii din Brăhășești și, bineînțeles, se numeau și ei tot mocani. Nu lipseau nici cele 4 - 6 sau chiar 7 tălângi de mari dimensiuni, prinse de veșca ce îi încingea mijlocul fiecărui actant.

În zorii zilei de Anul Nou, toți copiii cuprinși între vârsta de 7 - 14 ani, porneau „cu semănatul”. Apăreau ca niște spiriduși multicolori și hâzi, furișându-se sprinteni și parcă puțin cam speriați pe ulicioarele strâmte și întortocheate, ulițe tipice satelor răzășești, străjuite de garduri neuniforme, frumos meșterite de gospodarii pricepuți, garduri – împletite din nuiiele – concepute parcă cu scopul de a crea un decor adecvat jocului cu măști din această dimineață.

În acest ultim ceas al nopții, când întunericul mai zăbovea încă peste ogrăzile răzășești proaspăt ninse, satul care mai dormea încă, părea invadat de o numeroasă armată alcătuită din mici și misterioase făpturi, ce înotau cu greutate prin troienele ușor viscolite.

Dincolo de îmbrăcămintea multicoloră și de măștile ciudat meșteșugite, mai purtau în spate, pe număr și pe mâini diverse obiecte de uz gospodăresc. Fie o scară de mici dimensiuni, fie un darac și cheptini de scărmanat lână, fie vatale ori ițele de la războiul de țesut, fie măhuri, ceaune, cratițe, desagi, toate luate din gospodăriile propriilor părinți, cu sau fără voia lor.

Uneori o parte din aceste obiecte erau puse într-o traistă sau în desagi. Erau așezate în așa fel încât să fie văzute cât mai bine.

Părea că toți eroii din basmele povestite de bunici în timpul lungilor nopți de iarnă au prins viață, așa deodată și au pornit din casă în casă, pentru a spune doar atât: „Sănătate noului!”, în locuința fiecărui gospodar.

Erau, în aparență, niște spiriduși de treabă. Numai că se cam fereau de cei vârstnici când îi întâlneau pe drum și mai ales de aparatul de fotografiat, iar când intrau în casele oamenilor căutau să sperie copiii mici care la această oră încă mai dormeau sau „sprîjineau soba”.

„Spiridușii” erau îmbrăcați în tot felul de haine, de rochii, fuste, cămăși etc.... care mai de care mai fistichii, mai colorate și mai hâde, iar multe din personajele interpretate de ei erau babe și uncheși, care mai de care mai cocoșați, mai strămbi, cu bărbi mari și cu mustăți răsucite, adică niște spiriduși foarte bătrâni.

Nimeni nu ne-a putut da informații clare, referitoare la rostul obiectelor pe care le cărau tot timpul după ei. Ca și în alte situații asemănătoare, ni s-a răspuns cu invariabilul „așa am apucat și noi de la moșii și strămoșii noștri. Dacă așa s-a făcut de când lumea, așa facem și noi!”.

Când se apropiau de poarta gospodărilor, băteau cratițele una de alta, făceau zgomot prin ogradă, speriau câinii și păsările, până ajungeau la ușa casei.

Pe cap purtau măști din tivdă, din piei de animale și din carton, cu dinți de fasole sau semințe mari de dovleac înșirate pe ață. În ultimele decenii s-au folosit și măști cumpărate din târguri, din bălciuri, dar ele fac o notă discordantă printre cele confecționate de copii, adică cele tradiționale. Uneori cei doi-trei copii care umblau împreună, se ajutau reciproc la confecționarea măștilor. De asemenea mai interveneau cu sfaturi și cei mai vârstnici dacă îi surprindeau lucrând la ele, dar copiii se fereau de obicei de absolut toți cei care nu făceau parte din grupul lor, indiferent de gradul de rudenie. Totul trebuia pregătit în mare tăină.

Până pe la jumătatea secolului al XIX-lea, aceste pregătiri se făceau și în chimnițele amplasate prin vechile vii de viță indigenă, adică în câmp, ceva mai departe de sat.

În satul Gohor, la fel ca și în alte câteva așezări din nordul județului Galați, actantul nu trebuia să se desconspire niciodată, adică nici în timpul producerii actului și nici după aceea. Acest lucru era valabil pentru toate categoriile de vârstă.

La fel ca și în cazul măștilor folosite de flăcăi și de tineri căsătoriți, și măștile copiilor din Gohor au suferit adevărate mutații, mai ales în ultimele decenii.

La începutul secolului al XX-lea, copiii se mai îmbrăcau încă, în mod deosebit cu piei de animale, cojoace și bundițe uzate, întoarse pe dos, precum și unele țesături din lână foarte deteriorate. Ei treceau pe la casele gospodărilor ca să „samene” și să le ureze „un an nou fericit”. Dacă găseau poarta închisă, săreau gardul. Unii, mai sprinteni și mai „zăpăciți”, săreau gardul chiar și atunci când găseau poarta deschisă.

Când ajungeau în fața ușii strigau cu voce pițigăiată, ca să nu fie recunoscuți cumva: „*Primiți cu sănătate noului?*”. „*Primum, cum să nu primim!*” „*Sănătate Noului!*”, spuneau ei, în timp ce păseau pragul, iar cu mâna aruncau boabe de grâu sau de orez spre gazdă.

Plozii cei mai mici ai gazdei, adică cei de 2-5 ani, se ascundeau iute în cotruță¹, înainte de a se deschide ușa, căci ei îi văzuseră pe mascați pe fereastră și se fereau de ei. Iar când „urâții” se pregăteau să plece, după ce primeau darurile, ei scoteau capul, curioși să-i mai vadă încă odată, fapt ce nu scăpa neobservat și nesancționat de către „spiriduși”, care, înainte de a ieși din casă schițau câte un gest agresiv, întorcându-se brusc spre ei, gata să-i înhațe. Stârneau un amestec de râs cu plâns și cu țipete stridente. Gospodina îi ocăra – fără răutate însă – pe agresori și își potolea propriile odrasle, alintându-le și oferindu-le și lor niște bunătăți din acele de care le dădeau și *urâților*.

Cam pe la orele 10 porneau cu *semănatul* și flăcăii care umblaseră noaptea cu „Plugul mare”. *Semănau* până spre prânz, când „se ridica brazda”, după cum spuneau ei.

Am întâlnit această expresie în mai multe sate situate în cele trei zone etnoculturale care alcătuiesc aspectul etnocultural Covurlui - Tecuci ș.a., chiar dacă în unele așezări amintirea ei este foarte ștearsă.

În trecutul mai îndepărtat, acești flăcăi umblau mascați, așa cum umblaseră în cursul nopții. Din păcate, adevăratele măști de mocani nu au mai apărut în anii în care am făcut primele cercetări, adică în 1968 - 1969 și 1975. Nici informațiile pe care le-am primit despre ei nu sunt prea clare.

Apoi începeau să apară cetele de mascați, a căror măști precum și recuzita pe care o purtau nu-i încadra în categoria distinctă de mocan. În trecutul mai îndepărtat, confirmarea ca membru în categoria de mocan se făcea în ziua de Sfântul Nicolae, când se adunau toți adolescenții și preadolescenții în cete mari, îmbrăcați în oițe și mieii - după vârstă - și când cei care împliniseră 15 ani erau confirmați ca mocani printr-un ritual special, ritual pe care - din păcate - nu l-am putut reconstitui nici prin cercetările de acum 35-40 de ani. Confirmarea era condiționată, se pare și de alte calități ale novicelui. Acest obicei se mai practica - parțial - acum 30 de ani în satul Ireasca, fără ritualul confirmării însă, ritual care fusese abandonat de mai multă vreme. În Gohor și Brăhășești obiceiul acesta se pierduse în bună parte de mai multă vreme. Ceea ce se mai păstra încă acum 35-40 de ani, era o formă mult simplificată - sau deteriorată - și, mai mult în Brăhășești. În satul Gohor obiceiul de la Sfântul Nicolae era foarte șters, deși satul Ireasca - unde se păstra încă într-o formă destul de bună - este sat component al comunei Gohor și se află la aproximativ un kilometru distanță. Abandonarea ritualului de confirmare a adolescenților în categoria de mocani, precum și a obiceiului de la Sfântul Nicolae - care îl însoțea, a determinat abandonarea în bună parte și a denumirii de mocan a actanților și înlocuirea ei cu cea de **obrazar**, **mascat** sau **urât**, ceea ce reprezintă o gravă deteriorare și o mare pierdere pentru etnologia românească².

Se pare, pe de altă parte, că, acest act de confirmare în categoria de mocan era similar celui de primire în confreriile de feciori.

Prin anii 1969 - 1970, când am făcut primele cercetări - pe viu - în satul Gohor, au apărut doar câțiva „mocani”. Restul purtau măști concepute pentru a satiriza, pentru a participa de fapt la așa-zisa „judecata satului”.

Revenind la momentul apariției cetelor implicate în așa-zisa „Judecata a satului”, moment pomenit mai sus, menționăm că o parte din măștile purtate de ei mai păstrau încă ceva din structura tradițională a măștilor de mocani. O altă parte din ele erau însă de slabă factură și reprezentau neapărat un personaj; adică un satean din comună care săvârșise în cursul anului respectiv o faptă rea. Erau satirizați în primul rând conducătorii administrativi ai comunei și ai C.A.P.-ului, precum și unii conducători de la județ, dacă existau motive să fie satirizați.

(va urma)

Note:

¹ Cotruța, compartiment foarte redus ca dimensiuni, aflat în spațiul odăii și în care se aflau soba cu vatra și un pătuț pentru copii. Este asemănător etacului din zona Covurlui Nord și în oarecare măsură celui din zona Galați.

² Despre acest obicei a se vedea Eugen Holban, *Mocanii, oițele și mieii din Ireasca*, în **Viața liberă** din 12.12.1995, precum și în revista „**Datini**” a Ministerului Culturii, nr. 3-4, 1955, p. 47, sub titlul „*Mocanii*” lui Sân Nicoară, de același autor.

Marele port și târg al Moldovei la sfârșitul domniei lui Scarlat Callimachi (III)

Tudose Tatu

Multe sunt mărturiile despre surugii, înjurăturile lor, costumele lor obișnuite și toate celelalte mici detalii pe care le aflăm fie în descrierile unui străin precum Billecocq, ori în cele pământești ale lui Ion Ghika, Radu Rosetti, Alecu Russo și Negruzzi, ca să înșirăm doar câțiva dintre cei mai importanți memorialiști ai lumii românești de început de veac 19.

Îată-l pe primul:

În viața mea, am făcut peste 40 000 de leghe cu poștalionul. Însă surugii cum sunt cei moldovalahi, vă rog să mă credeți, nu se întâlnesc niciunde.

*Călătorul cel mai nepăsător, cel mai îngrijorat, cel mai posomorât nu se poate să nu se însenineze văzând iscusința surugiului, voioșia, hazul, filozofia, iuțea, veselia lui. Aidoma acelor **sagals** își îndeamnă tot timpul caii din gură.*

*Mai puțin poetic totuși decât **arrieros** andaluzi îndemnurile adresate din belșug cailor nu sunt luate din cine știe ce romanceros de prin partea locului.*

Înjură surugiul nostru de se cutremură împrejurimile... Același povestește cum odată un mitropolit a stat cu caleașca împotmolită o zi întreagă iar surugii ziceau că n-o pot scoate din noroi întrucât respectul față de înalt preasfințitul era prea mare și îi amușise.

Pesemne sătul de atâta stat și zăbavă fără rost, cel mai îndrăzneț dintre ei, în cele din urmă, își luă inima-n dinți și se încumetă să ceară măreței fețe bisericești, poate cu nasul roșu, bocârnat, îngăduința ca să ijure ca să poată scoate caleașca.

Dacă doar de asta-i vorba, fiii mei, eu îmi astup urechile - le zise popa. Îndată, sub o ploaie de sudălmii, catacreze și onomatopee pe care, de ar fi să le traduc aici, m-aș simți tare stânjenit, caii o zbughesc de parcă ar fi fost mânași din urmă de tunetele cerului...

Și personajul lui Ion Ghika, clucerul Alecu Gheorghiescu, este trezit pentru o slujbă domnească atunci când auzi trasnete și pleosnete și doi surugii bătaioși cari urlau de ți se părea că cântă...” (Ion Ghika - Opere, ESPLA Pag. 121).

Însuși scriitorul istorisind O călătorie de la București la Iași înainte de 1848 spune într-un loc: După 4 ore de răcnete și înjurături, cruci și răscruci, sfinți și evanghelii, pe la opt seara intram în curtea poștii de la Șindrilița; picioarele cailor pocneau de câte ori ieșeau din noroiul gros, cleios și adânc.

Făcusem 16 kilometri... (Idem - Pag.195)

Despre caii acelor timpuri și viteza vehicolului povestea mai târziu Radu Rosetti, cărturar, scriitor, istoric autodidact, extrem de pasionat: Caii, mai ales când surugii aveau nădejde de un bacșiș bun, nu ieșeau din fuga cea mai nebună; acei cai cât niște mîțe, todeauna neșălași, prăpădiți de slabi, întradevăr că se așterneau drumului ca și iarba câmpului la suflarea vântului.

Se opreau numai la jumătate de poștă, iar când poșta era mică, nu stătea decât la poștă.

Acea repegiune procura acelor care aveau parte de ea într-o trăsură îndămnatecă, legănați pe răzoare bune - arcuri n.n. - o adevărată simfonie de voluptate, o stare finând mijlocul între vis și beție, imaginația și simțurile mai fiind stimulate de sunetul talăngilor, de pocnetele bicelor și de lungile și ascuțitele strigăte de: hiii-hă! ale surugiilor... (Radu Rosetti - Scrieri, Ed. Minerva, București 1980 Pag.509)

(va urma)

235 ani de la nașterea preotului cronicar gălățean Nicolae Drăguș (II)

Datele și informațiile istorice înregistrate în *Cronica* (copie) a preotului Nicolae Drăguș analizate de noi, le încadrăm pe axa timpului istoric (cronologic), la următorii antipozi (limite): 1453; 1859.

După semnificația lor istorică evenimentele și datele stipulate în documentul studiat, ce conține peste 50 de însemnări, le putem grupa în trei categorii: 1. internaționale (europene), 2. naționale și 3. locale.

1. Dintre evenimentele istorice cu importanță internațională (europeană) exemplificăm pe următoarele:

- 1453 - cucerirea Constantinopolului de către Sultanul Mehmet al II-lea (Mahomed al II-lea);
- 1756 - 1763: războiul de 7 ani între Rusia și Prusia, aliată cu Austria;
- 1711 - 1812: cele 6 confruntări militare în problema „Chestiunii orientale”, între marile puteri: Turcia, Rusia și Austria;
- 1711; 1716-1718; 1736-1739; 1768 - 1774; 1787 - 1792; 1806-1812, au fost războaie cu mutilări teritoriale românești;
- 1691: zona dintre Bug și Nistru (încorporată de Rusia);
- 1718 - 1739: Banatul și Oltenia anexate de Austria (dar în 1739 Oltenia revine la Țara Românească);
- 1775: Bucovina este cedată Austriei (Monarhiei austro-habsburgice);
- 1812: Basarabia intră sub stăpânirea țaristă;
- 1812: campania militară a împăratului Napoleon Bonaparte în Rusia;
- 1828 - 1829: războiul ruso - otoman încheiat cu pacea de la Adrianopol (1829);
- 1853 - 1856 : războiul Crimeii a avut loc între Turcia, Marea Britanie, Franța și Regatul Sardiniei, pe de o parte și Rusia pe de altă parte; etc.

2. Evenimente istorice cu semnificație națională:

- 1693; 1710 -1711: Dimitrie Cantemir, domn al Moldovei;
- 1711: armatele ruso-moldovene sunt înfrânte de turci;
- din 1711, în Moldova și 1716 în Țara Românească, este instaurat regimul fanariot și se menține până în 1821;
- 1733 -1763: intervalul celor 4 perioade de la conducerea Moldovei ale celui mai important domn fanariot Constantin Mavrocordat;
- 1757 (corect 1758): „au robit tătarii Țara Moldovei” ;
- 1774 – 1777: a doua domnie a lui Grigorie III Ghica;
- mai – octombrie 1788: domn al Moldovei Emanuil Geani- Ruset;
- 1807 - 1810; 1812-1819: cele două domnii ale lui Scarlat Alexandru Calimachi;
- 1821: revoluția condusă de Tudor Vladimirescu;
- 1828 – 1834: ocuparea țaristă a Principatelor Române;
- 1848 - 1849: revoluția română;

- iulie 1849: înfrângerea armatei revoluționare maghiare de către trupele țariste, în bătălia de la Sighișoara - Albești (Transilvania);
- 1834 – 1849: domnia lui Mihail Sturza;
- 1849-1853 și 1854 - 1856: domnul Grigorie Alexandru Ghica;
- iunie - iulie 1856: numirile de caimacan (locuitor de domn în Țările Române);
- 5 - 24 ianuarie 1859: dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza ca domn în Moldova și Țara Românească; ș. a.

3. Evenimente istorice cu semnificație locală:

- 1769: confruntări între ruși și otomani de-a lungul malului Dunării și în Dobrogea;
- 21 februarie 1821: „s-au făcut bătălii în Galați, - turcii cu grecii”;

- mai 1821: „Mai întâiu s-a ars Galații de turci și sf. biserică, cât era o mare jale de n-a rămas o colibă vie măcar; și s-au tăiat mulți creștini și preoți”, otomanii au distrus armata greacă, respectiv trupele eteriste conduse de Alexandru Ipsilanti;

- 1836: continuarea construirii podului de piatră de la Galați în timpul „Domnului nostru Gr. Sturza”;

- 1851: porunca Măriei Sale Grigore Alexandru Ghica dată „ca să (se) strice toate dughelele cele de lemn, ca să le facă de piatră” în orașul Galați, ș. a.

Preotul cronicar Nicolae Drăguș (Drăgoș) s-a stins din viață în ziua de 25 februarie 1861 și a fost înmormântat în cimitirul din perimetrul bisericii *Sfântul Spiridon* din Galați, alături de soția sa, presbitera Maria.

În contextul celor arătate mai sus, noi aderăm și susținem cu tărie următoarea

apreciere făcută de părintele Eugen Drăgoi (în calitate de autor și publicist): „Preotul Nicolae Drăguș completează în mod fericit șirul clericilor cărturari din Arhiepiscopia Dunării de Jos, înscriindu-și numele în galeria înaintașilor care merită cinstire și neuitare” și adăugăm noi, cu prilejul împlinirii a 235 de ani de la nașterea sa.

Prof. Constantin Doca - Trincu

*Suflet
către suflet!*

In memoriam

DOLIU ÎN COMUNITATEA ROMÂNILOR DIN AUSTRALIA

Vestea decesului celui care a condus zeci de ani comunitatea românilor din Australia m-a luat prin surprindere, pentru că nimic din corespondența noastră nu divulga suferința fizică.

Am încercat să rememorez conjunctura prin care s-a legat o trainică colaborare culturală, la o așa distanță, cu domnul **Mihai Maghiaru**. Prima șansă oferită de soartă a fost bucuria de a o cunoaște pe doamna dr. Veronica Gonța, soția regretatului istoric de origine basarabeană, Alexandru I. Gonța (1918-1977), în familia preotului basarabean Igor Jechiu. Prin intermediul doamnei V. Gonța, o personalitate activă în comunitatea românilor din Australia, am avut șansa să organizăm *Fondul de carte Australia* la Biblioteca Universitară „Alec Russo” din Bălți. În perioada cât a funcționat revista **Timput**, condusă de Cristian Crăciun, mesajul nostru privind Basarabia a fost bine reliefat în paginile acesteia.

Dar, a doua șansă de a ține legătura cu românii din Australia a intervenit pe data de 3 aprilie 2007, când primesc o scrisoare de la domnul Mihai Maghiaru în care relatează următoarele:

Stimate Domnule Ing. Radu Moțoc,

Am primit adresa D-voastră de la Dl. Radu Negrescu-Sufu, plus un număr de articole semnate de Dumneavoastră. Asociația noastră are o modestă publicație care este în al 53-lea an de apariție, Dl. Sufu este unul din colaboratorii noștri.

Am încercat de mai multe ori să vă trimit o scrisoare electronică dar fără succes, au venit toate înapoi.

*Vă trimit ultimul număr al Buletinului de informații în care veți găsi, la pag. 8 articolul **Cartea rară, Patrimoniul Național**, în numărul viitor va urma **Alfabetul și Tiparul** ș.a.m.d.*

Cu deosebit respect

Mihai Maghiaru

Hristos a Înviat !

Era a doua recomandare a generosului străstrăănepot de Domnitor, făcută în favoarea mea. Prima a fost la redacția revistei *Dorul*, din Danemarca, condusă de sufletistul Dan Romașcanu.

Buletinul de informații, îngrijit cu mult profesionalism de domnul Mihai Maghiaru, era mai mult decât un buletin de informare a românilor din Australia. Sunt nenumărate articole care menționează tradiția regalității și a zilei de 10 mai, zi cu mari semnificații în istoria României. Publicarea recentă a testamentului regelui Carol I este cel mai bun exemplu de informare a neamului românesc cu privire la subiectul regalității, mult timp denigrată. Nu lipsesc relatări privind rezistența anticomunistă, sub diferite forme și martiriul românilor în închisorile comuniste.

Și patrimoniul național este apărut cu fermitate, fie prin interviuri, precum cel solicitat doctorului Napoleon Săvescu,

sau articole pe această temă: *Tropaeum Traiani - 1900 ani; Ulpia Traiana Sarmisegetuza - 1900 ani; Scurtă istorie a picturii bizantine, Roșia Montana* etc.

Rememorarea unor personalități care au marcat istoria politică și culturală a României a constituit permanent o preocupare a redacției revistei condusă de regretatul Mihai Maghiaru. Trebuie să amintim articolele despre Mihail Eminescu, Regina Elisabeta, Alex. Ioan Cuza, Dora d'Istria, Mihail Kogălniceanu, Nicolae Grigorescu, Henri Coandă etc.

Am recitit interviul acordat de Mihai Maghiaru redactorului revistei *Timput* din noiembrie 1994, care conține date biografice. Aflăm din acest interviu câteva informații deosebit de importante. Mihai Maghiaru face parte din generația de emigranți români sosiți în Australia imediat după război, mai precis pe data de 15 septembrie 1950. A lucrat la început la repararea drumurilor, după care, în cadrul primăriei, timp de doi ani, acestea constituind obligații contractuale ale tuturor emigranților.

Meritul de a iniția **Asociația Românilor din Australia** revine românilor din Sydney, care pe data de 5 iunie 1952 obțin actul de înființare, cu nr. 8694.

O primă acțiune de consolidare a Asociației o constituie organizarea unui cor de 30 persoane și a unei echipe de dansuri naționale, cu sprijinul învățătorului Ștefan Verișan, proaspăt venit la Sydney. Asociația și-a propus încă din statut să ajute pe noii veniți în Australia, să stabilească legături culturale cu societatea australiană, să cultive limba și tradițiile naționale, dar și înființarea unor parohii și școli pentru românii din Australia.

Pentru a menține legătura între românii din Australia, a fost necesară apariția **Buletinului de informații**, în noiembrie 1951, condus cu atâta competență domnul Mihai Maghiaru.

Numărul românilor care trăiau în Sydney, la nivelul anilor 1994, era de 3.221, dintre care numai 500 erau activi și sprijineau obiectivele asociației. Din nefericire, au fost și probleme nenumărate pentru a găsi un preot ortodox român care să slujească într-o biserică ortodoxă din Sydney.

Putem spune cu siguranță faptul că Mihai Maghiaru a reprezentat o istorie vie a emigrației românești în Australia, implicându-se încă de la sosirea sa de organizarea comunității, pe care a condus-o până în ultima clipă a vieții.

Păstrez o vie amintire a stilului său epistolar eficient, concis și plin de demnitate care caracteriza, cu siguranță, întreaga ființă a distinsului lider al comunității românești din Australia.

Transmit pe această cale sincere condoleanțe familiei îndurerate și întregii comunități de români din Australia.

Dumnezeu să-l odihnească!

Radu Moțoc

După domnia lui Alexandru Ioan Cuza (1859-1866), când s-a realizat Unirea celor două Principate românești dunărene, Moldova și Țara Românească, și s-au înfăptuit reformele care au pus bazele statului român modern, a urmat o perioadă cu schimbări frecvente în politica internă, cu aducerea unui Principe din Monarhia de Hohenzollern-Sigmaringen, dar și cu solicitări diplomatice pentru obținerea independenței politice în raport cu Puterea Otomană, aflată în declin continuu.

Constituția din 1866, precedată de Statutul dezvoltător al Convenției de la Paris, situa România pe traiectul statelor civilizate europene, promovând reformele civile în vederea dezvoltării societății românești. Propriu-zis, Monarhia Constituțională debutează în 1867, când a fost adus Carol I Principe monarhic pe tronul României (care a devenit regat în 1881).

În vremea lui Carol I s-au înființat Instituțiile statului român modern, s-a proclamat (9 mai 1877) și recunoscut independența României pe plan european. În timpul lui Ferdinand I (1914 - 1927), România a devenit stat național și unitar prin Unirea Transilvaniei, a Basarabiei și Bucovinei cu Țara, în urma Marii Adunări Populare de la Alba Iulia (1 decembrie 1918). Continuându-se eforturile de păstrare a suveranității și integrității, s-au inițiat și aplicat reforme sociale, s-a promulgat Constituția din 1923, corpul diplomatic fiind prezent în Liga Națiunilor prin ministrul de externe Nicolae Titulescu, în două rânduri ca președinte al organizației internaționale pacifiste. Monarhia constituțională a fost întreruptă în februarie 1938 de către Carol al II-lea, prin instaurarea dictaturii regale, urmată de anii celui de-al doilea război mondial. După 23 august 1944, teoretic s-a revenit la Constituția din 1923 și implicit la Monarhia constituțională, însă prezența trupelor sovietice a impus treptat regimuri care au împins statul român într-un lagăr ideologic sumbru și nedorit de români.

În planul vieții bisericești, Biserica Ortodoxă Română a fost prezentă în societatea civilă la fondarea Academiei Române (prin prezența episcopului Melchisedec Ștefănescu), prin eforturile susținute în vederea obținerii autonomiei (1881) și a autocefaliei (1885) față de Patriarhia ecumenică de Constantinopol, cu care a rămas în raporturi sinodale. După anul 1918 s-a trecut la

MMXII

refacerea unității bisericești, reintegrând Mitropoliile din provinciile românești aflate până atunci sub dominații străine. Constituția din 1923, una din cele mai democratice din Europa în acel timp, a recunoscut cele două biserici românești (Biserica Ortodoxă Română și Biserica Română Unită cu Roma), alături de alte culte religioase, inferioare numeric, conform datelor statistice din perioada interbelică.

În Transilvania, în timpul dualismului austro-ungar (1869-1918), Biserica Ortodoxă Română și-a păstrat identitatea confesională, iar prin înființarea de școli a continuat să fie un factor de unitate națională. În 1869, la 28 mai a fost recunoscut Statutul de organizare a Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania prin contribuția majoră a mitropolitului Andrei Șaguna. Documentul a fost ratificat de către împăratul Francisc

Josif I. Principiile de bază ale Statutului erau autonomia și sinodalitatea sau „sistemul constituțional reprezentativ”.

În 1925, Mitropolitul primat, Miron Cristea, fost episcop de Arad, a fost ridicat la rang de Patriarh, iar din acel moment Biserica Ortodoxă Română a devenit nu numai autocefală (cu conducere sinodală de sine), dar și egală altor biserici surori în spațiul răsăritean. În perioada interbelică funcționau seminariile teologice

pentru pregătirea personalului de cult și Academii (Arad, Oradea) și Facultăți de teologie în cadrul Universităților de tradiție din spațiul românesc (București, Iași, Cernăuți, Sibiu, Cluj Napoca, Chișinău), unde și-au desfășurat activitatea profesori de prestigiu (Eusebiu Popovici, Ioan Mihălcescu, Dumitru Stăniloae, Haralambie Roventă, Nichifor Crainic, Liviu Stan, Vasile Radu etc.).

Puterea politică a considerat necesară prezența în Parlamentul României a mitropoliților în funcție, solicitând și contribuția Patriarhului B.O.R., Miron Cristea, în Regența regală (1927-1930), alături de regina mamă și alți prelați de stat. O problemă delicată a apărut atunci când Statul român a semnat Concordatul cu Vaticanul (1927), impunându-se o poziție inferioară Bisericii Ortodoxe Române, document abrogat în deceniul următor.

După anul 1938, când a fost abrogată Constituția democratică, România a fost atrasă în spațiul economic german, cu toate consecințele ce au urmat pe plan regional și internațional în următorii ani.

Victor Marola

NR.119

C.Macarie - *Similitudini*

Povestirile exemplare din cartea violet

Românii literare

37

Am pe masa de scris o felie de istorie și eseistică literară cuprinzând povestirile unice ale lui Fănuș Neagu. E tăiată cu mână sigură de Viorel Coman din harbulz delicios, crescut în pământul dintre „Dunărea Mică” și Dunărea Dunăre.

Autorul acestei lucrări de trei sute douăzeci și trei de pagini scrie despre **Povestirile magice**¹ în concordanță cu fenomenul literar postbelic dar și cu întoarceri spre trecutul literar al zonei din Câmpia Bărăganului sălbatic, fabulos, neliniștit, viforât de taifunurile istorice din sec. XX.

Neexistând decât un fragmentarium critic (cu excepția studiului **Viscolul și carnavalul**)² și nu sinteze, viziuni de ansamblu asupra operei lui Fănuș Neagu, înarmat cu o cunoaștere de adâncime și un instrumentar adecvat pentru cercetare, Viorel Coman își propune să înlăture unele prejudecăți și stereotipii deja înrădăcinate, să demonstreze că proza lui nu este scrisă pentru cititorul lenș, că ascunde sensuri mai profunde și structuri novatoare.

*Reevaluând temele și motivele literare specifice, identificând miturile personale și, mai ales, devenirile, metamorfozele temelor, am avut revelația unui scriitor puțin citit, puțin cunoscut, în opera căruia s-au aruncat până acum doar câteva sonde și asupra căreia încep să se fixeze, sufocante ca o crustă, prejudecățile care vor stăru, îndârjite precum câinele din Pompei, mușcând din muntele de lavă.*³

Colindând cu folos prin literatura română și universală, prin dicționarele mitologice și explicative de la Lazăr Șăineanu, Al. Ciorănescu la Ivan Evseev, aplecat asupra cuvintelor ca un filolog și semiotician pasionat, exegetul își începe demersul cu un capitol denumit *Fănuș Neagu par lui-même* ca o poartă de intrare spre lumea ficțională, basmică și magică, peste care împărătește *ultimul gnom*. Lista de cuvinte al căror sens este descifrat nu este mică. Reținem doar câteva mai spectaculoase, fie cu caracter arhaic, fie regionale, deci puțin cunoscute: gnom, filip(i), zănat, colcovan, daimon, kanun, udmă, pâlău etc. Nu trebuie confundat daimon cu demon și derivatele lor, nici luxurie cu luxuriant. Fiecare termen are istoria și farmecul său încât cercetătorul se transformă într-un lingvist adevărat. Fraza se oprește din tumult ca pentru o respirație necesară expunerii lexicale.

Se deschid apoi toposurile specifice lui Fănuș Neagu ca și miturile pe care se fondează creația, prin apropiere și depărtări, uneori polemice față de înaintași sau contemporani. Punctele de vedere personale jalonează și se impun pentru că au adecvație. Viorel Coman nu face doar o analiză/sinteză rece, obiectivă a snopului de povestiri campestre. El semnalează structuri, curente ideologice și literare, mici cedări în fața canonului proletcultist, urmate de lepădări firești în ediția „ne varietur” a povestirilor, selectate de însuși autorul lor.

*Povestirile lui Fănuș Neagu au o evidentă structură simfonică. Grupate în ciorchini specifici fiecărei etape de creație, ele sunt reluate cu alte atitudini și, mai ales, cu viziuni epice diferite.*⁴

Autorul studiului doctoral de față secționează, contextualizează și recompune materia și spiritul narațiunilor fănușiene, raportează totul la spații literare din același perimetru, delimitate de condeie virile ca Ștefan Bănuțescu, Vasile Voiculescu, Panait Istrati și Constantin Țoiu, sau la acele lumi imaginare și statornicite din literatura Americii de Sud ca la Gabriel Garcia Marquez.

În centrul privirii lui Viorel Coman stă dimensiunea magică a prozei autorului **În vâpaia lunii**, cu toate schimbările provocate de timpul istoric și biologic al autorului și al personajelor sale. În mod logic, pentru a concretiza subiectul tezei sale de doctorat inserează capitole definite exact și simplu: *Criza magicului, Mrejele magicului, Revelația magicului, Voluptatea magicului*.

Analizele sunt minuțioase, făcute cu intenția de a epuiza întreaga panoplie de simboluri magice și de a explica nașterea capodoperelor: **Lișca, Dincolo de nisipuri, Zeul ploii, Pierdut în Balcania, Lupul sub fereastră** și altele. Astfel, lectorul poate înțelege de ce Fănuș Neagu

este încadrat în familia povestitorilor de geniu de la Ion Creangă, Mihail Sadoveanu, Panait Istrati până la William Faulkner și Ismail Kadare.

Critica literară este convocată de exeget pentru a sublinia valoarea scrierilor autorului comentat sau pentru a fi combătută. Iată un exemplu de respingere critică în raport cu interpretarea povestirii **Caii albi din orașul București**: *Nu Creangă, patternul național în evocarea copilăriei, pare a fi modelul acestor povestiri. De modelul Ionel Teodoreanu nici măcar nu poate fi vorba, deși fraza însiropată și pletora metaforică din **La Medeleni** poate sugera, la prima vedere, o anumită filiație.*⁵

Comentariile originale nu exclud însă, uneori, din admirație față de modelul său, aspecte excesive. Se descoperă în anumite povestiri încifrări, un soi de ermetism barbian care-l soliciță pe hermeneut. Acesta găsește chei pentru toate lacătele.

Nocturnul, mătasea cuvintelor, sonoritățile frazei determină asocierea cu proza mateină (*Acasă, Drum întins*). Grila mitologică este bine fixată pe materia pulsătilor ori statică, sacrul stă bine camuflat în profan ca în proza eliadescă. Concluzia lui Viorel Coman este bine cumpănită

și adevărată. Într-adevăr, Fănuș Neagu ia în răspăr teze ideologice din anii dogmatici și ai realismului socialist, creând o proză complexă în care realitatea obiectivă face loc unui lirism ce transformă literatura sa în proză poetică.

Balcanicul este relevant în tipologie, întâmplări, limbaj și-n maniera de a povesti. Lăsând povestea să curgă lin, după vrerea ei, *textul se înecă într-un limbaj adipos, excesiv metaforizant*⁶ ca în *Lebăda neagră*.

Semnul convingerilor estetice stă apăsător de mână exegetului ca urmele unei amprente în ceara fierbinte sau pe crupa unui cal năraș. Poate că de aceea Viorel Coman nu-i dă prea mult scriitorului, comparându-i universul literar cu acel fabulos Macondo din **Un veac de singurătate** de Gabriel Garcia Marquez sau invocând numele lui Dante și Shakespeare. Povestirile lui Fănuș Neagu au ceva unic, inefabil și irepetabil ca-n rețeta din laboratorul său estetic. Nu profetizăm negativ dar bănuim că din coapsele Brăilei nepieritoare se va naște cândva un alt scriitor cu har artistic.

Studiul se încheie cu două portrete ale aceluiași scriitor ce vădesc admirația unui potențial ucenic în ale scrisului ca și neclintirea totemică a celui ce a împins mai departe *faima Brăilei* de acolo de unde o lăsase Panait Istrati. Avem înaintea ochilor **Leul în iarnă**.

Cartea lui Viorel Coman este cea mai serioasă, amplă și penetrantă cercetare a povestirilor lui Fănuș Neagu din câte s-au scris până acum.

Maria Cogălniceanu

Note:

¹ Coman, Viorel, **Fănuș Neagu, Povestirile magice**, Editura Istros a Muzeului Brăilei, 2011.

² Popa, Marian, **Viscolul și carnavalul**, București, Editura Eminescu, 1980.

³ Coman, Viorel, op. cit. p. 15.

⁴ Coman, Viorel, op. cit. p. 42.

⁵ Idem, ibidem, p. 81

⁶ Coman, Viorel, op. cit. p. 231.

UPLOAD

Generația 2000 - 2010 la Galați

Nu știu cât suntem de conștienți. Conștienți de faptul că suntem mereu între timpuri, între spații. Între tăceri și sunete.

Că suntem contemporani atât cu Homer, Shakespeare, Eminescu, Einstein, dar și cu Hawking sau Steve Jobs.

Literar, e greu de zguduit lumea aceasta din temelii. E greu să schimbi ceva, cu adevărat antologic, într-o lume a antologiilor.

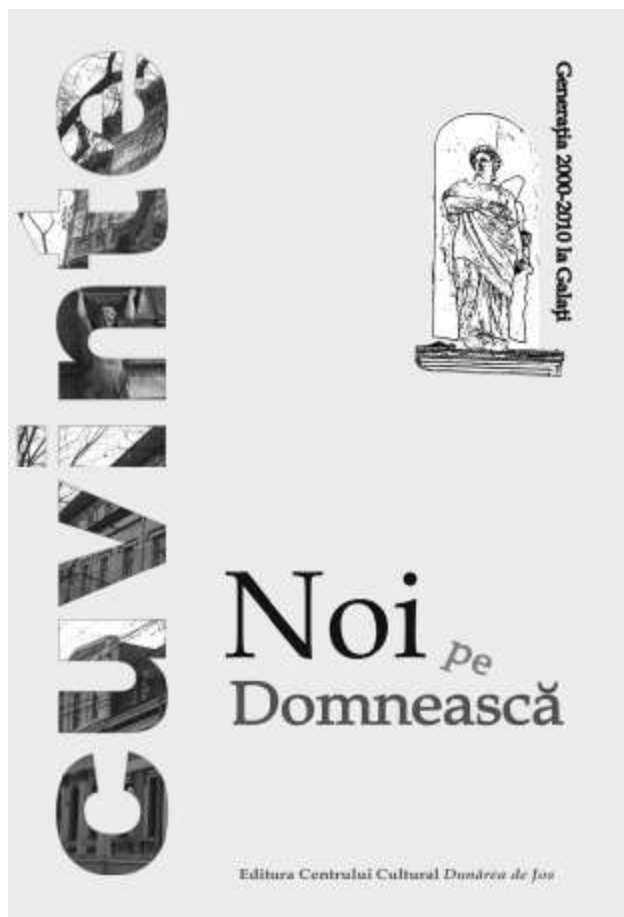
Această antologie este un pas, printre atâția pași. Pe Strada Domnească, stradă simbol a culturii gălățene, unde își au sediile două dintre cenaclurile care au contribuit la cristalizarea unei generații pe care noi o numim neinspirat 2000-2010 (ce frumos ar fi să fie *generația domnească*!): este vorba de CUBUL CRITIC OBLIO, continuator al altor cenacluri, care acum activează la Centrul Cultural Dunărea de Jos, și cel mai vechi cenaclu în activitate din Galați, NODURI ȘI SEMNE, de curând intrat sub egida Uniunii Scriitorilor.

Cei mai tineri dintre scriitorii gălățeni, care încă nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor din România, merită o carte a generației lor, mărturie atât a valorii lor cât și a continuității literare în acest colț al României. Cei selectați să facă parte din antologie poartă girul unor marcați membri ai Uniunii Scriitorilor din România, filiala locală și nu numai, acești membri fiind activi și în cadrul cenaclurilor menționate mai sus, mulți dintre tinerii condeieri fiind premiați la importante concursuri literare din țară.

Prin acest proiect editorial, care vine în întâmpinarea așteptărilor și dorințelor noii generații, Centrul Cultural Dunărea de Jos nădăjduiește să aducă un inevitabil aer proaspăt în atmosfera aproape clasicizată a literaturii gălățene și române, propunând la nivel local, dar și național nume noi dar și unele aproape consacrate, dar care n-au avut posibilitatea să publice (încă) în volum sau, chiar dacă au publicat, au publicat după ce s-a început lucrul la această carte.

Alte amănunte „istorice” puteți găsi și în postfața semnată de Andrei Velea, cel care omite cu modestie să scrie că de moderarea cenaclului Cubul Critic Oblio, lângă subsemnatul, s-a ocupat și dumnealui.

Pe lângă numele pe care le veți întâlni în acest volum, puteau la fel de bine să fie prezenți și Simona Apostol Vartolomei, Mirela Burhuc, Florin Chitic, Gelu Ghemiș, Monica Harhas, Alma Nicole, Cristina Sava, Răzvan SânAndrei, Radu Vartolomei sau mai noii remarcăți Andrei Florea,

Radu Ioan Dragomir, Paul Berenștain. Și, probabil, mulți alții... Poate un al doilea volum va îndrepta această nedreptate cauzată doar de anumite condiții materiale, crize de comunicare, iar nu spirituale.

Ideal ar fi ca literatura să fie și ea (un) *touchscreen*, să facă parte din tehnologia *multi-touch*.

Și parte din ea va ajunge să fie astfel. În același timp vor supraviețui însă și dinozaurii, și rinocerii, lebedele, unicornii, și lebedele și maimuțele literaturii. Spiritual, religios chiar, așa ceva nu poate deranja. Prea mult. Universul acesta (și cele paralele, probabil), cu toate galaxiile și toate găurile sale/lor negre, are/au loc pentru noi toți. Iar istoricii și criticii literari își vor face datoria. Cândva... Fie ca unii dintre acești tineri să fie la fel de controversați ca și Homer sau Shakespeare!

Probabil, orice generație ar trebui să aibă una dintre devize pe aceasta: **Noi putem schimba lumea!** (Am vrut să scriu „Noi nu putem schimba lumea!”, dar acel *Nu* nu s-a scris. Pur și simplu!). Atunci putem adăuga: **Prea puțin.**

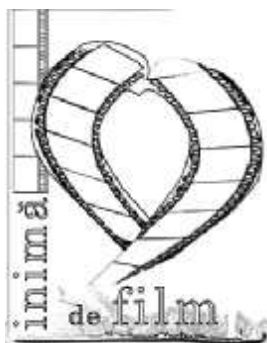
Dar nu și pe noi. Prea mult.

Dar poate măcar vom fi citați altfel, la toate nivelurile... Puțin mai altfel. Priviți.

De aici, de la Galați...

a.g.secară

Antologia cuprinde un *Argumentum* de a.g.secară (ceea ce ați citit mai sus), poezie și/sau proză de Adrian Haidu, Alexandru Maria, Anca Șerban Gaiu, Andra Pelineagră, Andrei Velea, Claudia Samoilă, Cristina Bălan, Cristina Dobreanu, Elena Donea, Florin Buzdugan, Gabriel Ghimpu, Laurențiu Pascal, Leonard Matei, Marian Stroe, Marius Grama, Mihaela Galu, Mitruț Popoiu, Nicoleta Onofrei, Octavian Miculescu, Sabina Daniela Penciu, Simona Toma, Sorin Atanasiu, Tatiana Nona Ciofu, *Repere pe drumul devenirii unei generații* de A.Velea și Fișe de... dicționar (de istorie a literaturii, evident!).

La Piel que habito (2011)

Regia/Scenariul: Pedro Almodovar

Cu: Antonio Banderas, Elena Anaya

Contrastant în raport cu colegii lor de breaslă de peste ocean, regizorii de pe bătrânul continent nu se pot remarca azi în marea revoluție a imaginii prin numărul de pixeli ori cheltuielile exorbitante pe care le înghit efectele speciale. Poate numai câteva excepții, pe care le vom omite, ar putea infirma această opinie. Însă în locul acestor produse, să le spunem artificiale, fiecare cineast european care se vrea celebru va face apel la o culoare artistică specifică, deseori îngemănată cu dorința nestăvilă de a epata. În această categorie se încadrează azi și Pedro Almodovar, cu radiografiile sale la adresa lumii spaniole de mijloc. Ochelarii săi nu au simple lentile sferice cu plus, ci o dioptrie rară, uneori bizară, excentrică, pe alocuri sarcastică care face casă bună cu părinții artei moderne iberice, Dalí și Bunuel.

Drama alienării omului modern este un subiect imposibil de epuizat în gândirea cineastului madrilen. Iar când ne referim la aceasta, vorbim în primul rând despre identitate, care suferă în lumea postseculară mutații nu doar psihologice, precum ar fi gândit pe vremuri numai Freud și Jung, ci și somatizări de-a dreptul zguduitoare, suprarrealiste.

Filmul *La piel que habito* aduce aminte de nuvelele lui Serghei Bulgakov, în care doctorul Preobrajenski, într-o joacă de laborator, transformă un câine în om, iar biologul Persikov, descoperind minunea evoluției biologice, atrage după sine dezastrul unei erori umane cu impact cvasi-universal. În aceeași măsură, doctorul Robert Ledgard, un miracol al medicinei moderne, face minuni în chirurgia plastică, transformând o captivă în copia fidelă a soției sale, răpusă de un accident teribil.

Arta regizorală a lui Almodovar pune în valoare calitățile artistice ale lui Antonio Banderas, aflat la vârsta maturității actricești, alături de mult mai tână și relativ puțin experimentată, dacă ne referim la o anumită experiență internațională, ca să nu spunem americană, Elena Anaya, care, în pielea frumoasei femeie-cobai, probabil a trezit invidia mult mai cunoscutei Penelope Cruz, despre care se spune că era menită inițial acestui rol magnific.

Întorsăturile scenaristice, care fac deliciiile peliculelor ce poartă marca regizorului-scenarist spaniol, nu lipsesc nici în cazul de față. Ca un credul în ceea ce servește un film, am putut anticipa doar către sfârșit ceea ce probabil s-ar fi impus încă dintru început unui spectator sobru și suspicios. La final s-ar putea spune că nu se mai știe cine este victima cui, cine pe cine exploatează, însă cât se poate de clar, cine râde la urmă râde mai bine, însă oricum nu

cu toată gura. Almodovar nu e Dostoievski, reinstaurând dreptatea prin pedepsirea celor păcătoși ori răsplătirea celor virtuoși, din simplul motiv că nu există la modul exclusiv băieți răi versus băieți buni. Pentru aceasta, deși e lipsit de aura de basm a producțiilor hollywoodiene, Almodovar este pentru gusturile artistului de la răsărit de ocean mult mai nimerit, deși poate este prea extravagant.

Almodovar a reușit să câștige cu alte filme de gen (*Todo Sobre mi madre*, 1999; *Hable con ella*, 2002) anumite satisfacții la festivalurile de film mult titrate. Ceva însă îl ține încă departe de succesul deplin și va rămâne lipsit, mai mult ca sigur, și anul acesta de titlul mult râvnit, fie acesta european sau american.

În dreapta, Almodovar...

...the winner takes nothing

40

Despre planuri, sentimentul târziului și zodia capricornului

*Interviu cu poetul Valeriu Valegvi, realizat de
către Nicoleta Onofrei*

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Nicoleta Onofrei: Pregătiți vreo nouă carte?

Valeriu Valegvi: Da... Pregătesc un „best of” care se va numi „Cartea capricornului în echinocții” și care va include și câteva inedite. Va fi a 11-a carte a mea.

N.O.: Are vreo legătură „Cartea capricornului în echinocții” cu „Tropicul Capricornului”, cartea lui Henry Miller?

V.V. Pe Miller îl știu mai mult din auzite decât să-i fi citit vreo carte.

N.O.: De ce „Cartea capricornului...”?

V.V. Cu capricornul există o tangență legată de zodie; eu cred în zodiac. Asta neînsemnând că eu nu-mi dau seama că s-a scris mult și prost despre zodii, adică fără profesionalism. În cele 10 cărți de până acum se mai întâlnește capricornul în titlatură, având un volum intitulat „După-amiezele unui capricorn”. Este o obsesie și un mod de existență asumat în același timp. Ce să spun, pentru mulți zodiile și zodia în care s-au născut nu contează, eu mi-am asumat-o și unele lucruri chiar le stăpânesc, în sensul că le-am și studiat.

N.O.: Chiar voiam să vă întreb despre aceasta, pentru că spuneți că s-a făcut fără profesionalism.

V.V.: Mass - media, ziarele și-au adus o contribuție negativă, adică au bagatelizat, îi dă subiectului o tentă de comercial, de extraordinar.

N.O.: Deci antologia va fi una a poemelor care vi se par dumneavoastră marcante pentru zodie...

V.V.: Da. Există o obsesie în acest sens, se va vedea în sumarul cărții. Ea se va lansa acum, la începutul anului, ca să coincidă cu împlinirea unei anumite vârste, rotunde, pentru mine (n.red.: 60 de ani). „Cartea Capricornului”, pe lângă faptul că ea constituie o antologie, are și o secțiune de poeme inedite pe care, cel puțin o parte dintre ele, le-am citit în cenaclul Oblio.

N.O.: Ați vrut dintotdeauna să dați la drept? Sau a fost un eșec?

V.V.: De mic m-a preocupat partea umanistă a pregătirii, fără să excelez, totuși, la limbi străine, dar mi-a plăcut psihologia,

filosofia, sociologia. Inițial am dat la psihologie la Iași, în anii '70...

N.O.: Până la urmă tot un fel de eșec a fost.

V.V.: Ulterior m-am reprofilat în drept, având și oarece aptitudini legate de viața reală, aptitudini în sensul că mi-a plăcut să filosofez, dar în același timp am avut un cârlig aruncat asupra realității și bineînțeles că am ținut cont și de niște sfaturi ale unor îndrumători care au spus „bine, bine, filosofie, dar ar trebuie să te orientezi și spre ceva concret, real”. Și pentru mine dreptul a constituit o provocare, nu regret. N-am făcut-o silit, am fost „conjuncturat” de împrejurările vieții.

N.O.: Nu regretați că ați făcut dreptul, dar nu regretați că nu ați făcut psihologia?

V.V.: Psihologia, într-adevăr, a rămas undeva în urmă, dar pe parcurs am citit și din psihologie și din filosofie.

N.O.: Un moment din viața dumneavoastră pe care îl considerați a fi un eșec, ceva care a rămas mereu ca un ghimpe în inimă?

V.V.: Un regret... Mai mult o nostalgie. Aș fi vrut ca lucrurile să se întâmple mai devreme, adică am avut mereu senzația că tot ceea ce s-a petrecut cu viața mea a fost undeva mai târziu, că s-au întâmplat lucrurile acestea mai târziu. De fapt, nostalgia târziului sub care m-am format și m-am maturizat se regăsește și în titlul primei cărți „Târziu de mare incertitudine”. Am avut și am această nostalgie a târziului, nostalgie pe care, așa cum am spus, mi-am asumat-o. Asta ar fi, aș fi vrut ca lucrurile să se întâmple un pic mai devreme, dar trăim sub vremi.

N.O.: Mai simțiți și acum apăsarea aceasta a târziului?

V.V.: Faptul că am scris și trăiesc poezia, și nu numai poezia, și faptul că am vrut să fac ceva profund și rezistent în același

Poetul Valeriu Vălegvi la 60 de ani

timp, am conștientizat și mi-am dat seama că acest târziu, această zodie a târziului are un înțeles. Sinele meu ar fi vrut să fie mai aproape de *devreme*, dar realitatea eului meu s-a dezvoltat și s-a realizat în acest *târziu*.

N.O.: *Considerați că zodia dumneavoastră, zodia capricornului, este o zodie a târziului, a prea târziului?*

V.V.: Se poate face o legătură. Acum, amintind de aceste lucruri, îmi dau seama că pe undeva capricornul se realizează și trăiește cel mai bine în acest târziu asumat. Se poate spune.

N.O.: *Mai țineți minte despre ce ați scris prima dată? Prima poezie?*

V.V.: Primele încercări au fost în clasa a VII-a; bineînțeles, scriam în rimă, vers clasic, așa cred că e orice început. Dar prima poezie pe care am publicat-o a fost în ziarul local *Viața nouă*, cum se numea atunci, debut absolut în clasa a XI-a cu un textuleț care se numea *Steaua*. Predestinat sau nu.

N.O.: *Deci tot cu zodiile a avut legătură!*

V.V.: Da. Și am frecventat de mic, începând din clasa a VII-a, cenaclurile care erau la vremea respectivă, în anii '60, '70. Cenacluri ale orașului și ale elevilor.

N.O.: *Este vreun sentiment pe care ați vrut să îl transpuneți în poezie, dar nu ați putut, despre care ați fi vrut foarte mult să scrieți dar să nu iasă pur și simplu?*

V.V.: Acum intrăm în domeniul obsesiilor și al leit-motivelor. Aș face o apropiere, aș da un răspuns indirect. Există un poet american care face parte din tripleta de aur - Walt Whitman, care toată viața lui a fost preocupat de aceeași carte, *Fire de Iarbă*, și a scris șapte ediții ale aceleiași cărți. Pornind de la acest poet și de la obsesia lui, care, într-un fel, l-a definit și revenind la mine, care, și eu, la rândul meu, am stat sub această obsesie aș spune că nu că mă simt împlinit, dar oricum mă consider un tip fericit întrucât nu există temă care să mă fi obsedat și să nu fie transpusă în poezie. Sub acest aspect nu cred că există vreo temă sau obsesie, sau problemă existențială, care să nu mă fi preocupat îndeajuns și să nu fi fost transpusă corespunzător într-o poezie. Nu cred, nu cred. În sensul ăsta nu am regrete.

N.O.: *Aveți un poem care începe cu „și mi-amintesc de lunile interzise plictisului”; îmi povestiți puțin despre aceste luni interzise plictisului, care au fost acestea?*

V.V.: Poemele au, vrem, nu vrem, legătură cu viața celui care le scrie; evident că există destule elemente autobiografice în orice poezie pe care am scris-o. Totdeauna mi-a plăcut să dau un sens și să nu las să treacă timpul fără a-l teazauriza în ceva peren. Evident că vorbesc despre acele luni de dezbateri, de dialog pe care le-am avut de-a lungul vieții cu diverse persoane, personalități. Nu vreau să deslușesc prea mult. Dar, repet, au legătură cu acele luni care, în viziunea mea, erau interzise plictisului pentru că în acele luni care s-au cumulat în ani erau luni, ani de găsire a propriei identități.

N.O.: *Oameni simpli de lângă dumneavoastră sau și personalități? Ați putea da un nume?*

V.V.: În afară de lecturi și de idoli pe care mi i-am creat în baza lecturilor am avut și onoarea de a dialoga cu personalități, dintre care aș numi pe Simon Ajarescu, de la noi, din Galați, dar și Cezar Ivănescu, Ioanid Romanescu. Cu domnul Ioanid Romanescu am petrecut momente revelatorii în timpul studenției, la Iași. Dumnealui m-a introdus de multe ori, să spun așa, în lumea lui, nu neapărat interioară, dar oricum existențială.

N.O.: *A existat/există un model, un maestru?*

V.V.: Toți cei pe care i-am amintit au fost conștient sau inconștient moduri de a vedea scriitura și au constituit pentru mine niște maestri. Bineînțeles că au fost și mulți maestri pe care i-am preluat prin lecturi: un Mihai Ursache, tot de la Iași, Gellu Naum și lista continuă.

N.O.: *Ați scos la un moment dat o carte la o editură franceză. A schimbat ceva?...*

V.V.: E vorba de acea microantologie bilingvă româno-franceză „Rând, rând în vuietul secundeii” scoasă cu ajutorul domnului Frosin, traducătorul. Dumnealui avea posibilitatea să facă să apară cartea sub titulatura unei edituri franceze și am profitat de acest lucru; cartea, evident, a fost tipărită în România, dar sub titulatura editurii franceze.

N.O.: *A apărut și în Franța?*

V.V.: Tipărită în România, dar destule exemplare au ajuns și în Franța, au fost expediate.

N.O.: *Nu a avut niciun impact?*

V.V.: Ba da, a avut ecouri în revista d-lui Frosin, revista pe care o conduce, revistă bilingvă, dar nu a fost caz. A fost mai mult pentru mine o ieșire într-o altă limbă. Prima ieșire, pentru că au mai fost și altele.

N.O.: *Au mai fost și altele?*

V.V.: Cea de-a zecea carte, „Istorie înainte de marele click”, a fost o cărțuie ce conține douăzeci de poeme traduse în engleză de Petru Iamandi.

N.O.: *V-au modificat întru câțiva aceste ieșiri sentimentul târziului?*

V.V.: Sentimentul târziului se petrecuse deja.

N.O.: *El nu mai este, deci. Ați ajuns la prezent?*

V.V.: El există, dar nu a coincis ieșirea din sentimentul târziului cu ieșirea mea în alte spații lingvistice, deci lucrurile continuă, s-au întâmplat și se vor întâmpla. Repet nu am ieșit din starea de târziu, în continuare mă consider în această stare de târziu, dar în același timp mă și complac. Starea aceasta de târziu este și benefică în același timp, în sensul că mă și stimulează. Nu mă presează într-atât încât să nu pot respira. Pur și simplu mi-am asumat starea.

N.O.: *Nu e o stare care va face să vă autobiciuiți, să vă pedepsiți că nu reușiți să ieșiți din această stare?...*

V.V.: Este o asumare critică. Pornirile mele și negările mele și nervii există, dar în același timp este o stare benefică și în care mă simt bine.

DICȚIONAR - Artiști plastici gălățeni (57)

42

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

IACOB, Emilia - pictor (n. 29 octombrie 1929, Roman, județul Neamț - m. 9 iulie 1996, București). A absolvit Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București, secția artă decorativă, promoția 1959, unde a studiat cu pictorii Rudolf Schweitzer-Cumpăna, Gheorghe Labin și Paul Miracovici. A fost profesoară la Liceul de Artă „Dimitrie Cuclin” și la Școala Populară de Artă din Galați. Din 1959 a participat la expozițiile Cenaclului Galați-Brăila al U.A.P.R., iar din 1968 la cele ale Filialei Galați a U.A.P., organizate pe plan local și în alte centre culturale din țară. A fost prezentă, de asemenea, la expoziții ale profesorilor de desen și la unele manifestări cu caracter național.

Este mama cunoscutului actor de teatru și film Cristian Iacob, manifestat și ca scenarist și sculptor.

Lucrările sale sunt în majoritate peisaje și naturi statice, genuri care îi erau mai apropiate preocupărilor sale de a surprinde poezia locurilor și lucrurilor, lumina ce le învăluie. Peisajele au un firesc al simplității, sunt sincere și senine, par mai degrabă confesiuni, expresii ale stărilor sufletești pe care artista le trăiește la un moment dat în fața naturii. „Iernile” Emiliei Iacob sunt fermecătoare. Albul zăpezii, cu reflexe spre roz, casele, copacii, vieuitoarele sunt pictate cu finețe și discreție. Materia picturală este subțire, diluată, uneori abia acoperă suprafața pânzei sau a cartonului. „Iarnă la Galați”, deși de mici dimensiuni, este un adevărat poem al nostalgiei și tristeții, al reclusiunii trăite de cel ce nu poate înfrunța gerul sau nămeții. În alte peisaje, imagini tot ale iernii, artista comunică și acea bucurie declanșată de căderea primei zăpezi, de jocul copiilor. Contururile sunt abia sugerate, culoarea dobândește

fluiditate și transparență. Când surprinde natura în anotimpurile de primăvară și vară, vitalitatea, puterea debordantă a sevelor o determină pe artistă să-și adecveze mijloacele, preferând pasta mai consistentă, tușa largă, petele compacte de culoare. La fel procedează în lucrările realizate în ceracolor. Elementele de detaliu sunt înlăturate, peisajele pictate sunt rod al fanteziei, traducând în armonia liniilor și culorilor senzații, impresii ale momentului. „Toamnele” în schimb, pictate într-o gamă de ocru-gălbui, roșuri-ruginii sau griuri potolite, cu tușe așternute în manieră impresionistă, sunt materializarea când a unui sentiment elegiac, când a exultanței în fața poeziei cromatice a naturii sau a rodului împlinit.

În naturile statice, recuzita necesară acestei teme nu este prea abundentă, se reduce la flori, fructe, obiecte (mai ales vase de ceramică, pahare, sticle), cărți. Acestea sunt pictate însă cu o deplină știință a compoziției, cu o calmă trăire a culorii și luminii, în spiritul tradiției artei românești. O cană de lut, un simplu borcan sau o sticlă, un buchet de flori, sub penelul Emiliei Iacob se înobilează, devine un punct din care emoția incorporată este în stare să declanșeze noi emoții. În ultimii ani de viață, pictorița a fost preocupată și de realizarea unor portrete de copii. Modelele ei au fost câteva fetițe ale vecinilor ei de atelier, pe care le-a pictat în culori calde, redându-le gingășia, candoarea vârstei, prospețimea și frumusețea fizică.

Bibl.: Corneliu Stoica, *Artiști plastici de la Dunărea de Jos*, Editura Alma, Galați, 1999; Corneliu Stoica, *Dicționarul artiștilor plastici gălățeni*, Muzeul de Artă Vizuală Galați, Editura Terra, Focșani, 2007; Valentin Ciucă, *Un secol de arte frumoase în Moldova*, Editura Art XXI, Iași, 2009; Valentin Ciucă, *Dicționarul ilustrat al artelor frumoase din Moldova 1800-2010*, Editura Art XXI, Iași, 2011.

Legenda foto: Emilia Iacob (portret realizat de Nicolae Spirescu) și Prima zăpadă, de Emilia Iacob.

Crenguța Corina Macarie - Opțiunea pentru figurativ

Înființarea în toamna anului 2008, la Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, a Facultății de Arte Plastice, Decorative și Design, a creat posibilitatea ca unii absolvenți de liceu și ai Școlii de Arte, care nu au avut posibilitatea să urmeze cursurile unei instituții de învățământ superior de profil la terminarea lor, să studieze în cadrul acesteia și în urma susținerii examenului de licență să obțină o diplomă care le atestă specialitatea în domeniul artelor vizuale. Crenguța Corina Macarie este una dintre pictorițele gălățene care a absolvit nou înființata facultate dunăreană, considerând cunoștințele dobândite în mod sistematic, de la dascăli cu experiență, ca foarte benefice și hotărâtoare în formarea profesională.

Artista s-a născut la 11 august 1965 în comuna Rădești, județul Galați. A urmat cursurile Școlii de Arte Galați, secțiile sculptură (1994-1997) și pictură (1995-1998). În 2008 s-a înscris la Facultatea de Arte Plastice, Decorative și Design din cadrul Universității „Dunărea de Jos” Galați, pe care a absolvit-o în 2011. Examenul de licență l-a susținut la Universitatea de Arte „George Enescu” din Iași. Și-a organizat două expoziții personale la Complexul Muzeal de Științele Naturii Galați (2005) și la Galeria „Mon D'Art”, Galați (2010). A participat la mai multe expoziții colective locale și naționale: „Sculptura românească contemporană”, Muzeul de Artă Vizuală Galați (1998), Expoziția Națională de Artă Pitești (1997, 1998); Concursul Interjudețean de Artă Plastică „Vespasian Lungu” Brăila (1998); Bienala Artelor „Cezar Ivănescu”, Muzeul de Artă Vizuală Galați (2009); „Flori la malul Dunării”, Complexul Muzeal de Științele Naturii Galați (2010); Expoziția Facultății de Artă Galați, Galeria de Artă Brăila” (2010) și Galeria de Artă Focșani (2011); Expoziția Grupului „Trialog”, Galeria „Hidalgo”, Focșani (2010); Bienala Internațională de Grafică Mică, Aiud (2010); Bienala Concurs de Artă Plastică „Gheroghe Petrașcu”, Târgoviște (2010); Saloanele Moldovei, Bacău-Chișinău (2011); Salonul Național Anual de Desen, Muzeul de Artă Vizuală Galați (2011); Bienala „Lascăr Vorel”, Piatra Neamț (2011); Bienala Internațională de pictură, sculptură și grafică, „MEETING POINT”, ediția a III-a, Arad (2011). A realizat la Galați lucrări de sculptură la catapeteasma Bisericii grecești, lucrări de pictură bizantină la Biserica Fortificată „Precista”, Biserica „Sf. Mina”, Biserica „Sf. Alexandru” și Biserica „Sf. Gheorghe”, precum și crucifixuri și troițe pentru localități din județele Galați, Tulcea, Vaslui și Argeș. Este deținătoarea unui Premiul II pentru sculptură obținut la Expoziția Națională de Artă de la Pitești, ediția a III-a, 1997.

După unele pendulări între figurativ și abstract, când utiliza culori ce șocau prin violență, Crenguța Macarie a optat pentru o reprezentare imagistică figurativă, temperându-și excesele cromatice. Formele sunt configurate în mod realist, uneori cu o anumită discreție, întotdeauna însă ele, împreună cu materia picturală așezată în pagină în tonuri armonioase, alcătuiesc compoziții echilibrate, ansambluri bine arhitecturate, capabile să emoționeze și să facă să vibreze coardele sufletului. Genurile pe care le abordează cu precădere sunt natura statică, peisajul, portretul, florile și compoziția cu mai multe personaje. Imaginile sunt inspirate fie din lumea miraculoasă a copilăriei, fie reprezintă portrete de instrumentiști, flori, peisaje dunărene, scene în care domnește o atmosferă enigmatică. Adesea, în construcția unor personaje se simt ecouri ale gramaticii expresioniste. Artista pornește întotdeauna de la date ale realului, dar pe care le transfigurează, le interpretează într-un mod personal, fiind atentă atât la compoziție, desen, acord cromatic,

dar și la ideea care, după cum mărturisește, „dă sens reprezentării, stabilește o punte între viziune, senzație, intuiție și universul interior al creatorului”.

Icoanele pictate în stil bizantin de Crenguța Macarie sunt remarcabile. Interesul pentru ele i-a fost provocat de o vizită făcută prin 1996, când studia la Școala de Arte, în atelierul sculptorului Alexandru Pamfil. Aici a întâlnit un iconostas lucrat aproape în întregime. „*Deși aveam unele noțiuni despre Icoană de la pictorița Emilia Iacob, în atelierul profesorului Pamfil, își amintește artista, am putut vedea*

îndeaproape icoana în toată splendoarea realizării ei. În unele locuri se vedea proplasma și glicasmul carnației neacoperită încă de pictura definitivă, ce era nuanțată în funcție de coloratura drapajului vestimentației. Pictura era impresionantă. Siluetele alungite, specifice reprezentărilor bizantine, gesturile solemne ale personajelor, atitudinile hieratice grave, forța de expresie a chipurilor cu ochi măriți, acel ritm vertical și static caracteristic, tratarea decorativă a suprafeței cu anularea volumelor, cromatica apropiată de specificul secolului de aur al picturii bizantine, în care cromatica era strălucitoare, fastuoasă, creau toate un spectacol înălțător, impresionant.

Tehnica pictării icoanelor pe lemn nu este deloc simplă, ci chiar foarte complicată. Ea presupune parcurgerea unor etape peste care nu se poate trece, de la prepararea suportului, șlefuirea acestuia cu smirgherul și piatra, desenarea personajelor, incizia conturilor, aplicarea șerlacului (o rășină solubilă în soluție alcoolică), a foiței, a verniului care protejează foița, până la aplicarea culorii și a pictării propriu-zise. Însușindu-și și perfecționându-și această tehnică, lucrând cu o totală dăruire și „o stare specifică apropierei intimului sufletesc de zona divină”, nu este de mirare că icoanele pictate de ea sunt realizate la cote înalte de exigență și au atributele artei adevărate. „*În orice artă, spune pictorița, există un centru de gravitație ce traduce o atmosferă interioară, o stare psihică. În arta icoanei acest centru de gravitație este dat de dragostea pentru Dumnezeu.*” Ce urmărire a avut practicarea unei astfel de picturi asupra creației sale? Răspunsul ni l-a dat tot artista: „*Personal, în Icoană am găsit un sentiment armonios de împlinire în relația mea cu arta. Ea m-a ajutat să înțeleg grația acestei lumi, să cunosc frumusețea flăcărilor interioare și mai ales m-a ajutat și m-a determinat să practic și pictura de șevalet. Icoana are numeroase canoane de reprezentare, care trebuie respectate pentru a se încadra în pictura cu specific bizantin. Trecerea la un alt fel de pictură am făcut-o și ca o evadare de sub acele limitări. A fost o experiență diferită, însă ea a creat un echilibru în activitatea mea artistică. Eliberată de canoane și limite, am pătruns într-o zonă în care fantezia și gestul spontan se pot manifesta libere, fără bariere în pictura de șevalet.*”

La sfârșitul acestei schițe de portret nu putem decât să-i urăm Crenguței Macarie, artistă sensibilă, înzestrată cu talent și har pentru pictură, să ajungă să-și realizeze toate proiectele, fie din domeniul artei religioase, fie al celei laice și să aducă iubitorilor de frumos cât mai multe bucurii estetice. (Foto: Triptic)

Scriitorii din Basarabia uitați de Istoria Literaturii Române (1840-1918)

VI. „O țară fără poeți este ca o hartă fără fluvii”, mărturisește Iurie Colesnic în primul volum al impresionantei lucrări intitulate *Basarabia necunoscută*, (ajunsă la volumul 8), unde îl prezintă pe **Gheorghe Păun** (1848-1875). Autorul acestei enciclopedii a personalităților basarabene, socotește firesc să tragă și o concluzie: „Și dacă cineva își închipuie că Basarabia în secolul trecut n-a avut poeți, greșește....Ținând cont de trecutul întunecat și vitreg, ne împăcăm cu tristul gând că am avut mai puține piscuri care măsoară cultura unei civilizații”. (34)

Gheorghe Păun s-a născut în anul 1848, la Fălești, județul Bălți. Părinții intenționau să-l facă preot, dar din lipsa posibilităților materiale este trimis la mănăstirea Frumoasa pentru a învăța carte și a deveni cântăreț bisericesc, fiind înzestrat cu o frumoasă voce. După o activitate relativ scurtă de cântăreț în corul catedralei din Chișinău, intră într-o trupă românească de teatru, cu care în perioada anilor 1867-1869 face turnee în Moldova de dincolo de Prut. În anul 1870, se căsătorește și se stabilește în satul Obreja din județul Bălți, apoi în localitatea unde s-a născut, Fălești, unde devine cântăreț bisericesc. (35)

Cu toate că a fost un poet modest, avem de la Gh. Păun un caiet cu 166 poezii și două acrostihuri, care au fost recuperate și păstrate de Ștefan Ciobanu, fiind primite de la fiul poetului, Mihai Păun. Pe ultimele două pagini găsim următoarea notiță scrisă cu litere chirilice: „*Cartea aceasta este a smeritului scriitor și singur autor. Gheorghe Feodorov Păun. 1868*”. (36)

Poeziile lui Gh. Păun sunt pline de iubirea față de poezia populară, pe care o reproduce și o multiplică creativ. În caietul său găsim și poeziile lui Vasile Alecsandri, care l-a influențat în creația lui poetică. Poeziile sale sunt de multe ori pline de naivitatea inocentă a omului simplu, fără multă carte, scrise în limba poporului în care trăia. Uneori erau scrise chiar și fără rimă, dar probabil că așa erau gustate la nunțile și petrecerile din Basarabia. Poeziile lui rămân ca o amintire istorică din viața culturală a Basarabiei. (37)

Petre V. Haneș pomenește de Gh. Păun ca un poet mărunț, care adoptă modelul poeziilor populare auzite de el în Basarabia. În același timp citează și faptul că Gh. Păun a imitat poezia lui Vasile Alecsandri intitulată *Adio Moldovei*. (38)

În plină mișcare de recuperare istorică națională din Basarabia, Iurie Colesnic scria în 1993 despre aceste poezii cu un simțământ de o mare sensibilitate: „*Nouă ne sunt scumpe aceste poezii, pentru că în ele, în aceste frământări ale sufletului, se oglindește trecutul trist al nostru, al basarabenilor, când sufletul încătușat în lanțurile culturii străine nu-și putea cânta nici bucuria, nici durerea. Pentru un prizonier eliberat, floricea lui, crescută de el în temniță, îi este scumpă și atunci*

Gheorghe Păun

când el se află într-o grădină cu flori. De aceea noi nu-l vom uita pe Păun”. (39)

Gh. Păun va rămâne pentru toți românii o amintire istorică din viața culturală din Basarabia.

VII. Este greu de presupus dacă reformele sociale survenite sub domnia împăratului Alexandru al II-lea, timp în care românii basarabeni s-au bucurat pentru o perioadă scurtă de anumite libertăți, a favorizat apariția unor scriitori care scriau în limba română. Ștefan Ciobanu este cel care încearcă să descifreze această enigmă atunci când analizează personalitatea atât de complexă a lui **Alexei Nacco**. Dela bun început este considerat ca o enigmă a istoriei culturale din Basarabia, prin faptul că este greu de

descifrat ce a fost în sufletul acestui român basarabean. În afară de Ștefan Ciobanu și Petre V. Haneș, care citează din acesta într-o prezentare mai mult decât sumară, nu am găsit alte surse despre Alexei Nacco. Faptul că Iurie Colesnic nu-l abordează în cele 8 volume din *Basarabia necunoscută*, ne face să credem că acest personaj necesită o abordare mult mai profundă și echilibrată cu analize complexe ale vremurilor în care a trăit. Suntem conștienți de limitele noastre de informare, care sunt foarte reduse și din acest motiv nu punem la îndoială posibilitatea existenței unor lucrări recent apărute după anul 1990, în legătură cu acest personaj care trebuie luat în considerare ca o sursă literară a vremurilor respective.

Alexei Nacco s-a născut în anul 1832, într-o familie de mici boieri moldoveni cu moșii în județul Soroca și Orhei. Studiile le face în cadrul regimentului nobililor din Petersburg, care ulterior se transformă în școală de artilerie. În anul 1850, devine ofițer de artilerie în armata rusă. (40)

În perioada anilor 1853-1854, când Țările Române sunt invadate de trupele rusești, A. Nacco făcea parte din această armată și este greu de intuit cu ce sentimente a venit ca român basarabean pe teritoriul românesc. Adresa indicată pe ultima foaie dintr-un caiet scris cu litere latine confirmă șederea lui în Moldova din dreapta Prutului: „*Alexandru Naccu, poșta ultimă Sculeni de partea românească, la hanul Șloim, lângă pod*”. Interesantă este și remarca lui Petre V. Haneș referitoare la numele utilizat în diferite ocazii: „*Când stă în Basarabia, îl cheamă Alexis, când stă dincoace de Prut, îl cheamă Alexandru*”. (41)

În această perioadă de 16 luni cât a stat cu trupele rusești în Țările Române, se presupune că a făcut cunoștință cu literatura română. Din motive necunoscute nouă, este nevoit să părăsească în anul 1858 serviciul militar, pentru a ocupa un post în cancelaria guvernatorului Basarabiei cu „*însărcinări speciale*”. Din anul 1879, devine prefect de poliție al județului Tighina, dar îl suplinește în câteva rânduri pe vice-guvernatorul Basarabiei. În această perioadă, conduce partea neoficială a ziarului guvernamental din Basarabia, pentru ca în final să ocupe postul de consilier superior al administrației rusești din Basarabia. (42) Se poate trage concluzia că A. Nacco a fost integrat în administrația țaristă și evident a fost nevoit

să adopte în scrierile sale istorice, pe care le vom aminti, o anumită abordare care nu coincide cu adevărul istoric, tocmai pentru a face pe plac oficialităților rusești care au apreciat serviciile sale în administrația guberniei Basarabiei.

Alexei Nacco a avut posibilitatea să facă și anumite călătorii în străinătate solicitând un concediu de odihnă, ajungând chiar la Paris trecând evident prin Țările Române. În anul 1892 se retrage la pensie, la vârsta de 60 de ani. A decedat în luna ianuarie 1915 la Odesa, fiind înmormântat în Cimitirul Nou din localitate. Soția lui A. Nacco, Olga, era româncă basarabeancă, scriitoare de limba rusă, remarcându-se prin nuvelele publicate în două volume, care redau atmosfera locală cu descrieri din viața basarabenilor. (43)

Este demn de remarcat faptul că preocupările literare ale lui A. Nacco s-au manifestat cu precădere în tinerețe, până la vârsta de 37 de ani, după care au prevalat studiile istorice, toate scrise în rusește, în marea lor majoritate legate de Basarabia.

Dar pentru început să amintim faptul că au rămas de la A. Nacco zece caiete cu poezii și traduceri, scrise în limba română cu litere latine, în perioada anilor 1866-1869. Din păcate poeziile scrise în românește nu au fost publicare din motive ușor de intuit.

Traducerea poemului *Demon* al lui Lermontov va apare în volum sub următorul titlu: „*Demon, Poemă orientală. Tradusă de pe rusească de Alexei Nacco. Ediția I. 1867. Frățeștii de Sus*”. Referindu-se la această traducere, Ștefan Ciobanu menționa: „*A fost tradusă cu atâta măiestrie, încât dacă s-ar netezi unele locuri, dacă s-ar coordona măsura unor versuri și astăzi s-ar putea citi cu interes.*” (44) Din lucrările lui Lermontov, traduce 27 poezii, acesta fiind la modă în acea perioadă, după tragicul său duel, la o vârstă atât de fragedă. În aceste traduceri, se simte că el însuși este poet și cunoscător al subtilităților acestui gen literar, care presupune și mult sentiment.

A. Nacco a tradus în românește și 15 fabule ale lui Krâlov, alegând pe cele mai frumoase, adaptându-le într-o interpretare românească cu acele mlădieri specifice.

O lucrare scrisă sub influența bardului de la Mircești este intitulată: „*Poema dedicată la aceia care au gând să facă voiajuri prin țările străine în anul 1867*”. Această lucrare, scrisă și sub impresia călătoriei efectuate la Paris cu un an înainte, constituie o descriere amuzantă a Parisului în prag de schimbare a Anului nou. Sunt versuri admirative la adresa parizienilor, dar și sfatul dat nevestelor de a nu-și lăsa bărbații singuri pe aceste meleaguri. Al doilea poem, care nu are titlu, dar este dedicat unui prieten *spre aducere aminte*, este scris în anul 1866 și constituie un pamflet destul de răutăcios adresat se pare unui boier basarabeanc, care a jucat un rol în societatea basarabeancă, dar fără să-l nominalizeze. (45)

Dintre poeziile populare din Basarabia adunate de Alexei Nacco nu s-au păstrat decât trei, care au rădăcina în Basarabia, precum *Cântecul flăcăilor*; citat de Ștefan Ciobanu.

Din lucrările istorice scrise de Alexei Nacco toate în rusește, menționăm următoarele:

- *Istoria Basarabiei din timpurile cele mai vechi*, 1873, 4 volume

- *Schiță despre administrația civilă în Basarabia, Moldova și Valahia în timpul războiului ruso-turc 1806-*

Alexei Nacco

1812. Apărută în *Memoriile societății de istorie și antichități* de la Odesa, volumul XI

- *Antichitățile Basarabiei*, 1884

- *Regiunea Basarabiei dela alipirea ei la Rusia după tratatul de la București din punct de vedere economic, statistic și istoric*. 1871 (46)

Din simpla enumerare a acestor studii publicate, se poate trage concluzia că Alexei Nacco era un bun cunoscător al istoriei Basarabiei. Dar cred că este foarte important să vedem părerea lui Ștefan Ciobanu, el însuși basarabeanc și poate cel mai autorizat să analizeze aceste lucrări pe care le-a consultat cu siguranță. Referindu-se la aceste lucrări ale lui Alexei Nacco, consemnează: „*El scrie, pe lângă alte lucrări cu caracter istoric, cea mai*

completă Istorie a Basarabiei și totodată cea mai tendențioasă în concluziile ei. A. Nacco caută să dovedească, înfruntând adevărul, caracterul slav al Basarabiei, drepturile străinilor asupra acestui pământ, pune la îndoială latinitatea Românilor. Și te miri că el, care cunoaște atât de bine istoria Țărilor Române, cronicile noastre, care știa limba și literatura românească, scrie aceste lucruri.” (47)

Așa ne putem explica spațiul foarte limitat acordat de Petre V. Haneș lui Alexei Nacco, cu toate că a avut la îndemână cartea lui Ștefan Ciobanu din care citează cu diferite prilejuri. Totuși, consemnează traducerea din Krâlov și poeziile lui Lermontov, din care redă chiar o strofă. În final, scoate în evidență influența lui Vasile Alecsandri asupra poeziilor scrise de A. Nacco. Așteptăm în continuare o prezentare a lui Alexei Nacco făcută cu profesionalismul caracteristic de către Iurie Colesnic, într-un viitor volum din seria *Basarabia necunoscută*.

În încheiere, Ștefan Ciobanu trage următoarea concluzie: „*La Alexei Nacco nu găsim însă nici o notă patriotică românească, cum vedem la Ioan Sârbru, nu găsim nimic din viața românilor basarabeni, din suferințele lor, nimic despre situația lor sub stăpânire rusească. A. Nacco lasă prea de timpuriu scrisul în românește. Au fost de vină împrejurările, sau poate că titlurile și situațiile pe care i le-a oferit guvernul rus, au adormit în el dorul de a scrie în limba strămoșească, nu știm. Faptul este că ceva mai târziu el scrie o serie de lucrări istorice în rusește, nu tocmai favorabile chestiunii românești în Basarabia. Dar încercările lui de a scrie în românește vor rămâne ca un fapt istoric, care ne va face să uităm o parte din greșelile lui ulterioare*” (48).

Note:

34. Iurie Colesnic, *Basarabia necunoscută*, vol. I, Ed. Universul, Chișinău, 1993, pag. 134.

35. Ștefan Ciobanu, lucrare citată, pag. 191.

36. Iurie Colesnic, lucrare citată, pag. 134.

37. Ștefan Ciobanu, lucrare citată, pag. 199.

38. Petre V. Haneș, lucrare citată, pag. 246.

39. Iurie Colesnic, lucrare citată, pag. 137.

40. Ștefan Ciobanu, lucrare citată, pag. 171.

41. Petre V. Haneș, lucrare citată, pag. 247.

42. Ștefan Ciobanu, lucrare citată, pag. 171.

43. Ibidem, pag. 172. 44. Ibidem, pag. 178.

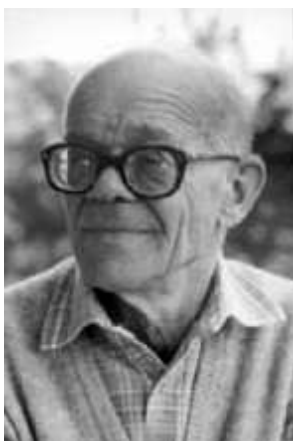
45. Ibidem, pag. 189. 46. Ibidem, pag. 171.

47. Ibidem, pag. 171.

48. Ibidem, pag. 191.

Andrei Ciurunga – un poet basarabean

Născut la 28 octombrie 1920, în orașul Cahul, (Basarabia) Andrei Ciurunga (Robert Cahuleanu) urmează cursurile școlii primare, ca și primii șapte ani de liceu, în orașul natal, ultimul an de liceu absolvindu-l la Bolgrad, în iunie 1939. După eliberarea Basarabiei (1941) este angajat pedagog, mai întâi la gimnaziul *Ion Voievod* din Cahul, apoi la liceul

B.P. Hașdeu din Chișinău unde, în paralel cu activitatea didactică, funcționează și ca redactor al publicațiilor locale **Basarabia**, **Basarabia literară** și **Raza**, până la 20 martie 1944, când se refugiază la Brăila cu toată familia. Aici intră, de asemenea, în presă, lucrând la ziarele **Expresul**, **Ancheta** și **Înainte**. În noiembrie 1945 este arestat pentru un articol net anticomunist, publicat în *Expresul*, fiind considerat *autorul moral* al manifestațiilor pro-monarhiste din ziua de 8 Noiembrie a aceluiași an. Printre colegii de închisoare de atunci figura și regretatul poet brăilean Marcel Gafton, abia elev de liceu. În septembrie 1949, Andrei Ciurunga se transferă în redacția revistei **Flacăra** din București. În seara de 2 februarie 1950 este din nou arestat, de data aceasta pentru o plachetă de versuri ostilă regimului comunist, publicată clandestin la Brăila în aprilie 1947, sub titlul *Poeme de dincoace*. Cum *corpus delicti* nu a putut fi găsit la anchetă, Andrei Ciurunga este condamnat la 4 ani de temniță grea pentru volumul **Cântece de dor și război**, apărut în 1944 la Chișinău și cuprinzând versuri potrivnice comunismului și *marelui vecin de la Răsărit*, care ciuntise hotarul României de atunci. În timpul detenției de la Canal a scris numeroase poezii cu caracter protestatar, învățate pe de rost de ceilalți deținuți și scoase din închisori, în țară sau peste graniță. Nu erau numai versuri de rezistență, ci de supraviețuire în condițiile extrem de grele de la Canal, atât pentru autorul lor, cât și pentru cei care credeau în puterea cuvântului vizionar. Printre scriitorii de-atunci se mai aflau închiși împreună cu el **I. Peltz**, **George Ivașcu**, **Nicolae Davidescu**, **Ștefan Ionescu**, **Horia Nițulescu**... Eliberat în mai 1954, la trei luni după expirarea pedepsei, lui Andrei Ciurunga i se interzice să mai semneze. Va fi, deci, pe rând, om de serviciu, portar, magazioner, în diferite locuri de muncă. În noiembrie 1958 este arestat pentru a treia oară și condamnat la 18 ani de muncă silnică pentru *vina* de-a fi scris și difuzat poeziile de la Canal, care începuseră să circule atât prin țară, (clandestin) cât și-n străinătate (fățiș)... de către colegii de detenție în această perioadă: Iese din închisoarea Gherla în august 1954, în urma decretului de grațiere din acel an. În anul 1967 este reprimat în Uniunea Scriitorilor. Fiind obligat să-și schimbe pseudonimul după ieșirea din închisoare, începe să semneze Andrei Ciurunga, nume sub care i se mai editează șapte cărți de poeme, dintre care două pentru copii. Desfășoară o intensă activitate rebusistă și satirico-umoristică prin revistele de specialitate.

Aici e toată țara

Pe după ziduri negre adunată,
cum brazi și-i adună codrul sur,
stă țara noastră veșnică și toată,
cu temnicheri și lanțuri împrejur.

Tot sângele care-a hrănit secara
s-a strâns aici, din cronici până azi,
și arde-acum ca focul în obraz
când șerpii umilinței mușcă țara.

Aici sunt toate: doinele și hora,
râsul de ieri și scrâșnetul de-acum,
logodnica din poză, mama, sora,
și carul tatei scârțâind pe drum.

Aici e toată harta țării mele:
un Caraiman de doruri, nevăzut,
un Nistru care spumegă, vândut
și-o Dunăre de lacrimi și de stele.

Se rup din cartea vremii voievozii
cu mersul șui în straie de ocnași
și-așa cum trec, prin mărăcini și bozii,
Istoria se clatină de pași.

Aici e gura care cheamă plebea
să-și afle răzvrătirilor sălaș,
de parcă glasul adormit la Țebea
s-ar fi întors pe Câmpul de la Blaj.

Aici e neamul tot, ca un ciorchine
strivit sub teascul vremii, bob cu bob.
- Și fierbe azi în taină mustul rob
să curgă slobod vinul țării, mâine.

Țara mea de dincolo de țară

Țara mea de dincolo de țară
cu privirea umedă de jind,
te-am purtat în mine, pribegind,
ca pe-o flăcărie ce arde pe comoară.

Încă din pruncia mea de aur
m-am simțit cu tine cununat,
dar te-a vrut al ei - și te-a furat
nesătula poftă de balaur.

De-am strigat apoi că ești a noastră
tânără, întreagă și pe veci,
m-au închis între pereții reci
și mi-au pus zăbrele la fereastră.

Azvârlit în temnița dușmană
gem adânc, însângera sub fier
și pun atunci câte-un crâmpiei de cer
din seninul tău - bandaj pe rană.

Foamea când îmi cască noi abise,
vine câte-un pui de cozonac
ce-a crescut ca mine pe Bugeac
trupul să mi-l sature prin vise.

Țara mea de dincolo de ape,
dacă șovăi în credința mea,

simt cum îmi trimiți, vânjoși să-mi stea,
toți stejarii din Orhei, pe-aproape.

Când îmi dau târcoale bezne grele,
lilieci când se izbesc de grinzi,
numai tu prin noapte îmi aprinzi
policandul Nistrului cu stele.

Zgribulit în hainele vărgate,
astăzi vântul iernii îl ascult.
Hora noastră a murit de mult,
frigul mușcă tăpile-nghețate.

Dar pândesc la drum o primăvară
să întindem iar din prag în prag
hora mare sub același steag,
țara mea de dincolo de țară...

Poeemele cumplitelui canal 1950-1954

Canalul

Aici am ars și-am sângerat cu anii
aici am rupt cu dinții din țărână
și-aici ne-am cunutat, cu bolovanii,
câte-un picior uitat sau câte-o mână.

Pe-aceste văi și dealuri dobrogene
am dat cu veacuri înapoi lumina.
Amare bezne-am așternut pe gene
și le-am purtat în inimi rădăcina.

Aprinși sub biciul vântului fierbinte;
bolnavi și goi pe ger și pe ninsoare,
am presărat cu mii de oseminte
meleagul dintre Dunăre și Mare.

Trudind flămânzi de cântec și de pâine
înjurături și pumni ne-au fost răsplata.
Să facem drum vapoarelor de mâine,
am spintecat Dobrogea cu lopata.

Istoria, ce curge-acum întoarsă,
va ține minte și-ntr-o zi va strânge
acest cumplit Danubiu care varsă
pe trei guri apă și pe-a patra, sânge.

Iar cântecele smulse din robie
vor ctitori, cu anii care vin,
în cărțile pe care le vom scrie,
o nouă Tristie la Pontul Euxin.

Cronici culturale gălățene

ABSINTH

47

În holul de la etajul întâi al Casei de Cultură a Sindicatelor a avut loc în ziua de 14 decembrie 2011, de la ora 19.00, deschiderea oficială a expoziției de fotografie „Absinth”, semnată de fotografii Simona Andrei și Tudor Șerban.

„Când ne-am dat seama că interioritățile noastre coincid, că simțim aceleași lucruri, am zis că e timpul să ne destăinuim prin fotografie. Cele peste 40 de lucrări expuse în această seară demonstrează că și ciudatul, straniu și neobișnuitul pot avea o latură de senzualitate, care se descoperă privitorului la o analiză mai atentă. Fotografiile noastre sunt închinare, până la urmă, iubirilor pierdute”, ne-au mărturisit Simona Andrei și Tudor Șerban.

Simona Andrei este absolventă a Facultății de Filosofie a Universității „Dunărea de Jos”, promoția 2007, și a câștigat, printre altele, premiul întâi la Salonul Național de Fotografie „Dan-Mihai Călinescu”, desfășurat la Craiova, în 2008. Șerban Tudor este în momentul de față doctorand în cadrul universității de arte și design Cluj-Napoca, unde pregătește o lucrare cu un subiect mai mult decât incitant - „Social și estetic în banda desenată”.

(Ecouri din presa scrisă și nu numai)

Din sumar:

Eugen Holban despre
**Obiceiuri din ciclul
vieții: (32).**

**Interviu cu poetul
V. Valegvi, realizat de
N. Onofrei. Scriitori
basarabeni, de Radu
Moțoc (44).**

**Arte Plastice:
Mariana Tomozei Cocos -
Vasile Gorduz la Galați
(14-15)**

**Corneliu Stoica -
dicționar al artiștilor
plastici gălățeni și
Morphochroma (42-43),
cronica de film (44).**

Românii literare:

Eseu despre Ana
Blandiana de Nicolae
Colceriu (28).

**In memoriam: Mihai
Maghiaru (35).**

Programul activităților
Centrului Cultural la 48.
Semnal editorial:

**Cuvinte noi pe
Domnească (38).**

Agenda Centrului Cultural Dunărea de Jos Galați

Luna februarie

01 Ședința Clubului *Verva*.

10 *Clepsidra* – spectacol
filantropic.

11 *Ziua Îndrăgostiților* -
spectacol de muzică ușoară
canto muzică ușoară.

13 și 27 Cenaclul literar *Cubul
Critic OBLIO*.

15 Revista *Dunărea de Jos*
Nr.120.

16 Premiile Centrului Cultural
Dunărea de Jos.

17 Expoziție de grup a clasei de
Artă Fotografică.

24 *Dragobete*.

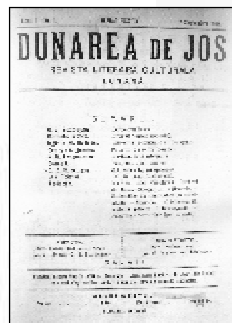
24 *Clepsidra* – spectacol
filantropic.

28 *Ecologica* – expoziție clasa
de pictură.

Proiect cArtESSENTE - editarea
colecției care să cuprindă 6
titluri pe an însoțite de o carte -
obiect (vol. 5).

CONSILIUL JUDEȚULUI GALAȚI
CENTRUL CULTURAL "DUNĂREA DE JOS"

Suflet
către suflet!

DIRECTOR:

SERGIU DUMITRESCU

REVISTA

Redactor-șef: Florina ZAHARIA

florinazaarina@yahoo.com

Secretar de redacție, layout, documentare:

a.g.secară

secaradi@yahoo.com

Rubrici: Valentin BODEA,

Eugen HOLBAN, Ion HORUJENCO,

Petru IAMANDI, George LATEȘ,

Clara MĂRGINEANU, Radu MOȚOC,

Ionel NECULA, Nicoleta ONOFREI,

Vasile PLĂCINTĂ, Mitruț POPOIU, A.G.SECARĂ

Corneliu STOICA, Andrei VELEA

Culegere și corectură: Laura DUMITRACHE

Realizarea copertei: Eugen UNGUREANU. În
imagine, bustul lui I.L.Caragiale din Grădina Publică
Galați. În interior, reproduceri după lucrări de
Crenguța Corina Macarie și fotografii de I.V.Anghel.

ISSN: 1583 - 0225

Adresa: Strada Domnească nr. 61, Galați
cod 800008; tel/fax: 0236/418400; 415590
e-mail: office@ccdj.ro www.ccdj.ro

Revenim la...

Tematici!

Numărul 120 va avea ca temă

Ultimul roman epistolar

Iar numărul 121

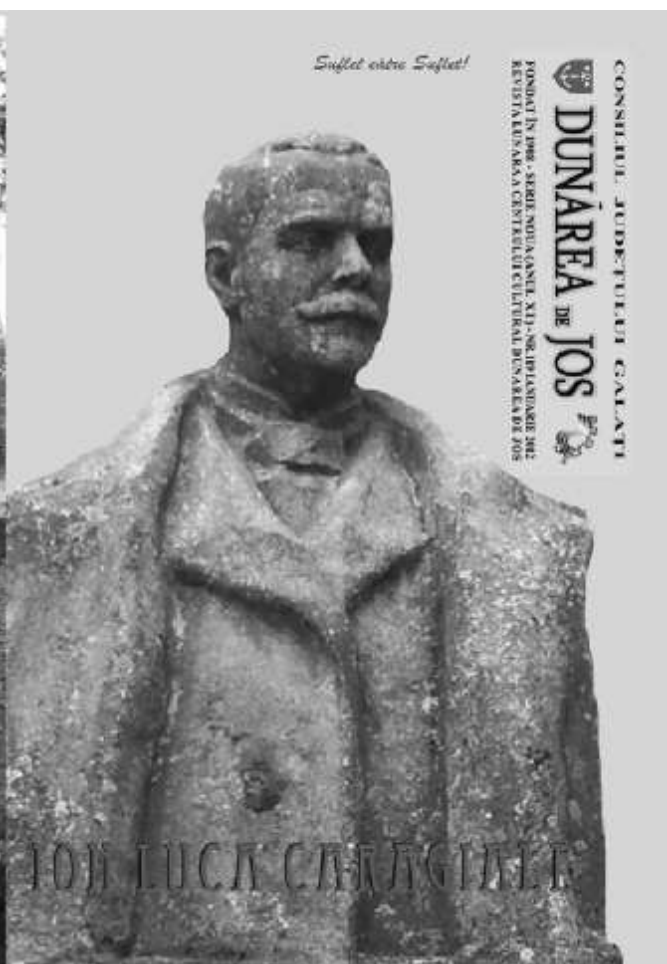
Plagiat/Autenticitate

Numărul 122

Femeile lui I.L.Caragiale

Alte detalii despre activitatea Centrului
Cultural Dunărea de Jos Galați pot fi aflate pe
pagina web a instituției (<http://www.ccdj.ro/>) ori
pe adresa de facebook. Adresa on-line a revistei:
<http://cubulcritic.blogspot.com/>.

Responsabilitatea pentru grafie, conținutul
opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în
exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate
sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu
împărtășește întotdeauna ideile conținute în
textele publicate.

Lady Gaga feat. Nenea Iancu

Cultura pop. Că doar la ea ne referim... Sau poate nu numai la ea... Dacă ne referim și la teatru, dacă ne luăm după un Andrei Șerban, și nu numai, tot la New York bate ora exactă... Apropos, o fi a avut loc vreo montare made in U.S.A. a lui Caragiale pe Broadway? Un click ne mai liniștește: chiar anul acesta, pe 2 iunie 2011, Opera Comică pentru Copii din București a susținut spectacolul de succes „O noapte furtunoasă” după I.L. Caragiale, muzica aparținând tânărului compozitor Roman Vlad, într-una dintre sălile cu un remarcabil trecut istoric și care în această primăvară și-a sărbătorit 90 de ani în slujba artelor, anume „Town Hall” de pe Broadway.

Nu e chiar ce căutam, dar... La altă urmă a urmelor, e greu să o apropii pe Lady Gaga de Caragiale. Doar printr-un trucaj fotografic ar fi oarecum simplu (vezi foto sus, de Eugen Ungureanu, variantă de copertă). Sunt două lumi diferite, promovate în fel diferit. Dacă am fi pragmatici într-un sens oarecum nefericit, am putea spune că I.L. Caragiale, cu toată genialitatea sa, a influențat doar un colț al Europei, pe când Lady Gaga...

Oricum, kitschul (poate uneori arta) promovat(ă) vizual indirect de americană (la muzică nu prea pot da verdicte) este o oglindă... Despre care Nenea Iancu ar putea zice, la o bere (nemțească sau nu), poate la o întâlnire de taină: „Nu trebuie, domnul meu, să aibă omul judecăți extreme, fiindcă lumea trăiește din pornire, nu prin judecată. Omul cuminte, mai cu seamă având norocul să fie sus-pus, este totdeauna îngăduitor

cu lumea lui; de aceea, avem și vorba veche foarte înțeleaptă: lumea n-o putem îndrepta cu umărul. Fiecare dintre noi vede lipsurile și cusurile societății noastre; fiecare este dator a căuta să le constate, să acopere lipsurile și să depărteze cusurile, și-ncet-încet, fiecare luptând în sfera lui de acțiune, să realizăm cu toții, dacă nu idealul unei societăți, măcar o societate mai cioplită, mai cuminte și mai morală. Firește, când vedem atâtea nedreptăți, atâtea prostii și greșeli, atâtea fapte urâte, unele deplorabile, altele ridicule, se revoltă în noi dreapta judecată, și fiecare dintre noi, după putere, protestează și-ncearcă să-nfiereze răul. Dar să nu credem vreodată că protestările și opintirile noastre vor face să sară lumea din făgaș deodată, și, de unde se zbătea-n mocirlă, să iasă curată și să pornească pe calea cea bună și dreaptă. Greu și foarte-ncet, stimulul meu domn, se dezrădăcinează obiceiurile și năravurile vechi... Cu toporul, se curăță pădurea: lumea se curăță cu vremea și cu răbdare... nu așa, de azi pe mâine!...”

Că bine le mai zici, coane Iancule! (În „Greu, de azi pe mâine... sau Unchiul și nepotul”). Cât despre Lady, of, care lady... Mda, e sexy, sexy (poate, unora le mai place și jazzul!) dar zău că nu-ți poți lăsa copiii mici la așa ceva... Domnul Goe ar fi un nevinovat pe lângă o domnișoară Gagagoe!

Curatmurdară, coane Gagagiale!

a.g.secară

119

Galați, cod- 800008, Str. Domnească Nr.61

Tel/Fax 00-40-236-418400/415590 E-mail: office@ccdj.ro - www.ccdj.ro

